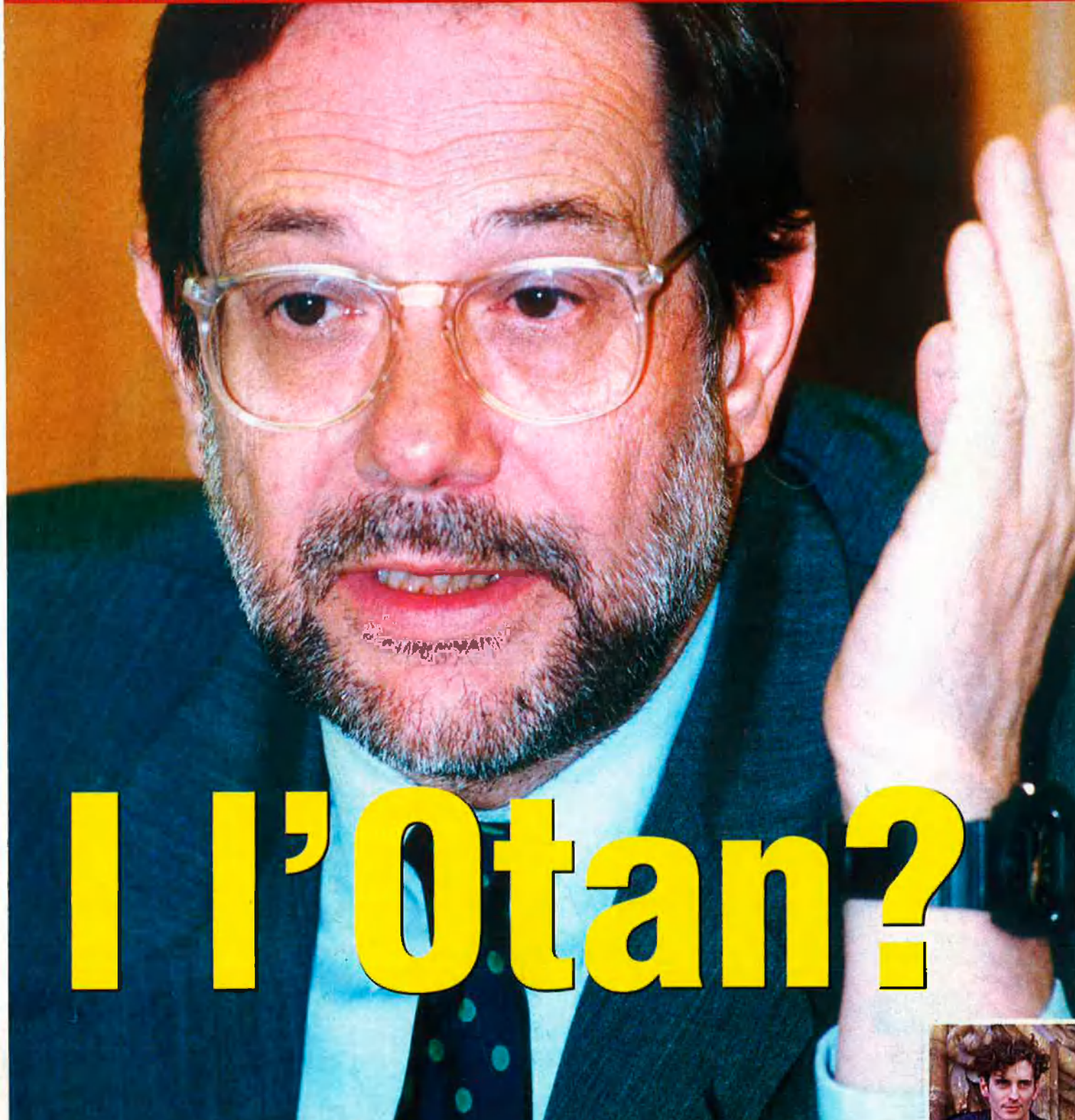

TAULA RASA AMB LES ETT

EL TEMPS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

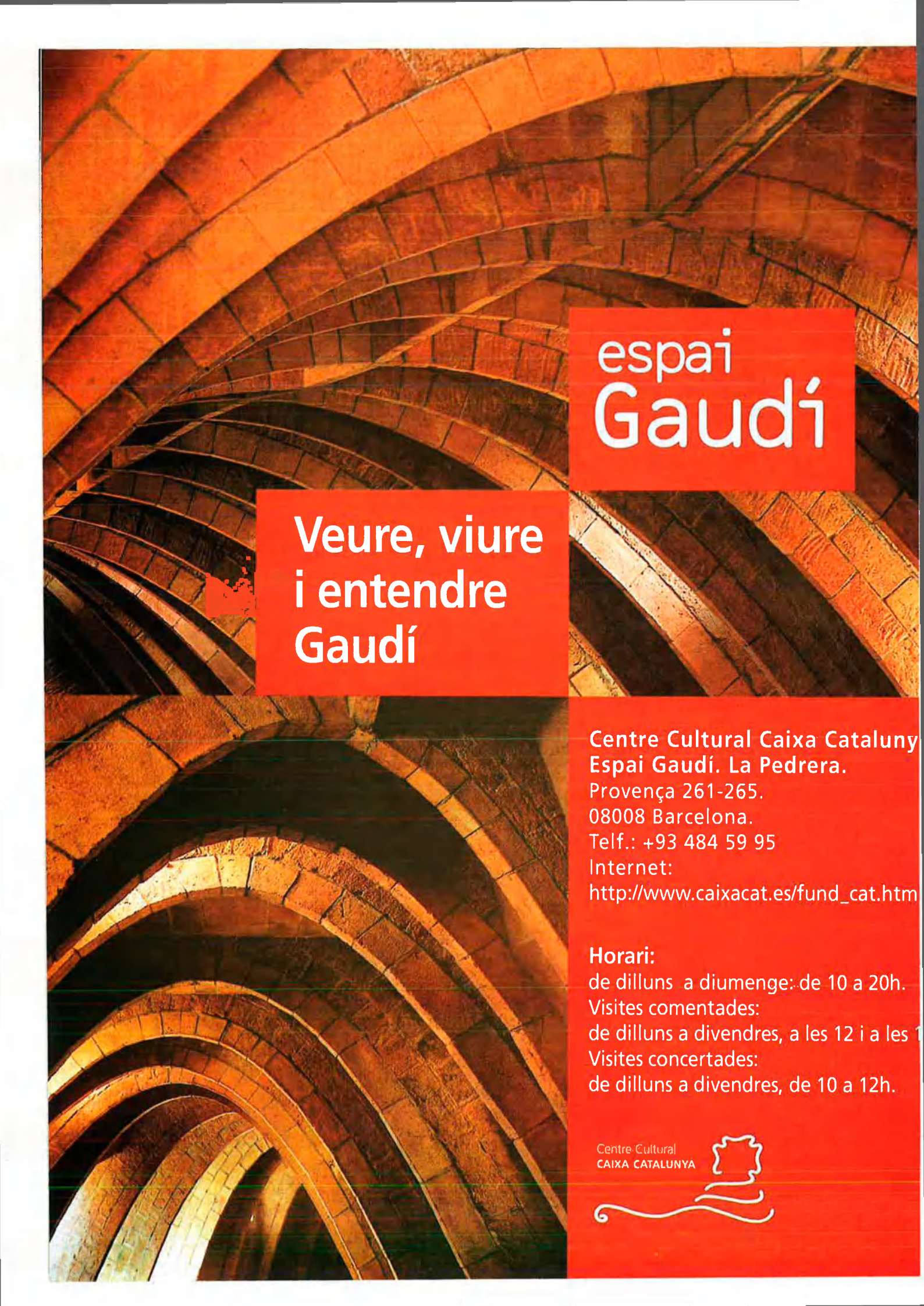
1 MARÇ 1999 • NÚM. 767 • 2,70 EUR / 450 PTES.

El l'Otan?

Carles Sabater, el pirata bo

espai
Gaudí

Veure, viure
i entendre
Gaudí

Centre Cultural Caixa Catalunya
Espai Gaudí. La Pedrera.

Provença 261-265.

08008 Barcelona.

Telf.: +93 484 59 95

Internet:

http://www.caixacat.es/fund_cat.htm

Horari:

de dilluns a diumenge: de 10 a 20h.

Visites comentades:

de dilluns a divendres, a les 12 i a les 17h.

Visites concertades:

de dilluns a divendres, de 10 a 12h.

Centre Cultural
CAIXA CATALUNYA

PORTADA

20

L'OTAN, per la Mediterrània amb peus de plom

Oriol Cortacans / Mario Reyes

València acull el Seminari Internacional sobre el diàleg Mediterrani de l'OTAN.

PAÍS

30

Tocata i fuga

Salvador Giménez

Dos diputats socialistes de les Corts passen a formar part del grup mixt.

ENTREVISTA

32

G. Marcos: "Zaplana tem més Reyna que Villalba"

Francesc Viadel

Entrevista a Glòria Marcos portaveu a les Corts Valencianes d'EU-EV.

ECONOMIA

36

Les ETT, en l'ull de l'huracà

M. Calvet / À. Milian / F. Pérez

L'expansió de les empreses de treball des de la seua legalització ha estat paral·lela a la de les veus que denuncien el seu funcionament.

MÓN

42

La intifada kurda arriba també a Europa

Jordi Tejel

La detenció del líder kurd Abdul-lah Öcalan posa fi a un períple de quatre mesos i moltes negociacions secretes.

SOCIETAT

44

Màscara humana del carnaval nocturn

Carlos González

Les 'drag queen' han aconseguit el reconeixement de l'univers nocturn.

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

Us oferim una de les últimes entrevistes de Carles Sabater i un reportatge sobre les reaccions a la seva mort. (pàg. 52)

ARXIU / EFE

L'OTAN promou la seua presència a la Mediterrània, una zona que considera cada vegada més important. (pàg. 20)

ARXIU / XAVIER GÓMEZ

La Comissió Europea vol que la investigació científica reverteixi en l'empresa i impulsa nous plans de recerca. (pàg. 47)

CIÈNCIA

47

La ciència europea vol obrir les portes

Lluís Reales

La Comissió Europea reforça els programes d'investigació científica per acostar els coneixements als ciutadans.

CULTURA

52

Carles Sabater, el pirata bo

Agnes Rotger / Joaquim Vilaranau

EL TEMPS recorda l'artista Carles Sabater, desaparegut recentment.

56

Enric Pujal: "El català és una prioritat del Govern"

Àlvar Valls

Entrevista a Enric Pujal, ministre de Cultura del govern d'Andorra.

59

La Fundació del Teatre del Mar de Mallorca

Miquel Payeras

Les institucions públiques s'impliquen en un teatre privat de vocació pública.

60

"El truc consisteix a quedar-se en blanc"

Bea Cabezas

Entrevista als components que fan possible l'espectacle 'Imprebis'.

64

El batlle de Salses, la fi del món

Jordi Sebastià

Entrevista a Sylvain Dagues, batlle de la vila rossellonesa de Salses.

LLIBRES

66

Joan Peruchó reinventa el món

Xulio Ricardo Trigo

Nous llibres de Peruchó s'afegeixen a la seva obra literària, poesia, assaig i la seva particular idea del periodisme.

LA GALERIA

73

Les arts s'uneixen en el Festival de Primavera

Bea Cabezas

Del 2 de març al 21 de juny se celebra a Barcelona el Festival de Primavera.

OPINIÓ

11

Paraules en un paper

Salvador Cot

13

Etapé respon

Fabià Estapé / Toni Canís

13

L'atac del Capità Euro

Albert Closas

15

Amenaces de distorsió...

Lluís Bonada

16

La viola de Humboldt

Martí Domínguez

17

Nou segle

Ignacio Ramonet

18

El galliner

Ramon Barnils

La política com a ofici

J. J. Pérez Benlloch

Dispenses

Pau Viciano

19

L'estat palestí s'acosta

Llibert Ferri

Poca broma amb Venona

Xavier Vinader

82

Kant i la geografia

Joan Francesc Mira

EDITORIAL

Continuarà

Fa quinze anys, el 27 de febrer de 1984, es va publicar a València el número zero d'EL TEMPS. Encara que el número u no va sortir al carrer fins al cap de tres mesos, el 28 de maig del mateix any, a la gent d'aquesta casa ens sembla que l'efemèrides és una excusa suficient per començar a celebrar el quinzenè aniversari de l'únic setmanari d'informació general en català, amb presència a tots els països de llengua catalana.

Des d'aquell 28 de maig del 84, la revista no ha deixat de publicar-se ni una setmana, malgrat les dificultats que comporta fer premsa en català i que ja poden imaginar-se. La llista de setmanaris que ho han intentat i que no se n'han sortit és eloqüent. I només cal fer una ullada als quioscos per adonar-se que la presència del català a la premsa encara no ha arribat a la normalitat.

Però els avenços són molt evidents i, amb tota la modèstia del món, ens atrevim a afirmar que arribar pràcticament als quinze anys de publicació ininterrompuda d'EL TEMPS és un d'aquests avenços. És un avenç atribuïble a l'empresa, als periodistes que ho han fet possible i a les

persones i institucions que ens han donat suport. Però també als lectors, cada vegada més, que setmana a setmana segueixen els nostres articles i que ho fan perquè volen, perquè els interessa, malgrat l'oferta cada vega-

da més important d'informació en tots els idiomes i en tots els formats.

A ells, a vostès, dediquem l'esforç quotidià per fer una premsa normal i professional en català i els anunciem un quinzenè aniversari ple de novetats, tal com es mereixen. Continuarà.

Samaranch

Cada dia que passa s'estreny més i més el cercle de multinacionals i polítics nord-americans al voltant de Joan Antoni Samaranch, que tindrà autèntiques dificultats per acabar el seu mandat com a president del Comitè Olímpic Internacional (COI), que expira l'any 2001, després dels Jocs de Sidney. A hores d'ara, ja sembla evident que l'escàndol per les irregularitats en l'elecció de Salt Lake City com a seu dels jocs d'hivern del 2002 ha estat la gran excusa perquè alguns sectors interessats en el final de l'era Samaranch demanen la seua dimissió.

Durant tota la seua trajectòria pública, durant tota la seua vida, podríem dir, Joan Antoni Samaranch ha estat tocat pel do de l'oportunitat: ser

en el lloc adequat en el moment oportú. Durant l'etapa negra del franquisme, durant la transició i en els últims vint anys, ja en democràcia. En la política i en els negocis.

Sempre, fins ara, en què li han començat a fallar els reflexos i ha comès alguns errors, com perpetuar-se en el càrrec, quedar-se curt en les reformes del COI, frenar els comitès olímpics de nacions sense estat o oferir una cadira al COI, en el moment més inoportú, a Felip de Borbó... La història jutjarà Samaranch. I, entre altres coses, al costat dels punts foscos, també caldrà posar en la balança la seua aportació a la projecció internacional del país i a la decisiva elecció de Barcelona com a seu dels Jocs Olímpics del 92. ■

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrter, 40, 13. 46001-València. Telèfon: 96 352 48 69. Fax: 96 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Rambla de Catalunya, 121, 1-2, esc. A. 08008-Barcelona. Telèfon: 93 238 42 62. Fax: 93 238 42 63.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pals, 6, 1-7. 07003-Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: 971 72 07 63.
ADREÇA INTERNET: <http://www.eltemps.com>
CORREU ELECTRÒNIC: temps@bcn.servicom.es
SUBSCRIPCIONS: 902 131 025.

EDITA: Edicions del País Valencià, S.A.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Jordi Fortuny.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Francesc Viadel (*Cap de redacció*), Miquel Calvet, Laia Climent (*Coordinació Cultural i Llibres*), Mario Reyes i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Toni Canis (*Cap de redacció*), Joan Morales (*Cap de producció*), Oriol Corticans (*Coordinació Món*), Alex Milian, Enric Rimbau i Gemma Morales (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), David Fernández (*Portada i gràfics*), Rosanna Puchades (*Gràfics*).
RUBRIQUES: Ramon Barnils, Martí Domínguez, Fabià Estapé, Jaume Fàbrega, Pere Gimferrer, Joan F. Mira, J. J. Pérez Benlloch, Isabel-Clara Simó, Pau Viciano, Xavier Vinader.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, V. Arqué, J. Balló, L. Bonada, A. Bosch, F. de P. Burguera, F. Calafat, B. Cabezas (*La Galeria*), R. de la Calle, A. Castel, E. T. Climent, P. Codonyan (*Perpinyà*), A. Cort, X. Duran (*Ciència*), L. Ferrí, J. Finestres, C. Gàmez, A. Gil, S. Giménez, J. Iborra, V. Jiménez, J. M. López Llaví, V. Lozano, P. Martí, R. Melià, T. Mestres, X. Montanyà, A. Muns, J. M. Oleague, M. Ollé, A. Papiol, M. Portales, A. Reig, J. Roura, E. Sanjuan, J. Sebastià, M. Serra, J. Ll. Siera, Ll. Soler, M. Soler, F. Torrent, M. Vicent.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmoña, J. Celià, R. Cugat, R. Gil, X. Gómez, V. A. Jiménez, S. Lloà, M. Margenat, G. Matamala, J. Play, S. Sàez, D. Vijuecas, M. Vila.
FOTO PORTADA: Agència Efe.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: 96 352 48 69. Anava Publicitat, Barcelona. Tel.: 93 238 42 62.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Pilar Martí, Assumpció Palau.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, S.L.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, S.A.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.
PREU A LA CATALUNYA NORD: 3,04 EUR/20 FF. S'hi inclouen les despeses de transport.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotogràfic, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

ALS NOSTRES LECTORS

Els països de l'OTAN es reuneixen a València amb sis països mediterranis —que no són membres de l'Aliança Atlàntica— per a interrogar-se mútuament sobre els problemes de seguretat actuals i futurs d'aquesta zona del planeta. No cal ser gaire espavilats per a fer la llista: integritat islàmica, emigració il·legal del nord d'Àfrica cap a Europa, el conflicte àrab-israelià, la proliferació d'armes de destrucció massiva... segons com, la Mediterrània sembla més un Mare Belli que un Mare Nostrum. La situació dels Països Catalans, en el lloc més tranquil i neutral de la regió, és idònia per impulsar la vertebració cultural i econòmica dels països mediterranis, la millor manera d'evitar la inestabilitat política i els perills militars que tant espanten les superpotències i l'OTAN.

Jordi Fortuny
Director

Gossos i cotxes, dues plagues

La qüestió dels gossos (i sobretot dels seus perillous amos) s'està convertint en un gravíssim maldecap col·lectiu. No pot ser que cada cop, com passa amb els cotxes (ara ja és moda que una família tingui cinc vehicles, com a mínim) la gent es compri un gos per "presumir", i fins i tot, per exercir la més fastigosa prepotència feixistoide. Cal una regularització, un control estricte, en la línia del decret municipal de l'Ajuntament de Santa Pau (Garrotxa).

Així, és lamentable que els caps grossos polítics se'n recordin de les qüestions "canines" vidrioses massa tard. Perquè, és clar, han hagut de morir diversos ciutadans i d'altres han estat mossegats i vexats del "terrorisme caní", perquè les diferents administracions comencin a reaccionar. Per altra banda, aquest no és només un problema de "races perilloses", ni la qüestió ha de tractar-se exclusivament des de l'àmbit del Departament/Ministeri d'Agricultura, és quelcom que hauria d'implicar el Ministeri de l'Interior i els Mossos d'Esquadra i tractar-se amb la mateixa seriositat i rigor que el tema terrorista —és molt positiu que la Guàrdia Civil comenci a controlar els criadors i, sobretot les "baralles" il·legals, però no és suficient—. La gent, el ciutadà normal hauria de poder passejar per tots els camins de les nostres contrades sense ésser amenaçat per uns cans molt feixistes i mal educats.

En definitiva, de la mateixa manera que els cotxes amenacen la nostra convivència a les ciutats i pobles de les nostres contrades, el gossos s'estan convertint en un veritable perill públic. Potser seria bo que Hisenda, de

la mateixa forma que intenta embargar cotxes a la gent que té deutes amb aquesta institució, comence també a embargar gossos.

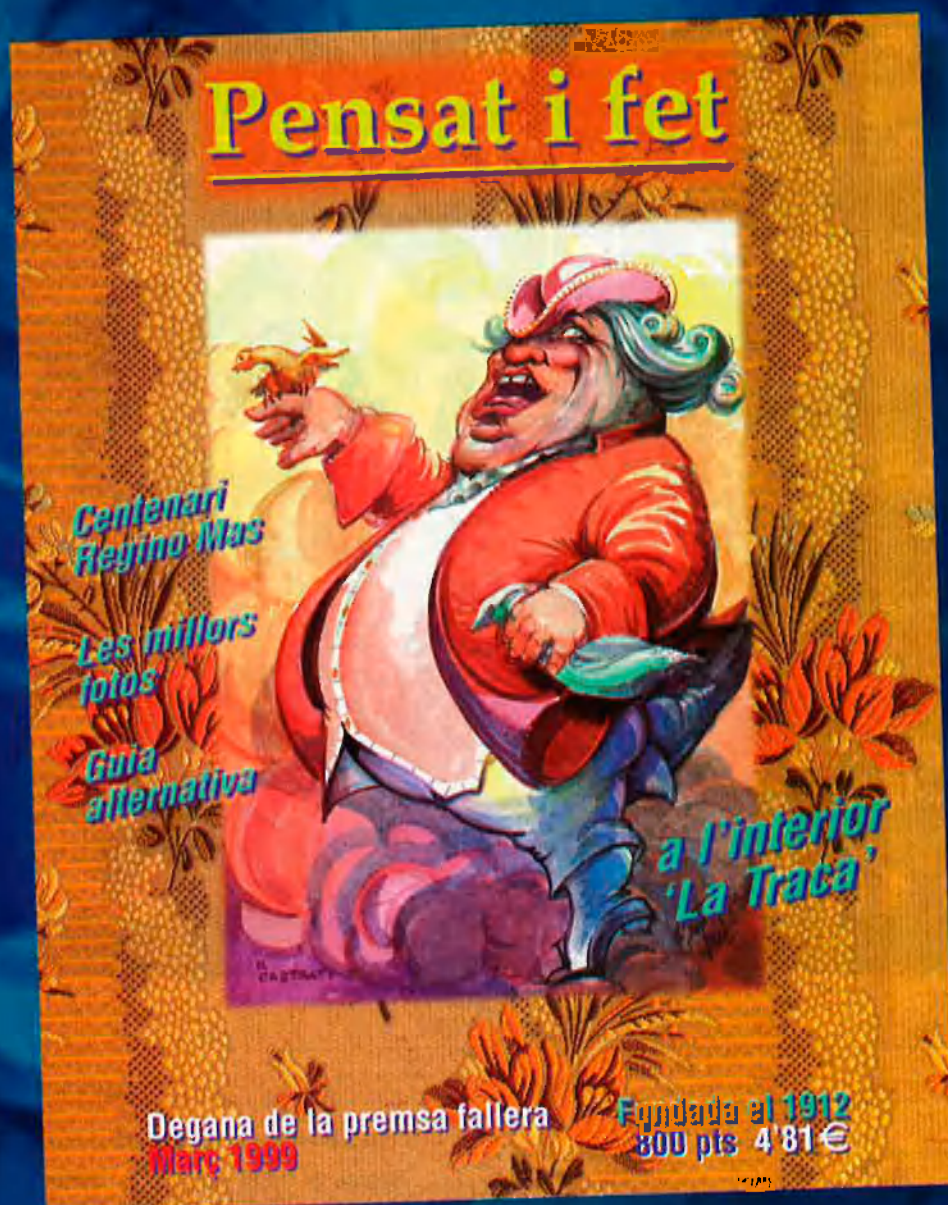
Josep M. Loste i Romero
Portbou (Alt Empordà)

Els Beatles i les Illes

Us felicito per EL TEMPS dedicat a la connexió mallorquina dels Beatles. Desconeixia el tema i trobo interessant que s'aportin coses noves sobre el grup de Liverpool. Amb tot, crec que haguéssiu pogut aprofundir més en la seva filosofia hindú i no tant en les discogràfiques creades per músics. Com a beatlemaníac, he observat que, en la portada de la revista, a més de la manipulació divertida dels quatre *beatles* de la coberta de l'*Abbey Road*, hi ha algun altre detall subtil. La matrícula de l'escarabat blanc, en comptes d'acabar en IB com poseu vosaltres, en realitat acaba en IF. Suposo que us referiu a Illes Balears. També he descobert que el personatge dempeus al costat de la furgoneta negra que mira els Beatles des de la vorera del carrer té un cap que no correspon amb el de la coberta original del disc. Es tracta del professor mallorquí de qui es parla a l'article? Hi ha altres detalls d'aquests?

Roger Martínez Sureda
L'Hospitalet (Barcelonès)

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim quinze ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però, per motius d'espai, no en garanteix la publicació.

Pensat i fet

**A partir del 25 de febrer, en venda
als quioscos del País Valencià**

La revista degana de la premsa fallera

Oferta del mes*

Durant el mes de febrer, EL TEMPS
regala als nous subscriptors 5 CD
amb la música del
Festival de
Benicàssim'98

*oferta vàlida fins el
28 de febrer del 1999

Subscripcions
per telèfon:

902 13 10 25

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

Primer cognom

Segon cognom

Nom

Adreça

Població

Districte postal

Telèfon particular

Telèfon feina

DNI

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'un any, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 Ptes. / 112,76 EUR (Estat espanyol, Andorra i Catalunya Nord)

Resta d'Europa: 32.500 Ptes. / 195,32 EUR
Amèrica: 41.500 Ptes. / 249,42 EUR

El pagament de la subscripció el faré de la següent manera:

Targeta de crèdit Visa ☐ Mastercard ☐ ☐

Núm.

Títular

Data de caducitat

☐ Xec bancari adjunt a nom d'Edicions del País Valencià

☐ Gir postal núm.

☐ Domiciliació bancària (omplir dades de sota)

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Distingits senyors: Caixa/banc

Agència

Adreça

Població

Districte postal

Nom i adreça del titular del compte

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, SA, per l'import de la SUBSCRIPCIÓ ANUAL a pagar en 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestral ☐ 4 rebuts trimestral ☐ siguen pagats a càrrec:

c/c ☐ Llibreta ☐ Núm. de de 199

EL TEMPS Avinguda del Baró de Càrcer, 40, 13a. Tel. 96 352 48 69 · CIF A-46186821 · 46001 VALÈNCIA

Tornen les revistes falleres per excel·lència

Les revistes 'Pensat i fet' i 'La Traca' estaran ben aviat als quioscos. La publicació degana de la premsa fallera homenatja dos grans artistes fallers, mentre que 'La Traca', enguany es presenta més 'centrada' que mai.

ROSANNA MELIA

Quan estem a punt d'encetar el mes de març, la ciutat de València comença a impregnar-se d'un inevitable esperit faller. Artistes, fallers i comissions treballen contrarellotge perquè els monuments estiguen a punt per a la plantada el proper 15 de març. Les revistes *Pensat i Fet* i *La Traca* tampoc no han oblidat que estem en temps de preparatius, i es presenten al públic dijous 25 de febrer amb la seua particular visió de la festa. El *Pensat i Fet*, la publicació degana de la premsa fallera, fundada el 1912, va tornar a editar-se l'any 1995 amb l'objectiu de conrear l'esperit dels seus fundadors: fer una revista crítica, valencianista i oberta a la col·laboració dels periodistes, escriptors, pintors, il·lustradors i dibuixants d'avantguarda. L'acollida que ha tingut entre el públic en aquests anys ha anat consolidant-la i convertint-la en un punt de referència per a tots els amants de les falles.

Enguany, El *Pensat i Fet*

ha volgut retre homenatge a dos dels més grans artistes fallers: Miquel Santaaulàlia, autor de la portada i un dels millors professionals que encara avui treballa en el taller de la Falla de Na Jordana, i Regino Mas, amb motiu del centenari del seu naixement. Mas ha estat l'artista faller que més reconeixements ha obtingut en la història de les falles (més de 23 premis de la secció especial). Segurament, però, la tasca més important de Regino Mas va ser la creació del que actualment es coneix com a monument faller; va convertir els vells cadafals de fusta en els actuals monuments artístics de cartró i cera. Algunes de les millors imatges falleres captades per fotògrafs com Francesc Jarque s'afegeixen al *Pensat i Fet* 1999.

La sempre genial revista humorística i satírica *La Traca*, que es distribueix juntament amb el *Pensat i Fet*, enguany es troba més centrada que mai. Amb la seua proverbial clarividència, *La Traca* ha aconseguit

Portades de les revistes 'Pensat i fet' i 'La Traca'.

conèixer tots els resultats de les eleccions de juny de 1999 i ens els avança en rigorosa exclusiva. A les seues tradicionals seccions "Valencians de soca", "Fills de la terra", "Ecus de societat", i molt especialment "L. T. Confidential", enguany trobem una entrevista

al professor James Grisolia i una altra al flamant secretari d'estat Francesc/Francisco Camps/Campos. Un deliri d'exclusivitat que supera, per fi, la de l'antic editor de *La Traca*, el sempre plorat Carceller, a qui se li aparegué la Mare de Déu l'1 d'agost de 1931.

Coca-Cola vol 'cremar' Samaranch per falles

La Coca-Cola i cinc multinacionals nord-americanes més, que habitualment patrocinen els Jocs Olímpics, han demanat al COI (Comitè Olímpic Internacional) el cap

de Joan Antoni Samaranch. El COI es reunirà a Lausana en sessió extraordinària els dies 17 i 18 de març, la setmana de falles.

Informació, pàgina 15

Des del 25 de febrer fins al 29 de març el PSPV-PSOE elaborarà les seues candidatures per a les eleccions municipals i autonòmiques del proper 13 de juny. Per la seua banda, l'ex-ministre de l'Interior i ex-alcalde de Manises, Antoni Asunción, va anunciar la setmana passada la intenció de no anar en les llistes electorals del PSPV-PSOE.

Asunción, no obstant això, sembla que no renunciarà, juntament amb Ciprià Ciscar, a influir en l'elaboració de les candidatures en un sentit contrari al del secretari general dels socialistes valencians, Joan Romero.

L'Abadia de Montserrat ha celebrat un acte d'agraïment al centenar llarg d'empreses que formen part de la Fundació Abadia de Montserrat, 2025, una entitat promoguda per l'Abadia davant la seva impossibilitat d'afrontar la inversió econòmica que representa dur a terme les reformes que el conjunt de Montserrat necessita. El 2025, el monestir celebrarà el seu mil·lenari i, amb aquest horitzó, l'Abadia vol "adequar els seus serveis d'atenció al pelegrí al visitant de manera adient". El director general de la Fundació, Josep Sinca, i el pare abat Sebastià Bardolet van rebre els representants dels membres de la Fundació, on hi ha entitats financeres, corporacions públiques, empreses de tot tipus i mitjans de comunicació.

La setmana de Zaplana: crítiques i viatges abans de la proclamació

El president de la Generalitat Valenciana, Eduardo Zaplana, viu uns dies intensos abans de la seua proclamació com a candidat del Partit Popular en les eleccions autonòmiques del pròxim 13 de juny. Uns dies en què ha rebut les crítiques directes dels candidats del PSOE i del BNV, Joan Romero i Pere Mayor, per haver paralitzat la constitució de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua. Dies enrere, tots dos polítics van assenyalar que la principal responsabilitat en el fracàs de la constitució de l'Acadèmia és del PP, que ha desaprofitat l'ocasió històrica del pacte lingüístic entre la majoria de les forces polítiques valencianes.

Amb aquests precedents, Zaplana haurà de fer de mes-

Joan Romero (PSPV) i Pere Mayor (BNV), en la reunió que van mantenir, fa uns dies, els dos líders polítics valencians.

tre de cerimònies del seminari de l'OTAN, que comença dijous 25 a València. L'endemà participarà en una taula rodona sobre el "Sistema autonòmic" en la Reunió Cercle d'Economia, a Sitges, al costat del socialista Pasqual Maragall i el democristià Josep

A. Duran i Lleida, i dissabte dia 27 tornarà a València per a la seua proclamació com a candidat en un *show* al Palau de Congressos, sense que s'hi haja confirmat la presència d'Aznar, tot i que l'acte es va ajornar perquè el president espanyol hi poguera assistir.

ERC i CiU es plantegen reformar l'Estatut

La reforma de l'Estatut de Catalunya podria convertir-se en un dels debats de la política catalana. Esquerra Republicana de Catalunya ha proposat que el Parlament creï una comissió parlamentària que estudiï la millora de l'autogovern i que elabori una proposta de reforma de l'Estatut català. ERC, que presentarà aquesta proposta a CiU i el PSC, es planteja l'objectiu de dotar Catalunya d'un marc legislatiu que superi l'actual que, a parer de la formació independentista, és "insuficient per encarar els reptes del segle XXI". Pel líder d'ERC, aquesta reforma també ha de servir per dotar-se "d'elements d'autodefensa" davant del perill "d'involució" que es viu a l'estat espanyol

amb PP i PSOE al capdavant.

En aquest sentit, el líder d'Unió Democràtica de Catalunya, Josep A. Duran i Lleida, es va mostrar també disposat a estudiar la possibilitat de plantejar-se reformar alguns punts de l'Estatut per tal d'aconseguir més sobirania per a Catalunya. De fet, Jordi Pujol pronunciarà una conferència el proper dilluns 1 de març a ESADE, a Barcelona, en què defensarà una futura reforma de l'Estatut. De moment, però, el president del Grup Socialista al Parlament, Joaquim Nadal, ja ha criticat Pujol per voler posar a "subhasta" l'autogovern català i ha assegurat que la reforma de l'Estatut no es podrà fer si no s'encara "amb un debat seriós i rigorós".

CiU, PSC i PP no volen kurds al Parlament de Catalunya

CiU, PSC i PP van rebutjar la setmana passada una proposta de cedir el Parlament de Catalunya a l'Assemblea kurda. La proposta va ser presentada per ERC, IC-V i Grup Mixt, que després de saber-se els resultats de la votació van titllar de "cínics" convergents, socialistes i populars. Aquests dos darrers partits també els van acusar de seguir les directrius marcades des de Madrid.

En la proposta es recordava la repressió que ha sofert i sofreix el poble kurd. Més informació sobre la qüestió kurda, a les pàgines 42 i 43.

La Plataforma es mobilitza pel cinema en català

JORDI PLAY

Membres de la Plataforma per la Llengua van responsabilitzar les grans productores de cinema de l'escassa oferta de pel·lícules en català que ofereixen les sales del Principat, amb una acció simbòlica davant d'un cinema de Barcelona. Els membres de la Plataforma es van lligar de mans i peus per explicar que és així com està el cinema en català per culpa de les productores.

L'Ajuntament de València aprova el pla del Cabanyal-Canyamelar

Aquesta setmana l'Ajuntament de la ciutat de València aprova el Pla Especial de Protecció i de Reforma Interior (PEPRI) del Cabanyal-Canyamelar (vegeu EL TEMPS, núm. 746). Una vegada presentada la seua redacció definitiva pels arquitectes Vicent Corell i Joaquín Monfort el passat 15 de febrer, la comissió municipal d'urbanisme només ha de donar els seu vist-i-plau abans que el projecte es vote en el ple municipal que se celebra aquest divendres 26 de febrer. Ple en què el Partit Popular, impulsor del projecte en contra de tots els partits de l'oposició, té la majoria.

El pla afecta 678.121 metres quadrats del barri marítim del Cabanyal i té com a obra més

ARXIU

emblemàtica la de la prolongació de l'avinguda Blasco Ibáñez fins al mar. L'Ajuntament ha calculat el cost de l'operació urbanística en 28.882 milions de pessetes, que s'invertiran aproximadament al llarg de deu anys. La prolongació destruirà 1.651 habitatges—segons el consisto-

ri—habitades en un 65% dels casos, i edificis tan emblemàtics com la Llotja del Peix.

La Plataforma "Salvem el Cabanyal", que agrupa diferents col·lectius contraris a la prolongació, ja ha anunciat tot un seguit d'actes i mobilitzacions en senyal de protesta.

ANÀLISI

Paraules en un paper

Salvador Cot

Dijous, finalment, el Parlament basc va aprovar un document contra la violència. O potser no. Depèn de a qui se li pregunta! La majoria nacionalista en té prou que Euskal Herriarrok hagi signat un document que diu que cal "evitar actuacions —actituds, accions— i reaccions vulnera-

bles dels drets individuals i col·lectius, perquè no es corresponen amb actituds i mètodes de naturalesa democràtica". Per al PSOE i el PP aquest document no vol dir res. Pitjor que res. Dóna carta blanca a l'esquerra abertzale per entrar en una majoria parlamentària sense haver d'abandonar la cobertura política de la violència. D'una banda, Leopoldo Barreda (PP) i Fernando Buesa (PSE) van exhibir diversos anònims que anaven des de l'amenaça directa fins al simple mal gust. De l'altra, Arnaldo Otegi (EH) va dir, irònicament, que ell sempre condueix dos cotxes: el seu i el que sempre el segueix.

Sigui com sigui, el cas és que al final del debat la situació era exactament la mateixa que abans de començar, tal i com era previsible. Cosa que tampoc no és tan greu perquè ningú no espera que el problema de la violència al País Basc se solucionari a base de debats parlamentaris.

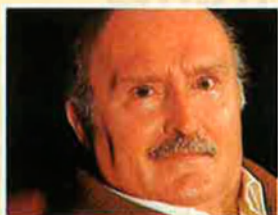
Segurament el Parlament basc no farà cap paper en el pro-

cés de pau, com no sigui el de ratificar, formalment i al final de tot, un paper que (aquest sí) signifiqui la renúncia definitiva i per convicció a utilitzar la violència i la coacció per aconseguir objectius polítics. Però aquest document no sorgirà de cap comissió parlamentària sinó de negociacions que, probablement, ni tan sols els historiadors arribaran a descriure amb exactitud.

El que és greu, doncs, no és que hi hagi un desacord formal dels portaveus parlamentaris des de la tribuna d'oradors sobre un paper que —com sempre— s'aprova amb els vots de la majoria, sinó que no hi hagi res més que el que es pot sentir en els butlletins des de la ràdio del cotxe. Tant és així que possiblement aquest és l'únic tema en què els tertulians de les emissores estan perfectament informats: només hi ha el que sap tothom. O sigui, res.

I aquí és on sorgeix el dubte. Si l'actitud immòbil del govern de Madrid (i del bloc PP-PSOE) és només una tàctica de desgast per negociar en millors condicions som dins d'un procés de pau. Si, pel contrari, es tracta d'una estratègia consolidada per no entrar mai en el debat polític la treva té en marxa el compte enrere. Tant en un cas com en un altre l'estructura política del País Basc no tornarà a ser la mateixa. La diferència és si s'hi podrà viure o no.

ESTAPÉ RESPON

—Aquesta setmana es commemora el 40 aniversari del Cercle d'Economia. Faci'ns-en un balanç

—És una institució privada que neix el 1959 en un moment en què encara predominava una política econòmica autàrquica i insensible. Tots els corrents europeïstes havien cristal·litzat en el Tractat de Roma de 1957. El Cercle es va obrir camí entre les rànçies tradicionals del Fomento del Trabajo Nacional, els sindicats

verticals i les Cambres de Comerç i Indústria. A la llarga, un grup de joves empresaris, amb la col·laboració de joves economistes catalans i de Madrid, van aconseguir arrelar una tradició que acabés amb el vell proteccionisme i fes una aposta clara per les llibertats econòmiques com a requisit previ per les llibertats polítiques.

—Passant a una altra qüestió, sembla que la Comissió Europea no està gaire contenta amb els programes d'estabilitat de França i Alemanya. Els motors d'Europa no fan els deures?

—Fan el que poden, entre altres raons perquè els que van redactar el Tractat d'Amsterdam somniaven truites i això fa que altres beguin oli.

—En canvi la Comissió està encantada amb el pla espanyol, que a vostè no li acaba de fer el pes...

—El que passa és que no me'l crec. Després d'escanyar les inversions públiques durant dos anys i escaig, que ara em prometin que d'aquí al 2002 augmentaran el 10% cada any, em produeix atacs de riure convulsius. Si no, que us diguin els empresaris de la construcció del País Valencià què en pensen, de tot això.

—La UGT ha denunciat el nou sistema de retencions de l'IRPF perquè creu que vulnera la intimitat dels treballadors. Pensa el mateix?

—L'IRPF ho vulnera gairebé tot i mentre segueixi en mans del senyor Costa, encara més.

Govoni: "Els italians s'estimen més Vilanova"

Els industrials italians continuen demostrant la seva preferència per Vilanova i la Geltrú (Garraf) quan es tracta de posar fàbrica a Catalunya. Com en el cas del grup Govoni Simbianca, que ha estrenat a la capital del Garraf un centre de producció de sitges d'alumini molt avançat, que permet construir sitges de fins a vint-i-quatre metres d'alçària de manera vertical, amb l'ajut d'una torre de disseny propi.

La "tradició" italiana de posar fàbrica a Vilanova i la Geltrú la va encetar Pirelli, que ja el 1902 va elegir la capital del Garraf per a construir-hi una fàbrica de cables elèctrics, la primera que aquesta multinacional va tenir a fora d'Itàlia.

ANALISI

L'atac del Capitè Euro

Albert Closas

Hem passat els últims mesos havent de suportar uns enganxosos i pomposos anuncis institucionals cantant les excel·lències de la nova moneda europea. Hem passat els últims anys escoltant els ministres d'Economia de torn prometenent-nos que això de l'euro sortiria més barat per als consumidors perquè, entre d'altres avantatges, suposaria l'eliminació dels riscos de canvi de les monedes de l'Eurozona, i, per tant, de les comissions corresponents. I va venir l'euro el 4 de gener i els consumidors es van trobar amb la sorpresa que alguns bancs i algunes caixes d'estalvi continuaven aplicant comissions en els canvis de moneda. L'argument d'aquestes entitats era, i continua essent, que la comissió ja no és, evidentment, pel risc de canvi, però sí per la despesa i els costos que suposa l'emmagatzematge, el manteniment i la manipulació dels diferents bitllets dels diferents estats amb euro.

No hi ha cap dubte legal sobre el fet que es puguin cobrar aquestes comissions. El Banc d'Espanya ho reconeix en una circular de la qual es desprèn, per a qui encara no ho sàpiga, que les entitats són ben lliures de posar les comissions que els hi sembli, que per això hi ha lliure competència.

Però, més enllà de la legalitat, el consumidor bancari no pot

evitar pensar sovint en allò de "feta la llei, feta la trampa", perquè, d'una manera o d'una altra, sempre acaba pagant.

I aquí hem arribat al punt clau que es va produir la setmana passada: la polèmica de les comissions en el canvi de moneda és un problema, abans que res, de credibilitat de l'euro. I és per això que la Comissió Europea, i el comissari de la Competència en particular, van decidir fer el primer gran cop d'efecte de la història de l'euro, amb l'obertura d'una investigació contra diferents entitats financeres de l'Eurozona. Un cop d'efecte que té la virtut de voler demostrar qui mana en això de l'euro. Els vuit bancs afectats van poder veure autèntics sots-inspectors de la comissió i no abstractes circulars burocràtiques. És a dir, en dos mesos s'ha fet realitat l'heroi virtual que ja fa temps navega per Internet: el "Capitè Euro", un personatge de còmic que vetlla pel triomf de la moneda.

El camí, però, no serà fàcil perquè això d'Europa encara té interrogants legals: per exemple, els investigadors de la comissió han pogut preguntar i demanar papers, però amb prou feines s'han pogut endur simples fotocòpies d'aquests papers, perquè qui de veritat pot agafar papers i fer una inspecció en tota regla a les entitats bancàries és el banc central corresponent. I els bancs centrals no han dit ni ase ni bèstia sobre el particular. Queda molt camí per a recórrer.

El centenari del naixement del poeta Joan Oliver, *Pe-re IV*, ha accelerat l'edició de les obres d'aquest autor. L'editorial Proa ha presentat el quart volum de l'obra completa, que recull la seva obra en prosa literària i periodística. Aquest quart volum s'edita quan fa pràcticament 25 anys es va publicar el primer, un recull de poesia. Isidor Cònsol, director literari de Proa, també ha anunciat la reedició ampliada del primer i segon volums de l'obra de Joan Oliver.

RS

L'associació que treballa per organitzar un nou Congrés de Cultura Catalana ja disposa d'una pàgina web a la Xarxa. A l'adreça www.noucongres.org es pot consultar tota la informació relacionada amb el projecte: el calendari, el manifest de principis, els objectius i els arguments sobre la necessitat de fer ara un nou Congrés de Cultura Catalana.

RS

El professor Josep Gulsoy, catedràtic emèrit de la Universitat de Toronto, ha estat nomenat doctor Honoris Causa per la Universitat de València. A la *laudatio* acadèmica, el catedràtic Antoni Ferrando va destacar la vàlua acadèmica del doctorand, que ha estat president de la North American Catalan Society. Gulsoy, nascut a Armènia en 1924, té la nacionalitat canadenca i va començar els seus estudis de filologia catalana a València el 1957.

EU demana que s'investigue la central nuclear de Cofrents

La diputada d'Esquerra Unida (EU) al Congrés dels Diputats, Presentación Urán, ha acusat d'obscurantisme el Consell de Seguretat Nuclear (CSN) per ocultar una errada en el sistema de seguretat de la central nuclear de Cofrents que va ser denunciada el passat 10 de febrer pel col·lectiu valencià Ecologistes en Acció. Segons la diputada de la coalició d'esquerres, l'errada "es va produir en un sistema de seguretat compost per una sèrie de vàlvules que han d'assegurar que no es produeixen fuites d'aigua radioactiva a la central nuclear". Tot i que aquesta errada en el sistema de seguretat de la central es va produir en una data encara desconeguda, el mateix CSN ha reconegut una

Cofrents va tenir una errada del sistema de seguretat el dia 10.

disfunció en aquestes vàlvules d'aïllament de la línia principal de refrigeració "solucionada a mitjan novembre del 1998". Urán assegura que "el CSN no ha informat l'opinió pública ni els òrgans competents d'aquest problema. S'opera d'una manera obscurantista perquè els temes de

seguretat nuclear continuen sent un tabú i no se n'informa ni la societat ni el Congrés". Presentación Urán ha presentat un seguit de preguntes al Congrés dels Diputats per tractar d'aclarir quin ha estat l'abast de l'errada al sistema de seguretat i la seua repercussió sobre el medi ambient.

Medalla d'Honor als Artesans de Gràcia

L'associació Artesans de Gràcia ha rebut la Medalla d'Honor de Barcelona, un guardó amb què l'Ajuntament d'aquesta ciutat distingeix des de l'any passat "les entitats que honoren Barcelona", segons la carta que l'alcalde Joan Clos va adreçar als "Artesans".

Aquesta associació es va constituir l'any 1995 i reuneix una quarantena de tallers artesans que han aconseguit resistir el pas del temps i mantenen l'activitat artesanal al barri de Gràcia. El crític d'art Daniel Giralt-Miracle diu que "els oficis d'art no són ni han de ser una andròmina del passat", i això mateix pensen els artesans de Gràcia, que amb l'adaptació a les exigències de cada mo-

M. Àngels Galmés, presidenta d'Artesans de Gràcia.

ment han evitat la seva desaparició i contribueixen a mantenir una activitat econòmica enmig de la ciutat, compatible amb la qualitat de vida.

Entre els membres de l'associació hi ha enquadernadors, restauradors de mobles, tallers tèxtils, rellotgers, ceramistes i fins i tot una armeria.

Sabadell i Mallorca divulguen Ramon Llull

Al cap de set-cents anys, la figura i l'obra de Ramon Llull continuen essent desconegudes per a la major part de la població, tot i que aquest escriptor, científic i religiós dona nom a carrers, escoles i universitats. Conscients d'això, la Fundació Caixa de Sabadell i l'Obra Social i Cultural de "Sa Nostra" han col·laborat amb l'Institut d'Estudis Catalans en l'organització d'un cicle de conferències amb el títol "Ramon Llull: l'home i la seva obra", adreçades al gran públic. Les conferències es fan a Barcelona i Palma de Mallorca els mesos de febrer i març.

ARXIU / XAVIER CARRION

Les multinacionals americanes volen carregar-se Samaranch

Les multinacionals nord-americanes patrocinadores dels Jocs Olímpics pressionen aquests dies Joan Antoni Samaranch perquè deixi el càrrec de president del COI (Comitè Olímpic Internacional). Les pressions són tan evidents que, dies enrere, el *Sunday Times* de Londres explicava els detalls d'una reunió a Nova York entre representats del COI i sis patrocinadors olímpics, en què els segons van expressar l'opinió que "Samaranch se n'hauria d'anar". Les empreses presents en la reunió eren Coca-Cola (vinculada a l'olimpisme des

El mandat de Joan Antoni Samaranch com a president del COI no acaba fins l'any 2001.

dels jocs de Roma, el 1960), Kodak, McDonald's, Xerox, la missatgeria UPS i l'asseguradora John Hancock.

Alhora, els organitzadors

dels jocs de Sidney del 2000 han demanat al comitè d'enllaç del COI que ajorni la visita a la capital australiana, prevista per un dia d'aquests, fins que s'hagin aclarit els casos de corrupció en l'elecció de Salt Lake City com a seu dels jocs d'hivern de l'any 2002, origen de l'actual crisi de l'organisme que presideix Samaranch.

Precisament, el COI té prevista per als dies 17 i 18 de març una reunió extraordinària a Lausana per a "tancar" els casos de corrupció. Els americans volen que Samaranch hi anunciï la dimissió.

El museu de Ceret dedica un homenatge a Joan Brossa

El Museu d'Art Modern de Ceret (Vallespir), que conserva en el seu fons tres peces de l'art objectual de Joan Brossa, fa un homenatge al poeta el dia 26 de febrer a les 18.30 hores.

Núria Candela hi recitarà els seus poemes i la directora del Museu, Josefina Matamoros, explicarà la seva obra, acompanyada de Vicenç Altaíó. En l'acte també hi participaran Carles Hac Mor, Enric Casassas i Pascal Comelade.

ANÀLISI

Amenaces de distorsió del català normatiu

Lluís Bonada

L'Institut d'Estudis Catalans, després de redactar el *Diccionari de la llengua catalana* (1995), elabora una gramàtica que també tindrà caràcter normatiu. La intenció de la Secció Filològica (SF) del IEC, segons que han manifestat als lingüistes assessors, és reformar alguns fets gramaticals, fets gramaticals acceptats per tothom i que no plantegen cap problema comunicatiu. Fets gramaticals que no han impedit als escriptors assolir la màxima expressivitat artística desitjada, ni han angoixat els traductors, ni han fet la vida impossible a la gent a l'hora de comunicar-se. Fets lingüístics normatius que no han torçat els dits que polsen les tecles o garratibat les mans que fan escórrer la tinta de l'estilogràfica o del bolígraf.

Les reformes, ara a estudi, s'inscriuen en la línia de la supressió del guionet en els mots compostos, norma que va ser criticada per un gran nombre de professionals de la llengua, per innecessària i perniciosa. Una de les que ara estudia la SF és l'eliminació de les excepcions de l'apostrofació de l'article *la*. Si això s'aprova, haurem d'aprendre a escriure *l'universitat* i desaprendre a escriure i llegir *la universitat* i, durant generacions i generacions, troba-

rem en els llibres la segona forma o la primera, segons la data d'edició del llibre. Hi sortiran guanyant, això sí, els programes de recerca dels observatoris i instituts de lingüístiques més o menys aplicades: "Localització, informatització, estudi, creació de grups i constitució d'una base textual automatitzada sobre l'aplicació de la reforma gramatical del IEC"; 50 milions en ajuts públics.

Josep Ruaix, autor dels manuals de català més venuts de la història, crítica (*Llengua nacional*, núm. 25) aquesta política de la SF. Critica l'afany per dictar "novetats discutibles" en comptes de limitar-se a resoldre els casos concrets de dubtes plantejats per la normativa actual. A més, acusa la SF de manca de diàleg, inadequada composició, precipitació i afany de protagonisme institucional.

Josep Ruaix s'oblida, però, de recordar un fet clau. Reformar la normativa en qüestions convencionals com el guionet o l'apòstrof no demana cap competència lingüística ni cap esforç. Només cal reunir-se al voltant d'una taula i "passar el tema" a votació. Fer bé un diccionari, com s'ha vist, això ja són figues d'un altre paner. Perduda la credibilitat moral, a la SF no li queda cap més camí per demostrar la seva autoritat que exercir-la en un camp tan fàcil com aquest. Fàcil i perillós.

HISTÒRIES NATURALS

La viola de Humboldt

Martí Domínguez

Assegura la gent del camp que les violetes a partir de la Mare de Déu de la Candelera (2 de febrer) comencen a fer olor i romanen oloroses fins a la Mare de Déu de març (dia 25). Aquells "pèsols d'olor", com les anomenava Verdaguer ("Culliren a faldades les donzelles/ pèsols d'olors, violes y roselles"), tenen una vida més aviat magra. Però quan floreixen és una veritable meravella, i fa pensar en un miracle de la naturalesa: en la llum quieta i lívida d'un dia d'hivern, balb i rúfol, la violeta explota com un clam de celestia, i mentre els ametlers omplen l'espai de neu, les violes arrebossen el terra de cel. És tanta la bellesa que, segons conta Joan Amades, "es creia que recordaven la sang de Nostre Senyor puix que les gotes que varen caure al peu de la creu es varen convertir en violetes, i d'ací que per l'Església el morat sigui el color de dol, ja que recorda el color de la sang del Just vessada mentre era al Calvari".

Josep Carner, el Príncep dels Poetes, com l'anomenava Joan Coromines, escrivia unes irrepetibles *Violes desembrals*: "Violes totes soles,/ orgull d'un caminet,/ a penes animades/ d'un color blau de fred". Orgull d'un caminet... Vet ací com excel·leix Carner. Or-

gull d'un caminet o d'un volcà. Perquè entre les moltes meravelles que atresora el Teide, hi figura una violeta que creix entre les laves, allí on cap planta no pot arribar a viure. És una estranya *Viola* amb fulles estretes i piloses, densament pubescents, per tal de suportar la radiació solar de les altures i sobreviure a l'immens fred de la nit. La va descobrir

Alexander von Humboldt, en una parada que va fer a Tenerife el seu vaixell *Pizarro*, abans d'endinsar-se en l'Atlàntic cap a les Amèriques. En una carta enviada a un físic francès, Humboldt descriu l'impressionant paisatge des de les altures del Teide: "Com descriure-us aquell espectacle majestuós; aquell desert de vint llegües quadrades, cobert de pedra tosca i de laves, sense insectes, sense ocells, habitat únicament per una violeta; desert que ens separa d'aquells boscos espessos de llorers i brucs, d'aquells ceps adornats de palmeres, plàtans i arbres del drac [*dragos*], les arrels dels quals són banyades per les ones de la mar..."

Alexander von Humboldt va batejar aquella violeta amb el nom de *Viola cheiranthifolia*. I, així, el nom immortal del baró alemany figura associat per sempre més al més alt i bell vegetal que creix encimbellat en les boires del Teide. A la primavera la violeta de Humboldt floreix, i com diria el Príncep, fa un color blau de fred...

Encara podeu comprar
EL TEMPS dedicat a la 'connexió
mallorquina' dels **BEATLES**

On? Diumenge 28 de febrer, a l'estand d'Enderrock
de la VII Fira del Disc de Col·leccionista de Girona.
Al Palau de Fires de Girona (de 10h a 22h)

IGNACIO RAMONET

Nou segle

En l'alba d'un nou segle, quines són les principals característiques del planeta? EUA domina el món com cap altre país ho ha fet mai abans. Exerceix una supremacia aclaparadora en els cinc aspectes que defineixen una potència: polític, econòmic, militar, tecnològic i cultural. Acaba d'exhibir la seva hegemonia en l'Orient Pròxim de tres maneres: debilitant sota les bombes l'Iraq i els seus habitants sense cap motiu seriós; ignorant –fins i tot menyspreant– la legalitat internacional que encarna l'Organització de Nacions Unides; i enrolant, com a simples forces suplementàries, les en altre temps orgulloses forces britàniques.

Però, en aquesta nova era, una ostentació de poder com aquesta és enganyosa. EUA no pot ocupar militarment l'Iraq, encara que això, des d'un punt de vista tècnic, no presentaria cap dificultat. Perquè la supremacia militar no es tradueix ja en conquestes territorials que esdevenen políticament inviables, massa costoses financera-ment i mediàticament desastroses. Els *media* es refermen com un actor estratègic de primer nivell. No ha admès la secretària d'estat Madeleine Albright que "la cadena CNN és el setzè membre del Consell de Seguretat de l'ONU"?

Una altra constatació: en l'era del neoliberalisme, exercir de superpotència no garanteix pas a tots els ciutadans un nivell satisfactori de desenvolupament humà. Als Estats Units hi ha 32 milions de persones amb una esperança de vida inferior als seixanta anys, 40 milions sense cobertura mèdica, 45 milions que viuen per davall del llindar de la pobresa i 52 milions d'analfabets... En el si de l'opulenta Unió Europea, en el moment del naixement de l'euro, hi ha 50 milions de pobres i 18 milions d'aturats.

A escala mundial la pobresa és la regla i el benestar l'excepció. Les desigualtats s'han convertit en una de les característiques estructurals del nostre temps. I s'agreugen i van allunyant cada vegada més els rics dels pobres. Les 225 fortunes més importants del món representen un total de més d'un bilió de dòlars, és a dir, l'equivalent a la renda nacional del 47% dels més pobres de la població mundial (2,5 mil milions de persones). Hi ha individus que ja són més rics que els estats: el patrimoni de les quinze persones amb major fortuna del món supera el PIB total del conjunt de l'Àfrica subsahariana...

El nombre d'estats no ha deixat d'augmentar

des de començament del segle passat de quaranta a prop de dos-cents. Però el món continua dominat pels mateixos set o vuit estats que el dirigien a finals del segle XIX.

Entre les desenes de països nascuts del desmantellament dels imperis colonials, a penes tres (Corea del Sud, Singapur i Taiwan) han aconseguit un nivell de desenvolupament satisfactori. La major part continuen empantanegats en un subdesenvolupament crònic.

I els serà encara més difícil sortir de la seva situació perquè els preus de les primeres matèries, sobre les quals es basa essencialment la seva economia, cauen de manera imparable. Nombrosos productes bàsics (metalls, fibres, mercaderies) són cada cop menys utilitzats o reemplaçats per productes de síntesi. [...] La nova riquesa de les nacions descansa en la matèria grisa, el saber, la investigació i la capacitat d'innovar. [...]

L'atmosfera de caos generalitzat no deixa d'estendre's, i cada cop submergeix més països en una violència endèmica [...] o en una economia definitivament estancada. [...] El Tercer Món ha deixat d'existir com a entitat política.

Tot això mostra la crisi de l'estat-nació i de la política, en un moment en què la segona revolució capitalista, la globalització de l'economia i les mutacions tecnològiques tot ho somouen, i en el qual es multipliquen, per mitjà de fusions, les empreses gegants, que de vegades assoleixen un pes que supera el dels estats. La xifra de negocis de la General Motors és superior al PIB de Dinamarca; la d'Exxon-Mobil sobrepassa el PIB d'Àustria. Cadascuna de les cent principals empreses globals ven més del que exporta cadascun dels cent-vint països més pobres. Aquestes companyies controlen el 70% del comerç mundial...

Els dirigents d'aquestes empreses, i també els dels grans grups financers i mediàtics detenten el poder real i, per mitjà dels seus potents *lobbies*, fan valer el seu pes sobre les decisions polítiques. Confisquen la democràcia en el seu propi profit.

Més necessaris que mai, els contrapoders tradicionals (partits, sindicats, premsa lliure...) són poc operatius. I els ciutadans es pregunten quines iniciatives audaces poden aconseguir, en el segle vinent, de restablir el contracte social enfront del contracte privat.

**Director de 'Le Monde Diplomatique'*

AMUNT...

Ramon
Barnils

El galliner

Vejam: és ser de dretes o d'esquerres fer costat al poble kurd, en favor del qual hi ha constituïdes tot un pom d'organitzacions no governamentals, totes elles ben vistes fins ara tant pels ciutadans com pels polítics?

El PNB, partit de dretes, hi va a favor. El PP, partit de dretes, hi va contra. El PSOE i ramals, partit d'esquerres, hi va contra. ERC, partit d'esquerres, hi va a favor.

Per tant, fer costat al poble kurd és de dretes i d'esquerres, per la mateixa raó que anar-hi contra és d'es-

querres i de dretes. Si no és que esquerra equivalgui a llibertat, que llavors sí que anar amb els kurds és anar amb l'esquerra, com ho demostra que un partit liberal com el PP hi va contra.

Un martiri. No pas el dels kurds, si us plau, sinó el dels justificadors de les diverses posicions que aquests dies proliferen, tant per mor de la invitació als kurds de reunir-se al Parlament basc —que, textos en mà, no és un parlament pròpiament dit—, com per la detenció del líder Öcalan. De totes aquestes justificacions, n'hem triades dues, la del president del govern espanyol, Aznar, que és contrari a la presència dels kurds al diguem-ne Parlament basc perquè perjudicaria l'economia... basca (*sic*); i la d'un líder d'un ramal del PSOE, que s'hi mostra contrari perquè aqueixa presència els perjudicaria... als kurds (*sic*).

La gallina! —que deia aquell, endevinant l'endevinalla.

I AVALL

J. J. Pérez
Benlloch

La política com a ofici

El transfuguisme polític no és una peculiaritat valenciana, però aquests dies sí que sembla que ho siga a causa de la simultaneïtat d'algunes desercions més o menys sonades. Cap de moment del Partit Popular, en què tots els seus homes i dones troben un passament i saben que no els ha de faltar un bocí de pa en els anys vinents, tants com governe. I això confirma el que era un secret del domini públic: les fugues es produeixen, quasi sense excepció, per imperatius econòmics, per la necessitat de buscar-se un lloc

sota el sol que més escalfa. No en va s'acusa el partit governant de comprar voluntats i es proposen fórmules assistencials, com ara que cobren la desocupació o una indemnització per comiat els qui siguen rellevats en l'escó. Se suposa que amb aquesta mena de seguretat social temptarà menys el canvi de jaqueta.

Per més que ens cride l'atenció, la política s'ha convertit en un ofici, que molts volen fer vitalici, i els partits acaben esdevenint oficines d'ocupació. En conseqüència, caldrà aplicar-li tots els beneficis del treball per compte d'altri, a més d'acordar mesures perquè el transfuguista no trobe empara sota cap sigla. Resulta denigrant per a la vida pública l'espectacle d'un diputat o regidor aferrat a l'escó per pura necessitat vital per por del buit professional i de quedar-se sense faena. I de l'ètica i la mística política, qui se'n recorda?

FENT MEMÒRIA

Pau
Viciano

Dispenses

En èpoques no massa allunyades, l'ambient d'austeritat prescrit per la quaresma era omnipresent. Ningú que fos sorprès un divendres, posem el cas, amb un entrepà de pernil a la mà no podia al·legar la ignorància del precepte del dejuni. El temps regulat pel calendari litúrgic marcava encara la vida diària, i tant les autoritats —eclesiàstiques i civils— com la tradició vetllaven perquè l'entrada en el període d'abstinència no passàs desapercebuda. Les transgressions, que n'hi havia, eren ben conscients. Normalment es practicaven d'amagat: quan hi havia la mala sort que, en un any determinat, un romiatge popular caigués dins la quaresma, la gent s'enduia els ànecs i els pollastres dissimulats dins les cistelles i els consumia amb discreció. Hi havia, però, altres transgressions amb intenció política. Les colles de republicans es muntaven, a la vista de tothom, costellades i altres tiberis carnis per a provocar els clericals. Un ús subversiu de la gastronomia que no devia estar en la ment dels organitzadors de la mostra d'embotit artesà que se celebra enguany a Requena en plena quaresma. Simplement no s'havien adonat d'aquesta enutjosa coincidència: el fet que el calendari litúrgic siga mòbil gasta aquestes bromes. I allà, a la capital de la "València castellana", no els acabava de fer el pes degustar xoriços en aquestes dates d'abstinència. Afortunadament hi ha solució per a tot: l'arquebisbe, fent ús de les seues atribucions, ha atorgat la dispensa del dejuni a tots els veïns i als visitants de la fira de l'embotit. "L'aliança de la trona i el capítol", haurien denunciat, mastegant la botifarra, aquells vells republicans.

MÓN**Llibert
Ferri**

L'estat palestí s'acosta

Per molt que la retòrica de Netanyahu no pari d'amenaçar amb l'annexió de Cisjordània i Gaza si Arafat gosa proclamar l'estat palestí el 4 de maig, la realitat comença a dibuixar escenaris més pragmàtics. Un sonatge de l'institut israelià Telemesser assegura que el 63% dels jueus d'Israel estan convençuts que el govern sorgit de les eleccions del 17 de maig acabarà negociant la retirada militar i la creació de l'estat palestí (que segons fonts àrabs seria reconegut immediatament per 140 països). El sonatge afegeix que, aquesta opinió, la comparteixen tant el

76% dels electors laboristes com el 55% dels del Likud, el bloc nacionalista conservador que ara governa. Simultàniament amb el sonatge apareixia un manifest en favor de l'estat palestí signat per cent quaranta-sis destacats intel·lectuals i artistes israelians, entre ells el professor Matanya Ben-Artzi, germà de la dona de Netanyahu.

No serà fàcil de substituir immediatament els apedregaments i les bales de goma, les bombes dels islamistes o els estirabots dels colons ultraortodoxos per empreses mixtes palestino-israelianes o per programes de col·laboració cultural. Però sí que s'observa en algunes esferes de totes dues comunitats un cert cansament de la violència.

Totes aquestes bones intencions han començat a concretar-se —això sí, molt tímidament— en la signatura del primer acord palestino-israelià d'igual a igual, impulsat per la UNESCO. L'estat jueu i l'autonomia palestina col·laboraran en medicina, educació, turisme i diàleg interreligiós. Segons com es desenvolupés el procés polític, aquesta cooperació podria quedar en paper mullat o

anar a més: només en turisme són immenses les possibilitats de col·laboració amb vista a les grans celebracions cristianes del 2000. Israel ha començat a notar una certa davallada del turisme (l'any passat va caure un 4%) que només es remuntarà, si es consolida la col·laboració amb els palestins, que per això han començat a preparar l'aeroport de Gaza, acabat d'estrenar. Terra Santa és tan israeliana com palestina i, posem per cas, les rutes al voltant de Natzaret, en territori de l'estat jueu, hauran de ser compatibles amb les de Betlem, dins la demarcació palestina.

Els impulsors de la pau pensen també en el pas gegantí que en benestar farien les dues comunitats si la pau posés en contacte l'alta tecnologia israeliana i els dòlars dels *lobbies* jueus nord-americans amb la necessitat dels països àrabs de portar els seus oleoductes fins a la Mediterrània travessant territori jueu i palestí. Són objectius encara remots, gairebé un somni. Però que podrien començar a perfilar-se si el pragmatisme i el cansament de la violència continuen guanyant terreny.

CONFIDENCIAL**Xavier
Vinader**

Poca broma amb Venona

El Projecte Venona ha estat, segurament, un dels secrets més ben guardats de tots els temps. Fins l'any 1955 el govern dels Estats Units no en va revelar oficialment l'existència i des d'aquest moment, tots els documents que s'hi relacionen han estat desclassificats amb comptagotes. "Venona" és el nom codificat amb què era coneguda una operació supersecreta a través de la qual, durant quinze anys, els agents del servei d'*intel·ligència* americans van descodificar milers de missatges soviètics que contenien detalls d'incomptables activitats d'espionatge

contra els Estats Units durant la Segona Guerra Mundial pels seus propis aliats en aquells moments.

Al final de l'any 1940 l'Agència de Seguretat de l'Exèrcit americà va reunir a Arlington Hall, un antic col·legi de noies de Virgínia, una colla de criptoanalistes, lingüistes i matemàtics escollits i els va encarregar la missió de descodificar més de 25.000 telegrams secrets interceptats als soviètics a partir dels anys 30 i anomenats col·lectivament "Venona". Quan aquest equip va "trencar" el codi soviètic supersecre, de seguit es van poder llegir el contingut i les descripcions d'un primer bloc de tres mil missatges en què els analistes van descobrir informacions de gran interès. Hi van aparèixer les primeres indicacions de les activitats d'espionatge de Julius Rosenberg (executat a la cadira elèctrica, ensems amb la seva dona Ethel, el 1953 per haver proporcionat als soviètics l'esquema de la bomba atòmica), referències a les activitats d'Alger Hiss (alt funcionari del Departament d'Estat, present a la conferència de Jalta i protagonista d'un sonat procés

per espionatge), les primeres proves de la infiltració soviètica en el Projecte Manhattan (nom que encobria la construcció de la primera bomba atòmica), proves que els espies "rojos" havien arribat a col·locar-se en alts nivells dels Departaments d'Estat i Tresoreria, indicacions que més de tres-cents americans havien ajudat a robar secrets industrials, científics, militars i diplomàtics per als soviètics i la confirmació que el Partit Comunista dels Estats Units estava embolicat fins al coll en les operacions d'espionatge rus contra Amèrica.

Les informacions eren de tal magnitud i qualitat que el general Omar Bradley, cap de l'Estat Major, va donar instruccions que ningú, que no fos de l'Agència de Seguretat de l'Exèrcit, no hi tingués accés i va prohibir, fins i tot, que el president Truman en fos informat. "Venona" es va convertir durant anys i panys en el supersecret més guardat. Ara, John Earl Haynes, Harvey Klehr i alguns historiadors més de la guerra freda lluiten per treure a la llum aquest fet i tants altres. Tenen feina per estona.

ARXIU / EFE

Per la Mediterrània amb peus de plom

Marines
americans a
Macedònia. La
seguretat a la
Mediterrània
preocupa cada
vegada més
l'OTAN.

L'OTAN es reuneix a València amb sis països del sud de la Mediterrània per dialogar. Sense pressa i amb molta precaució l'Aliança Atlàntica promou la seva presència en una zona que considera cada cop més important per al món occidental.

El fonamentalisme islàmic ha emergit probablement com la més gran amenaça per a la seguretat occidental des del col·lapse del comunisme a l'Europa de l'Est. Quan al febrer de 1995 el secretari general de l'OTAN, Willy Claes en aquell moment, va manifestar aquesta idea va atreure el rebuig més enfurismat del món àrab. Avui res semblant surt de la boca de cap responsable de l'Aliança Atlàntica. Tot i això evidentment la política mediterrània de l'OTAN

es diu i es fa amb peus de plom. L'actual secretari general de l'OTAN, l'espanyol Javier Solana, instal·lat al càrrec des de 1995, té molt clar que per garantir la tranquil·litat a la Mediterrània cal generar el màxim de confiança entre els veïns del sud. I això és el que vol transmetre en el Seminari Internacional sobre el Diàleg Mediterrani de l'OTAN, que se celebra al Museu de Belles Arts de València els dies 25 i 26 de febrer. Com ha dit Solana a EL TEMPS, el Se-

minari es fa en un moment "particularment oportú", just abans de la cimera de Washington a l'abril, en què es tractarà "com avançar en l'adaptació externa de l'OTAN, i on el Diàleg Mediterrani n'és un element clau".

En la cita hi participaran per primer cop els ambaixadors dels setze membres de l'OTAN (EUA, Canadà, Alemanya, França, Bèlgica, Grècia, Itàlia, Holanda, Portugal, Regne Unit, Espanya, Islàndia, Noruega, Turquia, Dinamarca

Països del sud de la Mediterrània tenen de l'Aliança

i Luxemburg) i els sis països que participen en el Diàleg Mediterrani de l'OTAN (Egipte, Israel, el Marroc, Jordània, Tunísia i Mauritània). A més dels secretari i vice-secretari generals de l'Aliança, Javier Solana i Sergio Balanzino respectivament, l'alt comandament de l'OTAN per a Europa, el general Wesley Clark, el president espanyol José María Aznar i els seus ministres de Defensa, Eduardo Serra, i Afers Exteriors, Abel Matutes. "És un pas important —explica Solana— de cara a una més gran interacció entre l'OTAN i els països del Diàleg."

Fem-nos més amics. El Seminari pretén avaluar com està el Diàleg i plantejar-se nous horitzons i una major implicació de tots els participants, de dins i de fora de l'OTAN. Però cal anar amb molt de compte, perquè, a diferència de l'ampliació de l'OTAN a l'Est, en el tema de la Mediterrània hi ha algunes divergències, i maneres de fer diferents. I no només entre nord i sud de la mar, també dins l'Aliança i entre els sis països que de moment participen en el Diàleg.

Des que el 1994 es van iniciar les relacions amb Egipte, Israel, Tunísia, Marroc i Mauritània, i un any després Jordània, s'han fet algunes passes, però no gaires. Almenys en comparació amb la velocitat d'altres iniciatives aliades com ara l'ampliació, l'Associació per la Pau i les relacions amb Rússia i Ucraïna. De fet va ser veient el cas que l'Aliança feia a l'est dels seus límits que Itàlia i l'estat espanyol van començar a pressionar perquè també es dediqués alguna mena de dedicació a la Mediterrània, assegurant que com més va es converteix en un espai més destacat per a la seguretat dels països aliats.

Reunits a Brussel·les, els caps d'estat i govern dels setze països de l'OTAN van emprendre aquesta iniciativa tenint molt present el procés de pau a l'Orient Mitjà i amb els objectius de "contribuir a la seguretat i estabilitat a la Mediterrània, aconseguir una més bona entesa mútua i corregir les percepcions errònies que tenen els països del sud de la Mediterrània de

l'OTAN". Tot això s'havia de realitzar amb un diàleg polític sobre aspectes de seguretat, i amb la participació en activitats específiques i cursos de formació. El sistema triat per desenvolupar el Diàleg fou la bilateralitat, és a dir, l'OTAN amb cada país participant, excepte en alguns aspectes d'informació, en què el tracte és multilateral però seguint la fórmula del cas-per-cas.

L'any 1997 i a partir de la Cimeira de Madrid, es va crear el Grup de Cooperació Mediterrani, un fòrum on els membres de l'OTAN i els països del Diàleg poden intercanviar opinions sobre la situació de la seguretat a la Mediterrània i el futur d'aquesta cooperació.

A part d'això, durant l'any passat alguns d'aquests països sud-mediterranis van participar en cursos sobre "protecció del medi, emergències civils i manteniment de la pau". També es van establir en els sis països sud-mediterranis les "ambaixades punt a punt", és a dir, que un país membre de l'OTAN acull en la seva ambaixada en un

país del Diàleg la representació de l'OTAN. Per exemple, les ambaixades espanyoles al Marroc i Mauritània representen l'OTAN en aquests països. Aquest sistema ja funciona als països de l'Aliança al centre i est d'Europa.

La col·laboració militar més estreta amb aquests països, però, s'ha fet fora del Diàleg. Egipte, Jordània i el Marroc han enviat efectius a les Forces d'Implementació i Estabilització (IFOR i SFOR, respectivament), que l'OTAN dirigeix a Bòsnia. Així doncs, no és estrany que hi hagi qui vulgui córrer més, especialment dins l'OTAN. Són d'aquesta opinió tant l'estat espanyol com Itàlia, a més de Javier Solana, que veu amb bons ulls una "participació més activa" dels països del Diàleg en les activitats de l'OTAN.

El comandant en cap de les Forces Aliades de la Regió Sud de l'OTAN (AFSOUTH), l'almirall Joseph Lopez, està convençut que la regió Mediterrània és la "més complexa d'Europa, i potser la més

Atemptat a Algèria. El terrorisme és un dels problemes que l'OTAN vol combatre.

El nou enemic de l'OTAN és ara la inestabilitat, una

ARXIU / EFE

D'esquerra a dreta, Benyamin Netanyahu, Madeleine Albright i Yasser Arafat. El desenvolupament del procés de pau a l'Orient Mitjà és bàsic per al futur del Diàleg Mediterrani de l'OTAN. A sota, Hosni Mubarak, president de la república d'Egipte, un dels tres països del Diàleg que ha enviat soldats a Bòsnia.

difícil del món", i considera que ja no és tan "fàcil" com abans amb la guerra freda, quan el contrari estava ben definit. Ara l'enemic a combatre és la inestabilitat, una paraula molt més elàstica que l'acrònim URSS.

En paraules de Lopez, dins del sac dels elements que amenacen l'estabilitat a la zona, i de retruc a Europa en general, hi ha "l'extremisme religiós i polític, els alts índexs de natalitat, els desplaçaments de refugiats, i la immigració il·legal", això a nivell social i polític; des del punt de vista militar: proliferació "d'armes nuclears, químiques i biològiques de destrucció massiva, i de míssils balístics amb capacitat per encertar les ciutats europees". Segons alguns caps pensants de l'OTAN, elements d'aquesta inestabilitat ja afecten en certa mesura Europa, i en el futur encara podrien afectar més el continent, i especialment les vies de comunicació per on arriben recursos estratègics com el gas o el petroli. Solana mateix, tot i que prefereix no situar la seguretat a la Mediterrània en cap ordre de prioritats de l'OTAN, assegura que els setze aliats "hi paren una gran atenció", i que en aquest sentit el Diàleg "reflecteix l'opinió de l'Aliança que la seguretat a Europa va molt lligada a la seguretat i estabilitat a la Mediterrània".

Alguns documents tractats al si de l'OTAN destaquen que les amenaces no solament afecten directament els països del nord, sinó que també poden generar conflictes entre països del sud i així indi-

rectament generar inestabilitat a Europa. Entre altres, s'estudien possibles enfrontaments entre el Marroc i Algèria, Líbia i Tunísia, Líbia i Egipte, Egipte i Sudan, Israel i Síria, i Israel i Palestina. Que afectin directament membres de l'OTAN hi ha els xocs periòdics entre Grècia i Turquia, ara per Xipre ara per disputes al Mar Egeu; i com a cas molt remot un possible enfrontament entre el Marroc i Espanya pels enclavaments de Ceuta i Melilla.

En alguns dels estudis que es tracten al si de l'OTAN fins i tot s'arriba a apuntar que la seguretat mediterrània també es veurà afectada per actors més enllà de les esferes europea, atlàntica i eurasiàtica. En concret es destaca que la transferència d'armes i tecnologia bèl·lica per part de la Xina, Corea

del Nord, l'Índia i Pakistan influirà en la proliferació de les armes de destrucció massiva; així com els conflictes a l'Àfrica subsahariana, Sudan i el corn d'Àfrica podrien generar crisis de refugiats i desestabilitzar Egipte i els altres països nord-africans.

Davant de tota aquesta previsió de conflictes, algunes veus a l'OTAN reclamen una major implicació de l'Aliança en la seguretat de la Mediterrània. L'almirall Joseph Lopez manllevava un adagi romà en una conferència recent per expressar la seva opinió: "*Se vis pacem para bellum*". És a dir, que si vols la pau prepara't per la guerra, "i la preparació sempre es fa millor en el terreny de joc", assegura Lopez, convençut que per influir cal ser present al lloc del conflicte.

A l'OTAN li preocupa que la inestabilitat del Mediterrani afecti les vies de comunicació de recursos estratègics com el gas.

ARXIU / EFE

Amb molta cautela. Que planin totes aquestes amenaces, en acte o en potència, sobre els països europeus de l'Aliança no vol dir que el desembarcament aliats signifiqui una nova ampliació de l'OTAN cap al sud. Des del principi del Diàleg els aliats que l'han impulsat han deixat clar que cal anar molt a poc a poc, vigilant de no ferir la més mínima susceptibilitat, que n'hi ha, i moltes. Ans al contrari, el Diàleg precisament vol servir per procurar reduir els recels que tenen els països sud-mediterranis que participen en aquesta iniciativa.

Entre aquests països, i molts d'altres, l'OTAN té la imatge d'una institució de la *guerra freda* que després de la caiguda del Mur de Berlín buscava un enemic desesperadament, i que l'ha trobat en l'islam. De propagandistes d'aquesta imatge no n'hi han faltat, entre els quals destaca el "xoc de civilitzacions" preconitzat del dret i del revés per Samuel P. Huntington. En síntesi l'autor nord-americà planteja que en el futur els conflictes s'esdevindran en els espais que facin frontera entre les diverses civilitzacions. En el cas que ens ocupa seria entre un nord cristià i un sud musulmà.

Però no cal anar al futur per entendre els recels i l'hostilitat que genera l'Aliança. Dels sis països

ERNEST UDINA

L'encant discret de Solana

De tots els líders sorgits del socialisme espanyol durant els quinze anys de poder que van consolidar la democràcia a Espanya, Francisco Javier Solana Madariaga és el que té un futur més obert i prometedor. La cúpula governant de l'únic gendarme mundial, els Estats Units, n'està ben satisfeta, igual que hi estan els líders europeus, d'haver-lo elegit secretari general de l'OTAN. Tant és així que, amb la proliferació de candidats deguda a la manca d'un aspirant clar, ja són molts els qui diuen

que Solana Madariaga ("polític i físic castellà", com diu la GEC) serà el pròxim president, que s'estrenarà amb el 2000, de la Comissió Europea.

Militant del PSOE des del 1964, nascut a Madrid el 1942, pertanyia des del 71 a l'executiva de la federació madrilenya, i això li va permetre d'acostar-se al nou líder "Isidoro" (Felipe González), elegit a Suresnes. Va ser, amb el seu germà més gran Ignacio —que semblava que tenia més futur polític, però que es va eclipsar en una gestió poc brillant a TVE—, dels pocs madrilenys que van entrar en el cercle andalus de González. És així que fou tres vegades ministre: de Cultura (1982-85), d'Educació i Ciència (1985-88) i d'Afers Exteriors (92-95).

El catedràtic (1975) de física de l'estat sòlid ha fonamentat la seva solidesa política a no dir mai una paraula de més, ni de menys, i a un notable tarannà negociador i de diàleg. És en això que es va fixar l'administració Clinton per proposar-lo de secretari general de l'OTAN, el desembre del 1995, en substitució de Willy Claes, acusat i condemnat per un cas de corrupció a la belga.

Des del seu quarter general de Brussel·les s'ha destacat com un treballador infatigable, que ha reeixit, per la via de la seva amistat amb Ieltsin, a acostar Rússia a l'OTAN. El 1995 González va perdre el seu delfí, l'home que ell hauria volgut per successor, més que no pas Carlos Solchaga

—cremat, a sobre, per l'afer Rubio—, que no Almunia i, ni cal dir-ho, que Borrell.

Doncs bé, podria molt ben ser que fos González mateix, que no va acceptar la presidència de la Comissió Europea, com volia definitivament Kohl (ni l'acceptarà, perquè ell desitjaria el poder de Delors, no la subordinació en què es mou Santer), qui obrí indirectament una nova porta a Solana. Tot i que la premsa italiana es queixa que hi ha massa espanyols en càrrecs internacionals, el desfici que ha mostrat Romano Prodi per a ocupar la presidència de la Comissió Europea, que ningú no li ha ofert, l'ha ben cremat. La premsa alemanya ha criticat el físic castellà per la seva ambició, "vestida de discreció".

Però difícilment Jacques Santer, massa gris, continuarà ocupant el lloc. Ara toca un socialista i d'un país del sud, i Solana satisfà el perfil. Si no es mou gaire, podria aconseguir-ho. Igual que va aconseguir l'OTAN: molts hi aspiraven, però el més callat va ser l'elegit. El discret encant de Javier Solana, infatigable treballador i conversador infinit.

*Periodista

Javier Solana. Satisfà el perfil requerit per substituir Jacques Santer a la Comissió Europea.

engatjats en el Diàleg, cinc han estat directament o indirectament colonitzats per països que ara formen part de l'OTAN. Més tard països de l'OTAN també van donar —i continuen donant—, suport a règims i governants corruptes, com ha fet França amb Algèria, per exemple; o ha fet costat al sionisme més exacerbat.

A més, també hi ha un problema de conceptes. Per aquests països del Magrib i d'Orient Mitjà quan es parla de seguretat es fa més referència a una qüestió interna que no pas externa. Un exemple d'interpretacions divergents és el mot "terrorisme". Fa dos mesos un diplomàtic àrab comentava des de Jordània en relació amb el Diàleg que part de les diferències entre nord i sud vénen donades per "la definició exacta de terrorisme com a oposat a resistència legítima".

Un altre element que explica la prevenció d'aquests països és la indefinició que fins ara ha tingut el Diàleg. És més, ells consideren que els problemes de seguretat interna que tenen són d'arrel socio-econòmica i que per tant sempre serà molt més satisfactori el benefici que puguin treure d'una organització político-econòmica com la UE, que no pas d'un ens militar com l'OTAN. I de fet, alguns d'aquests països en qüestions de defensa ja es relacionen amb occident, com és el cas d'Israel amb els Estats Units.

Per tot això, l'OTAN ja fa temps que s'ha tret del cap la idea de l'ampliació al sud. També ha descartat impulsar una cooperació basada en la modalitat anomenada *hard security*, en què prima la col·laboració militar i la relació entre exèrcits. L'opció triada ha estat la de *soft security*, centrada en aspectes polítics i psicològics, cosa que teòricament aplanarà el camí per si més endavant es vol avançar en la cooperació militar.

La modalitat de cooperació triada inclou la celebració de seminaris i cursos sobre mesures de seguretat d'interès mutu, convidar membres d'aquests països a activitats de l'OTAN, i fins i tot a observar exercicis militars. Tot per tal de generar confiança i una imatge de

No tots els països membres de l'Aliança Atlàntica

El nou rei de Jordània, Abdul-lah. El país que regna és un dels més actius dins el Diàleg Mediterrani de l'OTAN.

transparència. Sempre diferenciant cada cas i en principi amb les despeses a càrrec del país convidat. Aquí trobem un altre problema, com reconeixen al si de l'OTAN. La majoria d'aquests països tenen economies dèbils amb pocs recursos i no poden dedicar-los a aquestes qüestions. Per això la majoria d'activitats que s'han fet vinculades al Diàleg han estat becadetes pels membres de l'Aliança. I això no agrada a tothom.

Tots d'acord? A diferència d'Itàlia i Espanya, fins ara ni Grècia ni

Turquia estaven massa interessats en el futur del Diàleg. Turquia en concret ja manté actualment lligams militars amb Israel. França tem que un Diàleg fort interfereixi en les importants relacions bilaterals que manté amb països nord-africans com Tunísia i Marroc. A més París considera que per a l'estabilitat de la zona és més positiu el paper que hi fa la UE. Canadà, Regne Unit, Noruega i altres països del nord de l'OTAN no hi han mostrat gaire interès. I Alemanya, tot i que alguna vegada ha expressat els seus temors pels míssils balístics desplegats al nord d'Àfrica, sempre ha recordat que l'ampliació i estabilitat a l'Est ha de ser la màxima prioritat de l'OTAN. Tot aquest desinterès o rebuig més o menys explícit significa ser refractaris a aportar fons econòmics al Diàleg, indispensables perquè es pugui fer qualsevol activitat, vist que els països convidats no poden aportar gaires diners.

En aquest sentit el futur del Diàleg depèn en gran mesura del paper dels EUA, el gran soci de l'Aliança, i que fins ara ha tingut una actitud reservada. Per Clinton de moment la qüestió més important per l'OTAN és l'ampliació a l'Est i les relacions amb Rússia. De fet, a Washington ja tenen clar que la Mediterrània és un espai important, i precisament per això no

volien que el Diàleg pugui interferir en el procés de pau a l'Orient Mitjà. Aquesta prevenció també hi és en els països del Diàleg, que temen que un gran enfortiment d'aquesta iniciativa signifiqui estabilitzar l'*status quo* actual a l'Orient Mitjà.

Per salvar totes aquestes resistències internes (que també deterioren la imatge de l'OTAN de cara als països del Diàleg) a València es tornaran a plantejar els grans beneficis que comporta el Diàleg. Entre altres aspectes es tractarà de com intensificar les relacions; que cal reforçar la dimensió no governamental; que cal ser complementaris amb altres iniciatives euromediterrànies com la UEO, la UE o l'OSCE; que hi ha d'haver un diàleg més específic de la regió enfocada a temes com l'energia; i que cal identificar els problemes concrets de seguretat que plantegen els països del Diàleg. També es tractarà un sistema de treball basat en la "Geometria variable", és a dir, agrupar els països sud-mediterranis per problemes comuns. Així es poden fer activitats agrupant països com Israel i Jordània, Egipte i Jordània o el Marroc i Tunísia, per exemple.

Els exclosos. Els sis països que participen en el Diàleg tenen en comú que són percebuts pel món occidental com a moderats i també que tots sis tenen lligams polítics i diplomàtics entre ells. Característiques molt diferents de les dels quatre estats que han estat finalment exclosos d'aquestes trobades, i que són Algèria, Líbia, Síria i el Líban.

Algèria, tot i la insistència espanyola per integrar-lo en el Diàleg, de moment és rebutjat per la crisi interna que viu. Fonts properes a l'OTAN asseguren, però, que cal utilitzar la possible incorporació com a "pastanaga" perquè els militars democratitzin el país. El cas de Líbia s'explica per la seva condició de proscrit a ulls de l'ONU i especialment dels EUA, que acusa Gaddafi de fomentar el terrorisme internacional. Pel que fa a Síria, té algunes possibilitats d'entrar-hi, però és impossible que ho

Cimera de l'Associació Euromediterrània impulsada per la UE en l'anomenat Procés de Barcelona. L'OTAN, amb el Diàleg Mediterrani, hi vol tenir una relació de complementarietat.

EDUARD SANJUAN

Una pedra en la sabata

L'OTAN, impertorbable, continua endavant amb els preparatius d'una força de pau a Kosovo, diuen les agències. L'avantguarda serà un contingent d'uns 6.000 homes —la meitat nord-americans— que es desplegarà en qüestió de dies per l'actual província independentista.

La seva primera missió serà el manteniment de la pau i, concretament, la desmilitarització de les forces en conflicte.

Dit així —i aquests són exactament els plans explicats dels estratègics atlàntics— sona fantàstic. Gairebé falta un "...i serbis i kosovo-albanesos van ser feliços fins el final dels seus dies". I és que des de fa ja uns quants anys l'Aliança Atlàntica sembla definitivament atrapada als Balcons entre una dinàmica mecànicament intervencionista i una realitat que no respon ja als paràmetres polítics dibuixats darrere de la pròpia amenaça o intervenció militar.

Quan els primers soldats nord-americans, alemanys, francesos o italians trepitgin Kosovo i intentin organitzar "la primera festeta de conciliació multiètnica" s'adonaran de manera abrupta que han arribat tard. I que els odis acumulats tots aquests anys entre serbis i albanesos-kosovesos han arrelat tan profundament que els faran entendre les conseqüències de la imperdonable i suïcida desgrana amb què Europa ha contemplat Kosovo des del 1989.

Deu anys de dominació despòtica, brutal, i un any de conflicte obert —amb 2.000 morts i 300.000 refugiats— que es vol segellar ràpidament amb un traç d'estilogràfica a sobre d'un document. I amb solucions polítiques que, ara, ja no satisfan cap dels contendents. Què es pot edificar immediatament sobre la fresquíssima memòria d'una pràctica —la sèrbia— que ha consistit en l'intent de neutralitzar la guerrilla a força d'assassinar la població civil, de destruir sistemàticament les seves cases i de procedir a la neteja ètnica? La lentitud exasperant d'Occident ha acabat de podrir completament la situació.

L'OTAN, desproveïda ja del seu pensament estratègic des del desmantellament de la Unió Soviètica i del pacte de Varsòvia, ha esdevingut el garrot cec teledirigit des de Washington d'una Europa incapaç de prevenir els conflictes i,

per tant, de dissenyar solucions raonables en el moment històric precís. Sembla que hi ha un autèntic abisme cultural entre el sistema militar i diplomàtic de l'Aliança i la voluntat arcaica de potència que anima els dirigents serbis. Una espècie de precipici que ningú sembla disposat a superar amb dosis de sensatesa i de fermesa exercides a temps.

Com a Bòsnia —després de tres anys ininterromputs de salvatjades— l'OTAN actua tard per a imposar solucions no volgudes ja, i que en elles mateixes poden ser el germen de nous i més greus enfrontaments. La puresa ètnica beneïda indirectament a Dayton —una concessió a Milosevic massa agosarada— no augura gens bo a pesar de la saludable absència de guerra que domina el panorama bosnià.

Europa demana a crits —amb Aliança o sense, potser amb estructures pròpies com la UEO o a partir de la UEO— una autonomia real en relació a Washington i un sistema coherent de seguretat preventiva. Els Balcons continuen essent, malauradament, la pedra en la sabata d'una Aliança Atlàntica que deambula per aquest final de segle sense saber exactament què fer i si és ella exactament qui ho ha de fer.

**Periodista*

ARXIU / EFE

Al Kosovo hi ha hagut en deu anys 2.000 morts i 300.000 refugiats. Milosevic l'ha governat de manera despòtica.

faci abans que arribi a un acord de pau amb Israel. I el mateix pel que fa al Líban, a qui l'OTAN considera un satèl·lit de Síria.

Altres candidats que per situació geogràfica podrien integrar-se en el Diàleg són Xipre i Malta. Però el primer té una situació interna i externa complicada, i a més a més no ha demanat mai de relacionar-se amb l'OTAN. I Malta va ser durant un temps membre de l'Associació

per la Pau, però amb l'arribada al poder dels socialistes ha trencat tot lligam amb l'Aliança. El nou govern conservador, escollit a final de l'any passat, no ha fet cap gest encara.

Així i tot, sovint les agrupacions amb pocs membres tenen més resultats que d'altres amb molts països. El Diàleg, però, no té un camí fàcil, ja que s'enfronta a molts obstacles dins i fora de l'Aliança. Com

deia fa dos anys el ministre d'Afers Estrangers de Tunísia, Habib Ben Yahya, s'ha d'entendre l'escepticisme dels països sud-mediterranis i de l'Orient Mitjà respecte el Diàleg Mediterrani de l'OTAN, perquè en els darrers trenta anys la majoria d'iniciatives euromediterrànies, iniciades totes des d'Europa, no han dut enlloc.

Oriol Cortacans

L'OTAN A LA MEDITERRÀNIA

MARROC

Superfície: 450.000 km², sense incloure el Sàhara Occidental
Cap d'estat: Rei Hassan II
Primer ministre: Abderraman Yussufi
Forma d'estat: Regne
Sistema de govern: Monarquia constitucional "de dret diví"
Població: 27,5 milions de persones
Creixement anual: 1,8%
Esperança de vida: 66,6 anys
Població urbana: 53,2%
Exèrcit: 196.000 efectius
Despesa pública en defensa: 4,3% del PIB
Despesa en educació: 4,9% del PIB
Vincles euromediterranis: Associació Euromediterrània impulsada per la UE; OSCE; UEO; Fòrum pel Diàleg i la Cooperació al Mediterrani

TUNÍSIA

Superfície: 163.610 km²
Cap d'estat: Zin el-Abidin Ben Ali
Cap de govern: Hamed Karuí
Forma d'estat: República
Sistema de govern: Presidencialista amb poders molt reforçats
Població: 9,3 milions d'habitants
Creixement anual: 1,8%
Esperança de vida: 69,5 anys
Població urbana: 53,2%
Exèrcit: 35.000 efectius
Despesa pública en defensa: 2%
Despesa en educació: 6,8%
Vincles euromediterranis: Associació Euro-mediterrània impulsada per la UE; OSCE; UEO; Fòrum pel Diàleg i la Cooperació al Mediterrani

ISLÀNDIA

JORDÀNIA

Superfície: 89.000 km²
Cap d'estat: Rei Abdal·là
Cap de govern: Abdul Salam al Majali
Forma d'estat: Regne
Sistema de govern: Monarquia parlamentària
Població: 5,7 milions d'habitants
Creixement anual: 3,3%
Esperança de vida: 69,8 anys
Població urbana: 72,5%
Exèrcit: 104.000 efectius
Despesa pública en defensa: 5,6%
Despesa en educació: 6,3%
Vincles euromediterranis: Associació Euromediterrània impulsada per la UE; OSCE

MAURITÀNIA

Superfície: 1.030.700 km²
Cap d'estat: Coronel Maouya Uld Sid'Ahmed Taya
Cap de govern: Mohamed Lemine Uld Guig
Forma d'estat: República islàmica
Sistema de govern: Oficialment civil, després de la dissolució del Comitè Militar de Salvació Nacional i l'organització d'eleccions presidencials el gener de 1992
Població: 2,4 milions d'habitants
Creixement anual: 2,5%
Esperança de vida: 53,5 anys
Població urbana: 53,8%
Exèrcit: 16.000 efectius
Despesa pública en defensa: 2,9%
Despesa en educació: 5%
Vincles euromediterranis: UEO

EGIPTE

Superfície: 1.001.499 km²
Cap d'estat: Muhamad Hosni Mubarak
Primer ministre: Kamal al-Ganzuri
Forma d'estat: República
Sistema de govern: Presidencialista
Població: 64,4 milions de persones
Creixement anual: 1,8%
Esperança de vida: 66 anys
Població urbana: 45,1%
Exèrcit: 370.000 efectius
Despesa pública en defensa: 4,5% del PIB
Despesa en educació: 5,6% del PIB
Vincles euromediterranis: Associació Euro-mediterrània impulsada per la UE; OSCE; UEO; Fòrum pel Diàleg i la Cooperació al Mediterrani

■ Membres de la Iniciativa Mediterrània de l'OTAN

■ Estats del sud d'Europa membres de l'OTAN

■ Altres membres de l'OTAN

■ Futurs membres

ISRAEL

Superfície: 20.325 km². Territoris ocupats: Golan (1.150 km², annexionats el 1981), Cisjordània (5.879 km² incloent-hi la zona A i l'endavament de Jericó, autònoms des de 1995), Gaza (378 km²; 336 km² dels quals corresponen a la zona d'autonomia palestina i 42 km² als assentaments dels colons jueus). Jerusalem-Est (70 km²) va ser annexionada el 1967

Cap d'estat: Ezer Weizmann

Cap de govern: Benjamin Netanyahu

Forma d'estat: No té constitució escrita, sinó diverses "lleis constitucionals"

Sistema de govern: Democràcia parlamentària combinada amb una administració militar dels territoris ocupats

Població: 5,7 milions de persones.

Creixement anual: 1,9%

Esperança de vida: 77,6 anys

Població urbana: 90,9%

Exèrcit: 175.000 efectius.

Despesa pública en defensa: 12,1% del PIB

Despesa en educació: 6,6% del PIB

Vincles euromediterranis: Associació Euromediterrània impulsada per la UE; UEO; OSCE

ALGERIA

Superfície: 2.381.741 km²

Cap d'estat: Liamine Zeroual

Cap de govern: Ahmed Yahia

Forma d'estat: República

Sistema de govern: Presidencialista, encara que l'exèrcit té un paper predominant

Població: 29,5 milions d'habitants

Creixement anual: 2,3%

Esperança de vida: 68,9 anys

Població urbana: 57,1%

Exèrcit: 124.000 efectius

Despesa pública en defensa: 4%

Despesa en educació: 5,6%

Vincles euromediterranis: Associació Euromediterrània impulsada per la UE; OSCE; UEO; Fòrum pel Diàleg i la Cooperació al Mediterrani

Causas de l'exclusió: Pel conflicte intern

SÍRIA

Superfície: 185.180 km² (inclosos els Altells del Golan, annexionats sense el reconeixement internacional per part d'Israel el 1981)

Cap d'estat: Hafez el-Assad

Cap de govern: Mahmud al-Zubí

Forma d'estat: República

Sistema de govern: Presidencialista, amb el suport del partit dirigent, el Baas

Població: 15 milions d'habitants

Creixement anual: 2,5%

Esperança de vida: 68,9 anys

Població urbana: 53,1%

Exèrcit: 260.000 efectius.

Despesa pública en defensa: 4,8%

Despesa en educació: 3,6%

Vincles euromediterranis: Associació Euromediterrània de la UE.

Causas de l'exclusió: Pel conflicte que manté amb Israel i el rebuig a les ofertes dels EUA d'entrar en el procés de pau

LÍBIA

Superfície: 1.759.540 km²

Cap d'estat: Coronel Muammar el Gaddafi

Cap de govern: Mohammed Ahmad al-Mangush.

Forma d'estat: República

Sistema de govern: Règim militar

Població: 5,7 milions d'habitants

Creixement anual: 3,3%

Esperança de vida: 65,7 anys

Població urbana: 86,1%

Exèrcit: 65.000 d'efectius

Despesa pública en defensa: 5,1%

Despesa en educació: 7,1%

Vincles euromediterranis: Cap

Causas de l'exclusió: País acusat d'emparar el terrorisme internacional i per això proscrit explícitament pel món occidental i implícitament pel món àrab

LÍBAN

Superfície: 10.400 km². Al sud, una part del territori és ocupada per Israel

Cap d'estat: General Émile Lahoud

Primer ministre: Selim Hoss

Forma d'estat: República

Sistema de govern: Democràcia parlamentària, amb representació per comunitats ètnico-religioses

Població: 3,1 milions d'habitants

Creixement anual: 1,8%

Esperança de vida: 69,9 anys

Població urbana: 88,4%

Exèrcit: 55.000 efectius

Despesa pública en defensa: 4,4%

Despesa en educació: 2%

Vincles euromediterranis: Associació Euromediterrània de la UE

Causas de l'exclusió: El món occidental considera el règim libanès massa dominat per Síria

MEMBRES DE L'OTAN DEL SUD D'EUROPA QUE PROMOUEN EL DIÀLEG MEDITERRANI

Estat espanyol (membre de UE i UEO): Molt interessat

Itàlia (membre de la UE i UEO): Molt interessat

Estat francès (membre de la UE i UEO): Poc interessat

Grècia (membre de la UE i UEO): Poc interessat

Turquia (membre associat a la UEO): Poc interessat

La logística del segle XXI

La ciutat de València s'ha convertit en el centre de coordinació logística de totes les tropes espanyoles escampades pel món, bé en missions humanitàries bé en operacions de l'OTAN. Des d'ara el País Valencià té línia directa amb qualsevol conflicte armat.

MALOG.OP

Dalt, imatge de la base aèria de Torrejón de Ardoz (Madrid). Des d'aquest centre militar es fan les trameses de material logístic destinat a les tropes espanyoles escampades pel món.

Des de mitjan mes de juliol de l'any passat la ciutat de València té una nova instal·lació militar incrustada dins la seua geografia urbana. Les velles casernes del Passeig de l'Albereda acullen des de llavors el Comandament de Suport Logístic a les Operacions de la Força de Maniobra (MALOG.OP). La missió del MALOG.OP és de coordinar les trameses de tota mena de material logístic que necessiten les unitats militars espanyoles disperses per tot arreu, des de Bòsnia a l'Amèrica Central. D'aquesta manera València s'ha convertit en una peça clau de la política militar espanyola perquè té el centre logístic de coordinació i distribució de que-

viures, peces de recanvi, combustible... de les tropes espanyoles desplaçades en missions humanitàries o en possibles accions militars sota comandament de l'OTAN.

Nova política defensiva. L'entrada en funcionament del MALOG.OP ve d'una redefinició de la política defensiva, de caire descentralitzador, dissenyada pel Ministeri de Defensa espanyol i iniciada el 1994 amb l'anomenat Pla Nord. Aquest pla vol crear un exèrcit espanyol més consonant amb els exèrcits de l'OTAN. És a dir, vol crear un exèrcit petit i amb molta mobilitat. És així que va sorgir una Força de Maniobra, un

nou concepte militar nascut de la coordinació entre les tropes dels països que integren l'OTAN. La Força de Maniobra agrupa, sota un sol comandament, unitats operatives de l'exèrcit i té el comandament central a les antigues instal·lacions de Capitanía General de la ciutat de València. Aquestes unitats poden intervenir en qualsevol punt de l'estat o de fora tant en temps de guerra com en missions de pau, sota l'aixopluc de l'OTAN, les Nacions Unides, l'euroexèrcit o la força d'acció ràpida de la Mediterrània. L'extraordinària mobilitat d'aquestes unitats necessita un suport logístic que des de fa uns quants mesos té el comandament central a la ciutat de València. El canvi operat dins l'estructura militar per l'Exèrcit de Terra també situa al Passeig de l'Albereda valencià unitats d'elit, com són el batalló de guerra Nuclear, Bacteriològica i Química (NBQ) i una unitat d'informació militar.

Amb això València s'ha convertit en un dels eixos militars de la Mediterrània i en un referent logístic de qualsevol operació militar, onsevolga que siga, en què intervinguen tropes de l'exèrcit espanyol. La situació geogràfica, tàctica i estratègica, de la ciutat de València ha estat una de les raons que ha ponderat el Ministeri de Defensa a l'hora de triar-la per establir-hi aquestes unitats militars tan importants. I és que ocupa una situació de privilegi ran de la Mediterrània i davant mateix del Mar

Al MALOG.OP hi treballen una seixantena d'individus, entre oficials, soldats i personal civil. La unitat es divideix en seccions: Abastament, Manteniment, Personal, Assistència Sanitària, Transport, Informàtica i Plans Futurs (secció encarregada de planificar logísticament les missions que abans de gaire desenvoluparà l'exèrcit espanyol fora del seu territori). Una de les bases de MALOG.OP és la unitat de suport i terminal de càrrega que es troba a la base aèria de Torrejón de Ardoz (Madrid), responsable de transportar amb avions de càrrega a qualsevol part del món tota mena de proveïments. Provisionalment, també disposa d'una altra base de suport logístic a l'aeroport de Mostar (Bòsnia-Hercegovina), l'Escalafó Avançat de Suport Logístic (EALOG). Aquesta unitat és una mena d'extensió del MALOG.OP a Bòsnia i presta suport als 1.400 soldats espanyols que hi ha desplegats a Sarajevo, Mostar, Medjugorje, Bilec, Stolac i Trebinje. Des de Torrejón de Ardoz, però sota coordinació de València, cada setmana van a Mostar, per via aèria, 160 tones d'aliments, 2,5 milions d'aigua potable i 20.000 litres de combustible. Totes aquestes provisions fan que el contingent espanyol pugui continuar la seua missió de pau a Bòsnia.

Riscos militars. Aquesta reestructuració militar al País Valencià implica una sèrie de riscos afegits que pocs s'han atrevit a valorar. Per Willie Meyer, diputat d'Esquerra Unida al Congrés dels Diputats de Madrid i especialista en qüestions de Defensa, València es troba al bell mig de tot l'engrenatge militar de l'OTAN; a més a més, "el paper militar espanyol d'avantguarda respecte al sud ens situa en mala posició respecte a la Mediterrània i a l'Àfrica. Les darreres maniobres de l'OTAN van orientar-se a una possible intervenció al Magrib..."

La secretaria d'estat dels EUA, Madeleine K. Albright, reflexionava fa poc, en un article de premsa reproduït per uns quants mitjans europeus, sobre el paper que

MALOG.OP

A l'esquerra, oficials del MALOG.OP davant un mapa de Bòsnia-Hercegovina. Aquest centre de coordinació envia tot de material logístic a les tropes espanyoles sota comandament de l'OTAN que hi ha en aquesta regió.

havia de fer l'OTAN el segle vinent; "necessitem -hi deia- forces militars dissenyades, equipades i preparades per a les missions del segle XXI".

Amb el MALOG.OP, l'exèrcit

espanyol ha fet, doncs, un pas de gegant per modernitzar-se, tal com li ho demanava l'Aliança Atlàntica.

Mario Reyes

Un general lleidatà

L'equip humà que treballa al MALOG.OP està sota el comandament del general de brigada d'artilleria Manuel Espluga Olivera. Aquest militar va nàixer el 7 de gener de 1943 a Lleida i ha servit tota la vida a l'exèrcit espanyol. Espluga va ingressar a l'Acadèmia General Militar de Saragossa el 1961 per iniciar el camí que l'ha dut a comandar el MALOG.OP. Espluga ha tingut responsabilitats diverses dins l'estructura militar espanyola. Va pertànyer un temps a l'estat major de la unitat de carros de combat més important de l'estat, la Divisió Cuirassada Brunete, amb seu a Madrid. També ha estat cap de la secretaria tècnica de la divisió de Plans i Organització de l'estat major de l'exèrcit i ha format part de la representació espanyola al Comitè Militar de l'OTAN. El juliol de l'any passat fou destinat a la ciutat de València com a cap del centre de coordinació logística de l'exèrcit espanyol MALOG.OP. El general Espluga ha fet cursos de perfeccionament militar. Així, per exemple, va fer-ne un a les instal·lacions de Fort Bliss d'El Paso (Texas, EUA) per millorar els seus coneixements del programa de míssils antiaeris Hawk; també va fer-ne un altre a Roma, al NATO Defence College. Nomenat coronel el 1993, quatre anys després era ascendit a general de brigada. Casat i pare de tres fills, Espluga és llicenciat en ciències matemàtiques per la UNED. **M. R.**

Tocata i fuga

En les darreres setmanes, les Corts Valencianes han vist com dos diputats han deixat la disciplina socialista i han demanat la seua inclusió en el grup mixt. Amb la nova relació de forces Zaplana podrà governar amb més comoditat fins als propers comicis.

Dos diputats socialistes han presentat, en les darreres dues setmanes, la seua baixa en el PSPV-PSOE i en el grup parlamentari a les Corts Valencianes, alhora que han sol·licitat el pas al grup mixt. Josep Garés i Roberto García Blanes han esdevingut, d'aquesta manera, els primers trànsfuges socialistes de la breu història democràtica del parlament valencià. Uns trànsfuges que han passat a engrossir un nombrós grup mixt compost també per tres diputats de Nova Esquerra i un d'Iniciativa de Progrés.

Josep Garés, que ha pertangut a la disciplina socialista durant més de setze anys, ha adduït, entre d'altres raons per explicar la seua maniobra, que el PSPV-PSOE no haja

sabut renovar-se a temps, ni presentar alternatives vàlides per desplaçar Zaplana del govern de la Generalitat. Ha assenyalat també que els quadres orgànics solament es preocupen per mantenir baralles internes i repartir-se quotes de poder i que, davant de tal panorama, només li restava la solució de presentar la baixa en el partit. Tot els fets indiquen, però, que Garés ha recalat en el grup mixt perquè no entrava a formar part de les properes llistes autonòmiques. Condició que li era necessària per continuar vivint de l'única professió coneguda que ara com ara li reportava ingressos econòmics.

Per la seua banda, Roberto García Blanes, ex-alcalde de la ciutat d'Elda (Alt Vinalopó) al llarg de

setze anys, no ha presentat cap explicació. Solament ha mostrat queixes perquè no disposa encara de cap lloc de treball on reintegrar-se després dels comicis. Aquest fet, unit a la pèrdua de poder orgànic a dintre del partit i a les nul·les possibilitats de formar part de les llistes electorals, l'ha abocat a presentar la baixa en el seu grup a les Corts, encara que no ha renunciat a l'escó ni al sou.

Tot i que els comentaris apunten que els populars han estat al darre d'aquestes maniobres. La veritat és que el que s'ha demostrat és que el PSPV-PSOE no ha portat endavant un veritable procés de renovació de càrrecs. A més, els socialistes valencians tampoc s'han acompanyat de militants fidels al seu

projecte polític. De fet, en certs casos s'han envoltat de diputats que han tingut la política com el seu únic *modus vivendi*, i ara s'amarren al càrrec com a única eixida professional. La fugida d'aquests trànsfuges al grup mixt ha deixat tocat seriosament el potencial del grup parlamentari socialista –que ara només compta trenta diputats– i del PSPV. L'ex-president Joan Llerma ha admès que el partit ha de reconèixer la seua part de responsabilitat en aquests actes de transfugisme.

Aquestes fugues han permès que el PP no necessite el suport dels parlamentaris d'UV per aprovar les seues iniciatives legislatives. Cal tenir en compte que, amb aquest nou equilibri de forces, al PP solament li cal el suport de tres diputats per assolir una majoria còmoda i suficient a les Corts. Fins al moment, havia estat necessari el concurs d'UV. D'ara endavant, però, pot ser factible que amb el suport de Rafael Ferraro, diputat d'Iniciativa de Progrés –escissió d'UV promoguda per membres del PP–, i amb els dels dos trànsfuges socialistes, els populars en tinguen prou. Així, aquesta nova relació de diputats permetrà a Zaplana que les Corts Valencianes no puguin fiscalitzar ni investigar-li tan fàcilment cap afer brut, com ara el brot d'hepatitis C o la darrera i polèmica concessió de freqüències radiofòniques. El PP ja s'ha afanyat a assegurar, en aquest sentit, que no trencarà el pacte de legislatura que manté amb UV, tot i que oficiosament podrien prescindir-ne d'ara endavant.

ment podrien prescindir-ne d'ara endavant.

El PP treballa sobre la base –extreta a partir d'enquestes– que obtindrà la majoria absoluta i que UV desapareixerà de les Corts. Per assegurar aquesta hipòtesi de treball, Zaplana ha planificat una campanya de fustigament contra els unionistes que en el darrer mes s'ha vist amplificada amb la crisi creada per Maria Àngels Ramon Llin, que es va donar de baixa d'UV i es mantingué per un dia al capdavant de la Conselleria d'Agricultura. Un incident, segons s'ha apuntat, administrat pel subsecretari de planificació i relacions externes de la Generalitat popular, Rafael Blasco, que de poc li costà a Zaplana una moció de censura ara fa unes setmanes.

A tan significativa baixa cal afegir també la de l'única regidora d'UV a l'Ajuntament de Burjassot (l'Horta Nord), que va abandonar

les files regionalistes i, tot seguit, va demanar també la seua inclusió en el grup mixt del seu consistori. Aquests dies fins i tot s'ha parlat als corredors de les Corts del traspàs del diputat i secretari general d'UV, Fermín Artagoitia, a les files populars.

Siga com siga, el nerviosisme entre les files de l'oposició és ben palès i els pròxims dies no es descarta que l'actualitat política valenciana registre algun altre cas de transfugisme.

La polèmica està servida i a les Corts no es parla d'una altra cosa. El mateix Zaplana, que l'any 1991 va accedir a l'alcaldia de Benidorm gràcies al vot de la trànsfuga Maruja Sánchez, ha obert el debat enmig d'una allau d'acusacions entre les que no han faltat les de cínica i "caradura".

A l'esquerra, Josep Garés, el primer diputat autonòmic socialista trànsfuga de la breu història democràtica del País Valencià. A la dreta, Roberto García Blanes, ex-alcaldia d'Elda, que va militar durant més de 23 anys en el PSPV-PSOE.

Salvador Giménez

Història del pensament biològic

Josep Lluís Barona

Aquest manual és una aproximació al pensament biològic en que la reflexió científica, la cultura i la societat de cada època s'interrelacionen i es complementen. Plantejat amb voluntat d'anellar les idees al context en què es van produir, defuig la mera exposició cronològica per a analitzar els lligams entre biologia i història.

Universitat de València

"Col·l. educació. Sèrie Manuals", 29

La construcció de l'espai pagès a Mayurqa

Helena Kirchner

La construcció de l'espai pagès a Mayurqa: les valls de Bunyola, Orient Coanegra i Alaró, tesi doctoral de l'autora, és el primer assaig sistemàtic d'experimentar els mètodes de l'arqueologia hidràulica a un nivell regional fins ara sense precedents.

Universitat de les Illes Balears

Història de les Illes Balears

Miquel À. Casasnoves Camps

Síntesi actualitzada de la història de l'arxipèlag, des dels orígens del poblament humà fins a l'actualitat. Aquest llibre omple un buit notable a la bibliografia balear: oferir una visió de conjunt, divulgativa i alhora rigorosa, que incorpori les últimes recerques.

Editorial Moll

"Els treballs i els dies", 44

GLÒRIA MARCOS, PORTAVEU A LES CORTS VALENCIANES D'EU-EV

Text: FRANCESC VIADEL / Fotos: RAFA GIL

"Zaplana tem més Reyna que Villalba"

Glòria Marcos no serà a les Corts Valencianes la pròxima legislatura. Diferències amb el seu partit li han fet prendre la decisió de renunciar al seu lloc a les llistes. La vida política valenciana perdrà així un dels seus actius principals.

La gent no ha acabat d'entendre els tecnicismes polítics que vostè ha adduït per explicar la seua renúncia a anar a les llistes d'Esquerra Unida del País Valencià. Ha passat de ser la hipotètica candidata a la Generalitat, almenys la que el coordinador d'EU Joan Ribó hauria preferit, a quedar-se'n fora...

—Darrere la meua renúncia el que hi ha és coherència amb mi mateixa. La darrera assemblea d'EU, que es va fer a Torrent, va posar de relleu la dificultat d'obtenir un consens a l'hora d'elaborar les llistes, perquè s'afavoria més la fracció que no l'acord. Jo ja havia expressat en aquell moment que sóc absolutament disciplinada amb les decisions democràtiques de les assemblees d'EU però que mantenia les meues diferències pel que fa a la composició dels òrgans de direcció que han de ser tan plurals com siga possible, i pel que fa als grups institucionals que han de ser grups cohesionats, on els perfils permeten tenir gent que sàpiga de totes les coses, és a dir, medi ambient, cultura, dona, afers europeus... Sempre he vingut a les Corts amb candidatures de consens, així va ser l'any 91 i l'any 95. Hi ha hagut persones que han desenvolupat un treball excel·lent, com és el cas de la diputada Maria Àngels Martínez. I bé, aquesta diputada, a l'hora d'elaborar les candidatures, no tenia un lloc d'eixida senzillament perquè no pertanyia a un grup amb massa delegats a l'assemblea... Hi havia, doncs, una gent treballant durant quatre anys, cohesionada, amb experiència que ara ja no podrà treballar. I això no vol dir que jo pose en dubte

ni el nivell polític, ni la preparació dels companys que vindran a treballar a les Corts. S'arribà a una situació conflictiva i vaig decidir facilitar el consens renunciant al meu lloc. També he de dir que em falten dos anys per arribar als 50 i és un bon moment per a replantejar-se tornar a la meua professió, a la família... són dotze anys de treballar ací, al sindicat...

"Si els grups organitzats d'EU miren més pel que passa en el seu corrent, que no pel que passa en el partit, a la llarga es produirà una situació insostenible. EU va nàixer com un moviment polític i social."

—S'ha dit que la seua renúncia ha tingut bastant a veure amb l'actitud dirigista del PCE, partit que justament va abandonar fa uns anys per aquest motiu. Quina és actualment l'estratègia, l'actitud del PCE dins d'EU?

—A veure... jo no vull ficar al mateix sac tota la gent del PCE. Crec que hi ha una part de la direcció del PCE que s'ha jugat les llistes pensant en la celebració del pròxim congrés del seu partit... bé, es planteja el següent problema: si els grups organitzats d'EU miren més pel que passa en el seu corrent que no pel que passa en el partit, la veritat és que a la llarga es produirà una situació insostenible, perquè Esquerra Unida va nàixer com un moviment polític i social al si del qual hi ha organitzacions polítiques molt legítimes, que jo no qüestione, però s'ha de pensar en el conjunt. En canvi, molts pensen en la mane-

ra d'expandir-se, en la manera de vertebrar el seu poder en Esquerra Unida.

—Amb tot, la sensació de molts analistes polítics és que darrerament el PCE viu un procés d'involució, que ha passat de mantenir una posició de discreció dins d'EU a endurir els seus posicionaments.

—(Riu) La veritat és que jo he estat molts anys de la

meua vida en el PCE i és un partit al qual tinc molt de respecte. Crec que d'això en tot cas, els qui haurien de parlar-ne són els militants del PCE.

—*Vostè ha mantingut una estreta relació amb Joan Ribó, fins fa poc secretari general dels comunistes valencians i en l'actualitat coordinador d'EU. En aquest context de què parlàvem, a què pot conduir-lo el seu missatge oberturista i de col·laboració amb altres formacions com ara el PSPV-PSOE?*

—Pense que el gest de Ribó és un gest que també fan altres dirigents d'EU arreu de l'estat espanyol, fins i tot el mateix Anguita. D'altra banda, el gest de Ribó és matisat. La major part de l'organització, quan s'ha adreçat al PSPV-PSOE, ho ha fet sense perdre de vista la memòria històrica. Ara el PSOE no governa, però això no vol dir que nosaltres no hajam combatut determinades decisions com ara la precarització del mercat laboral, o la negativa, en el cas del País Valencià, de definir les competències lingüístiques... El PSOE també prengué una sèrie de decisions per desmantellar l'articulació de la societat civil. No podem dir: ací està una altra vegada l'esquerra. El que diem és: volem fer acords, però per fer política d'esquerres. Ara mateix, la socialdemocràcia europea, com ara la britànica, fa propostes que pretenen desmuntar aspectes de l'estat del benestar. Enfront d'això no són possibles els acords... Un acord entre nosaltres i el PSPV hauria de significar, posem per cas, desmuntar la llei de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i tornar les competències a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana... I no parlem de problemes com l'atur, l'educació, etc.

—*I si fóra certa l'apreciació d'una involució del PCE dins d'EU, no pot ser que Ribó acabe essent desautoritzat amb aquest discurs que comentàvem adés?*

—No crec, les propostes de Ribó figuren en els programes electorals d'EU. Ara, pot donar-se el cas que en alguns municipis hi haja més dificultats que en d'altres per arribar a acords.

—*Aquests dies ha dit que no volia responsabilitzar-se d'una hipotètica baixada de la coalició en les pròximes eleccions. Sembla que dona per fet que EU serà menys votada en aquestes eleccions que l'any 95. Tan malament pinten les coses?*

—No... (riu) A veure, quan jo vaig dir això va ser perquè algú va afirmar que jo seria la culpable de tots els mals de l'esquerra. (riu) Els meus muscles són molt fràgils —encara que jo siga molt gran— per carregar amb baixades històriques. És un moment en què les enquestes donen bons resultats per al PP i dolents per al conjunt de l'esquerra. Vist això, i la cara que se'ls posa a Eduardo Zaplana i al conseller de Presidència, Joaquín Ripoll, de gatets que s'han menjat

el pardalet, constates que es van envalentint fins al punt que cada vegada amaguen menys coses, diguem-ne, horribles, des del punt de vista de l'ètica. El cas de Maruja Sánchez [regidora trànsfuga amb el vot de la qual Zaplana obtingué l'alcaldia de Benidorm], el cas de la dona de Ripoll, que ara és la responsable de relacions institucionals de la universitat del PP, la d'Elx... tot això ja no ho amaguen ni es preocupen d'amagar-ho. El PP es veu en la cresta de l'ona. Les enquestes en aquests moments diuen també que EU perd un parell de punts, que baixa el PSPV-PSOE, i que altres forces que haurien de ser emergents, com el Bloc Nacionalista Valencià, no passen de l'1'6%. Aquesta és la realitat.

Si el PP està a tall de la majoria absoluta i per altra banda no es consoliden determinats projectes de l'esquerra, això vol dir que la situació ens condemna a mig termini al bipartidisme, a l'eliminació de la pluralitat social i a la consolidació de l'alternança política. En definitiva a l'empobriment democràtic. A la llarga rebaixa la participació dels ciutadans i de les ciutadanes en la democràcia.

—*Fa uns dies, just després que l'ex-consellera d'Agricultura, Maria Àngels Ramon Llin, abandonà UV, els mitjans de comunicació aventuraven la possibilitat que PSPV, UV i EU presentaren una moció de censura al govern del president Eduardo Zaplana. Aquesta història ha deixat bona part dels valencians una mica perplexos. Per què i per a què era partidària EU de fer una moció de censura? Què és el que va passar?*

—La dimissió de Maria Àngels Ramon Llin cal incloure-la dins d'una campanya del PP, del senyor Rafael Blasco, que té com a finalitat desfer Unió Valenciana (UV) i recaptar el seu electorat. El PP vol

obtenir la majoria absoluta a tota costa.

A nosaltres ens preocupa, d'ací fins que arriben les eleccions, l'actitud del PP. No solament el desmuntatge de l'estat del benestar, el fet que el PP estiga donant negocis als seus amics... sinó, també, el control que tenen dels mitjans de comunicació públics que nosaltres entenem que estan absolutament *telezaplanitzats*, utilitzats com un aparell de propaganda del PP. Vam pensar en un moment determinat que una moció de censura que donara una mena de govern de coalició, encara que només fóra de gestió donat el poc temps que queda per a la convocatòria de les eleccions, ens permetria desmuntar el control del PP sobre els mitjans de comunicació i investigar determinats negocis multimilionaris que s'estan fent com ara *Tierras Míticas*, etc. vam pensar que no seria mala cosa. En aquest context, en què UV podia trencar amb el PP per respondre als atacs que estava rebent, vam estudiar la possibilitat de

"Vam pensar que una moció de censura ens permetria desmuntar el control del PP sobre els mitjans de comunicació i investigar sobre determinats negocis multimilionaris que s'estan fent."

parlar amb ells i amb el partit socialista i fer una moció de censura. Fer-la exclusivament per garantir la netedat del procés electoral.

—*I què va passar?*

—Va passar que UV no va trencar l'acord perquè en aquest cas el pollastre uneix molt (riu)... És clar?

—*Degueren ser vint-i-quatre hores de cruixir de dents...*

—Jo crec que UV havia posat una condició per no trencar que era que la Conselleria d'Agricultura fóra ocupada per una persona a proposta d'ells. Ací va estar el *quid* de la qüestió. Zaplana va passar-se una vesprada i una nit dient que no i quan es va adonar que la moció de censura era possible va cedir a les pretensions d'UV.

—*El proppassat mes de desembre va ser amenaçada per un anònim publicat a les pàgines de Las Provincias. No és la primera vegada que ha estat atacada virulentament per aquest mitjà de comunicació. Creu que les declaracions institucionals són suficients per tal de posar fre a aquesta mena de linxaments públics que tant s'han prodigat en aquest país en els darrers vint anys?*

—Malauradament la societat valenciana en aquest sentit encara no és una societat democràtica i algun mitjà com *Las Provincias* fa de veu pública de la caverna. S'especialitza a posar una creu en una diana en la qual hi ha una cara. En altres temps van ser altres persones, com Sanchis Guarnier, Joan Fuster, Ramon Lapiedra... i bé, darrerament m'havia tocat ser a mi la bèstia negra de la caverna. És complicat, no podem fer ni tan sols comparacions amb altres zones de l'estat, però és absolutament injust que pel fet d'exercir el dret a la llibertat d'expressió, per dir el que penses, no s'evite que en determinats moments certes coses no isquen al carrer. Ni el govern ni ningú intervén mentre s'atia la crispació. Aquest any passat vingueren uns amics de Barcelona que volien veure el corpus i me'n vaig haver de tornar a casa. Em van amenaçar i empenyer... en fi.

—**Pensa que si el PP obté la majoria absoluta en la pròxima legislatura s'acabarà creant finalment l'Acadèmia Valenciana de la Llengua?**

—**La llei es pot modificar amb una majoria simple. Això vol dir que si el PP governa en aquestes condicions pot modificar-la quan vulga. Tot i això, estic convençuda que al president Zaplana li fa més por Maria Consuelo Reyna que Hèctor Villalba. No crec que canvien les coses en les pròximes eleccions.**

donant capacitat d'intervenció en la generació d'opinió pública als mateixos que feren costat a Tejero el dia del colp del 23 de febrer. És la veritat.

—*Què pot passar si UV finalment obté representació parlamentària i el PP no té la majoria absoluta, creu que seria reproducible un pacte de govern entre Partit Popular i Unió Valenciana?*

—Sí. UV és una agència de col·locació. Faran un acord de govern, si es veuen en el cas, amb qui ho necessiten. Si l'han de fer, però, amb el PP, el preu serà molt elevat.

—*Quin és el futur de l'esquerra amb un govern del Partit Popular durant quatre anys més en el poder?*

—Recuperar la il·lusió. O passa com a França amb Jospin i algunes vaques sagrades es retiren a les pastures d'hivern o serà molt complicat... La política tampoc no pot ser una dedicació professional.

—*Per una situació molt semblant va haver de passar el diputat Albert Taberner fa dos anys durant la processó cívica del 9 d'octubre.*

—Efectivament... Després de l'agressió que vaig rebre, vaig enviar un escrit al delegat de govern. Va dir que, bé, aquestes amenaces depenien de la seua credibilitat, que a saber a qui amenaçaven... hi ha un desèmparament absolut. Des del moment en què el govern finança i dona suport genèric a aquesta premsa perquè vaja a totes les escoles del país... Per això quan parle del govern de la dreta, parle sempre del seu baix perfil democràtic. La dreta hauria pogut rebaixar la crispació que ells mateixos generaren amb qüestions com la llengua, els signes d'identitat, etc., però el cas és que no volen fer-ho. Han donat suport a la caverna, indirectament o directament, a un diari que encapçala les amenaces i els insults. Ja no parlem solament de *Las Provincias* sinó també del grup mediàtic que s'ha generat en el seu entorn: Valencia TeVe, el cablatge de la ciutat, les emissores d'FM... Estan

Les ETT, en l'ull de l'huracà

L'expansió de les empreses de treball temporal des de la seua legalització, l'any 1994, ha estat paral·lela a la de les veus que denuncien el seu funcionament. Feia temps que una reivindicació no assolia un consens tan ampli en tot l'espectre de l'esquerra.

El creixement de les empreses de treball temporal des del dia 1 de juny de l'any 1994, dia d'aprovació de la llei que regula el funcionament d'aquest sector, ha estat imparable. L'any 1998, més de 200 empreses arreu dels Països Catalans van gestionar més de 680.000 contractes. Aquesta eclosió ha estat acompanyada per un cor de veus, cada vegada més fort, que les

CARLES FRANCESC-EL PAÍS

l'Exclusió Social o la Plataforma per la Dignitat Laboral, que abraçen un dispers ventall ideològic, han impulsat un bon grapat d'accions amb l'objectiu de denunciar les mancances de la llei de l'any 1994 i el funcionament de la majoria de les empreses de treball temporal.

A Alacant, la Confederació General del Treball (CGT) organitza totes les setmanes concentracions

sector aprovada a mitjan 1994 pel PSOE, en un moment en què tots els vasos comunicants entre el govern de Madrid i les principals organitzacions obreres estaven blocats. Al gener d'aquell any, els sindicats havien organitzat una vaga general contra el projecte de "contrareforma laboral", un paquet de mesures de modificació del mercat de treball en el qual estava inclosa la llei reguladora de les ETT. Segons Fernando Casado, secretari d'acció sindical de Comissions Obreres del País Valencià, "el govern va imposar de manera unilateral la creació de les empreses de treball temporal. Aquesta regulació havia estat rebutjada des d'un començament pels sindicats". Ricardo Rodríguez Castañón, secretari general de l'Associació Estatal d'Empreses de Treball Temporal (AE-ETT), que acull el 40% de les empreses del sector, considera que aquest enfrontament inicial de les centrals sindicals amb el govern explica, en gran mesura, l'oposició que manifesta bona part de l'opinió pública cap a aquestes empreses.

Un 30% dels contractes signats per ETT l'any passat va tenir una durada de cinc dies o menys, segons CCOO.

davant alguna empresa de treball temporal de la ciutat. A València i Castelló també han proliferat les accions de protesta enfront dels locals d'aquestes empreses, com les dutes a terme pel col·lectiu Maulets o per la CNT. Segons Inaki Aicart, membre de l'Ateneu Llibertari de Castelló de la Plana, "feia temps que les diverses posicions 'radicals' no coincidien com ho han fet ara en la crítica a les ETT".

Al rerefons d'aquest descontentament, hi ha la regulació d'un

Un sector en auge. Des del moment de la seua legalització, la proliferació d'empreses a recer d'aquesta nova regulació ha estat imparable (vegeu gràfic, a la pàgina 39). De les 316 del 1995, s'ha passat a les 439 de l'any passat a tot l'estat. Un sector en què conviuen una multitud de xicotetes empreses, amb una activitat sota mínims, al costat d'unes po-

Imatge de la façana de l'empresa de treball temporal Alta Gestió, després d'un atemptat. Els grups radicals han coincidit en els seus atacs a les ETT.

acusa de ser un instrument que ha servit per precaritzar el mercat de treball.

La protesta puja de to. Els atemptats que van deixar destrossades les seus de dues empreses de treball temporal a València a mitjan mes de gener han palesat l'oposició, cada volta major, de bona part de l'espectre ideològic de l'esquerra contra el tipus d'ocupació gestionat per les ETT. Sindicats i moviments de nou en- uny, com la Plataforma contra

ques firmes, la majoria d'elles multinacionals, que copen la major part del mercat. Laborman i Randstad, de capital holandès, comparteixen el lideratge amb la franco-suïssa Adecco, la nord-americana Manpower o Flexiplan, del grup Eulen, presidida per David Alvarez, un home de l'entorn de José María Aznar. Aquestes empreses controlen un sector que, segons les dades del Ministeri de Treball, va cedir a altres empreses entre el gener i el setembre de l'any passat més d'un milió de treballadors, amb un total de contractes que equival a un 17,5% de tots els contractes temporals signats a l'estat espanyol. Contractes que afecten fonamentalment el sector més jove del mercat de treball. Segons dades de CCOO, el 96% dels contractats amb ETT són menors de 29 anys.

Una de les crítiques de les centrals sindicals és l'extrema temporalitat dels anomenats "contractes de posada a disposició", modalitat que utilitzen les ETT. Segons Comissions Obreres, un 30,9% dels contractes signats per aquestes empreses l'any passat va tenir una duració de cinc dies o menys, la qual cosa fa sospitar als responsables d'aquest sindicat que bona part són utilitzats per evitar pagar el sou i les cotitzacions socials dels caps de setmana, actuació que implica "un clar frau de llei". Rodríguez Castanón considera que aquesta acusació és insostenible: "Si hi haguera frau, aquest no seria imputable a les ETT, perquè aquestes empreses no s'estalvien res. Segons la llei i el conveni signat amb els sindicats l'any 1997, la retribució que l'ETT paga al treballador incorpora les pagues proporcionals de vacances, caps de setmana i festius".

Eliminar les 'pirates'. Al darrere de la denúncia de la precaritzat a què estan sotmesos molts dels contractats per aquestes empreses, hi ha el fet, acceptat per tots els agents socials, de l'existència d'ETT que incompleixen la normativa legal, les ETT

"pirates". Tant els sindicats com la patronal AEETT consideren que cal eliminar les pràctiques d'aquestes empreses que, d'una o d'altra manera, vulneren la legalitat. "Les 'pirates' –segons Rodríguez Castanón– són una competència deslleial per a la resta del sector i nosaltres som els primers interessats a eradicar aquestes pràctiques". Segons un estudi elaborat pel Departament de Treball de la Generalitat de Catalunya, un 60% de les ETT que actuen a Catalunya van signar menys de cinc-cents contractes durant els cinc primers mesos de l'any passat, cosa que segons els experts difícilment és sostenible des del punt de vista empresarial. Aquest fet fa sospitar que aquestes empreses o bé realitzen també altres funcions o són creades per les mateixes empreses usuàries per contractar treballadors rebaixant costos. La llei prohibeix que les ETT realitzin qualsevol funció que no siga la cessió de treballadors.

El conflicte, no obstant això, és també la mateixa normativa. La llei de l'any 1994, segons Casado, "lluny de potenciar l'ocupació, és utilitzada tan sols per reduir costos i per generar beneficis per a l'empresari". Josep Fons,

responsable de Formació i Ocupació de la UGT del País Valencià, assenyala que aquesta llei pot fins i tot arribar a crear discriminacions dins la mateixa empresa: "Aquesta llei crea dos castes de treballadors, ja que la diferència salarial per la mateixa feina arriba en alguns casos a les 30.000 pessetes."

Aquesta normativa, ara com ara, es debat en un grup d'estudi en el qual estan representats Comissions Obreres, UGT, el Ministeri de Treball i AEETT. A finals del mes de febrer hi ha previst que constitueixen una mesa de negociació per estudiar canvis legals. La regulació d'aquest sector, no obstant això, ja ha sofert diverses modificacions des de la seua aprovació fa ara cinc anys.

El gener de l'any 1997 sindicats i patronals (dues en aquell moment, avui fusionades dins AEETT) van signar un conveni, el segon del sector, que establia que els contractats a través d'ETT haurien d'estar equiparats salarialment l'any 2000 als treballadors subjectes al conveni de sector de les empreses on anaren a treballar.

Els sindicats, ara, van més lluny i demanen que el sou dels contractats a través d'una empresa de

Alta Gestió, amb la façana restaurada, actualment. Malgrat tota l'oposició, el negoci de les ETT és innegable, justament perquè tenen poc de gestió del treball temporal i molt de precarització laboral.

Els models europeus d'ETT

"La llei que va fer el PSOE va agafar el pitjor del model francès i del model alemany: aquí els treballadors no són estables i, a sobre, cobren menys." Així defineix Manuel Garcia Biel, secretari general de la Federació de Finances i Administració de CCOO a Catalunya, la llei que el 1994 va legalitzar a l'estat espanyol les ETT i la seua relació amb les lleis que regeixen les ETT a la resta d'Europa.

El somni dels sindicats, pel que fa a l'evolució de la legislació sobre ETT a Espanya, seria que evolucionaren cap al model alemany, segons el qual les ETT tenen treballadors estables que passen d'una empresa usuària a una altra. El màxim de temps que poden passar en una usuària és d'un any i està prohibit que aquests treballadors facin feines al sector de la construcció. Els seus sous, però, no estan regulats per cap conveni. El model alemany, en canvi, és molt criticat per les patronals del sector. El secretari general de l'AEEETT creu que "aquí es vol caminar cap a les plantilles fixes d'Alemanya, quan en aquell país estan estudiant modificar la llei per treure'n aquesta característica". També Rosanna Milesi, vice-presidenta de la patronal catalana, assenyala que aquesta particularitat de les ETT a Alemanya, fa que treballen molt menys que no aquí.

El model francès, més semblant al que s'ha implantat aquí, ofereix contractes temporals però amb un salari igual al dels treballadors fixos. Els contractes poden ser d'un màxim de 18 mesos i, en casos excepcionals, de 24 mesos, i es poden renovar una vegada. A França, Bèlgica, Holanda o Luxemburg, els treballadors que aprofiten els serveis de les ETT són, de vegades, treballadors en actiu que canvien per millorar la seua situació laboral i el seu salari. En tots aquests països, excepte Holanda, el salari és el mateix que el dels fixos, a l'igual que a Portugal o Itàlia. En aquest últim país, les ETT es van legalitzar el juny de 1997 i és il·legal que aquestes empreses es proveïsquen de treballadors no qualificats. A tot arreu, les ETT no poden servir per cobrir els treballs més perillosos. A Noruega, Hongria o Polònia, les ETT estan tolerades però no legalitzades, mentre que a Grècia, la seua activitat és il·legal.

Al Regne Unit, les particulars relacions sociolaborals que va imposar el neoliberalisme de Margaret Thatcher van afectar també les ETT, que allà gaudeixen d'una llibertat insòlita al continent. La llei d'Agències Laborals de l'època Thatcher els permet una duració il·limitada dels contractes i uns salaris que no estan regulats per cap conveni sectorial ni han d'igualar cap sou dels treballadors de l'empresa usuària. Les ETT poden treballar en qualsevol sector, no necessiten cap permís especial i l'empresa usuària no ha de justificar la necessitat d'un treballador temporal. **À. M.**

treball temporal siga igual que el dels treballadors de l'empresa usuària en el cas que aquesta tinga un conveni d'empresa que millore el del sector. Rodríguez Castanón, que assenyala que la immensa majoria d'empreses aplica el conveni del sector, creu que aquesta reivindicació produiria discriminacions entre els treballadors d'una ETT: "Treballadors del mateix sector contractats per l'empresa de treball temporal tindrien retribucions diferents depenent de l'empresa on treballaren."

A aquest conveni es va afegir a finals de l'any passat una altra modificació que desincentivava

la contractació mitjançant ETT. Aquesta era una mesura inclosa en la Llei d'Acompanyament dels Pressupostos de l'Estat que puja la cotització de l'empresa a la Seguretat Social per a la contingència de "desocupació" quan aquesta es realitza mitjançant una ETT. Mentre que l'empresa ha de pagar un 7,8% del sou base en cas que contracte un treballador fix, en cas que siga temporal ha de cotitzar un 8,3%, percentatge que pujarà al 9,3% si el treballador és contractat mitjançant una empresa de treball temporal. El canvi legal més recent en relació amb aquest sector és el decret del 5 de febrer proppassat que impe-

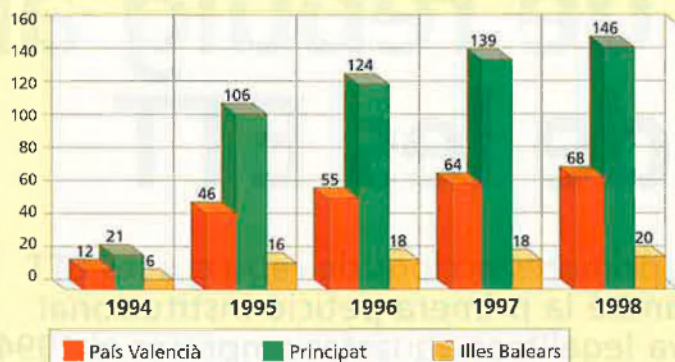
deix que els treballadors contractats per ETT puguin realitzar una sèrie d'activitats considerades de màxim risc en sectors com l'elèctric, el químic o la construcció i la mineria, una vella reivindicació de les organitzacions obreres.

Però les demandes que els sindicats previsiblement posaran sobre la taula d'aquí a pocs dies van més lluny. La idea subjacent és acostar les ETT al model europeu (vegeu requadre en aquesta pàgina). Segons Josep Fons, "les empreses de treball temporal haurien de contribuir a la creació de contractació estable, tal com fan en altres països com ara Holanda". Aquesta és la raó per la qual els sindicats han demanat que s'establesquen mesures per incentivar que les ETT tinguin plantilles estables. Segons dades de CCOO, tan sols un de cada 1.000 contractes duts a terme per ETT el 1998 va ser indefinit. Per a Rodríguez Castanón, aquesta exigència no té sentit, ja que els tipus de feines per a les quals les empreses recorren a les ETT són "breus per naturalesa": "La contractació per a aquestes feines es durà a terme de totes maneres. L'única cosa que fan les ETT és convertir una economia moltes vegades submergida en economia legal."

Els sindicats també demanen que les administracions públiques tinguin vedada la contractació a través d'ETT. La Generalitat Valenciana, per exemple, ha contractat serveis de neteja a una empresa de treball temporal pertanyent al grup Eulen. La UGT del País Valencià reivindica, fins i tot, que en l'Acord Valencià per l'Ocupació i la Formació que ara negocien els sindicats, la patronal i la Generalitat s'incloga una clàusula que avalue negativament les empreses que treballen amb l'administració que utilitzen empreses de treball temporal per contractar els seus treballadors. Rodríguez Castanón s'oposa frontalment a aquesta exigència: "En cas que l'administració tinguera vedada la contractació a través d'ETT, arribaríem a l'absurd. Les úniques empreses que legalment poden cedir treba-

ROSANNA PUCHADES

El 'boom' de les ETT

*Nombre d'ETT amb implantació en cada territori

Font: CCOO

lladors, quedarien excloses de fer-ho”.

Desemparats sindicalment.

Una altra reivindicació de les organitzacions obreres és que el representant sindical de l'empresa on treballa el contractat a través d'una ETT tinga capacitat per defensar-lo. Actualment, el treballador cedit amb aquest sistema no gaudeix dels drets laborals dels treballadors amb els quals comparteix faena. Segons els sindicats, els cedits per ETT estan desemparats sindicalment, cosa que explica el baixíssim nombre de denúncies que presenten.

Guzmán Chamorro, membre de la Plataforma per la Dignitat Laboral i treballador habitual per a ETT, assegura que els qui estan en la seua situació difícilment intentaran fer valdre els seus drets: “La coacció a què estem sotme-

sos els treballadors contractats per ETT, davant la facilitat d'acomiadament, és el que explica aquesta mancança de denúncies i reivindicacions dels nostres drets laborals.” Josep Fons certifica aquesta situació: “L'obscurantisme en la representació sindical és una pràctica molt estesa en les empreses de treball temporal.” Hi ha qui va més enllà, com el secretari general de la CGT del País Valencià, Javier Ruiz Perpén, qui assegura que hi ha llistes negres compartides per diferents ETT on apareixen els treballadors “problemàtics per les reivindicacions laborals que plantegen a aquestes empreses”. De totes maneres, l'existència d'aquests documents no està demostrada.

Francesc Pérez
(amb informacions de **Miquel Calvet** i **Àlex Milian**)

La revolta de l'exèrcit de reserva

L'aparició a França de *L'horror econòmic* l'any 1996 va sacsejar un bon grapat de consciències arreu d'Europa. L'autora, Viviane Forrester, vinculada a la factoria crítica de *Le monde diplomatique*, incidia, en un to profundament catastrofista, en la tesi difosa un any abans per Jeremy Rifkin. A *The end of work*, aquest economista nord-americà profetitzava l'adveniment d'una societat on una fracció cada vegada major dels seus membres patiria inexorablement la plaga de l'atur.

Un any després, al desembre del 1997, els protagonistes de l'obra de Viviane Forrester, els exclosos pel sistema, prenen el carrer d'aquest laboratori social que és l'estat francès per fer pública la seua existència. Era el naixement d'una nova revolta, la dels parats que, al límit o als afores del sistema, inauguraven una nova concepció de reivindicació social que prenia com un dels seus objectius principals l'ASSEDIC, l'organisme públic encarregat de gestionar el subsidi d'atur.

La protesta dels qui Karl Marx va qualificar d'"exèrcit de reserva" s'ha estès des de llavors per diversos països del continent europeu. Primer al "cinturó roig" de Barcelona i després al País Valencià, el *lumpen* del nou mil·lenni ha pres com a objectiu seus de l'INEM o d'empreses de treball temporal, els nexes del sistema econòmic amb les bosses d'atur estructural. M. C.

Cultura Jovenut

ARXA D'ALBERGS DE CATALUNYA

Gaudeix de la
neu al
millor preu

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Secretaria General de Jovenut
Turisme Juvenil de Catalunya, S.A.

Onades de rebuig al paradís de les ETT

Al Principat van sorgir les primeres accions de rebuig a les ETT i a Catalunya ha nascut també la primera petició institucional per modificar la llei que va legalitzar aquestes empreses el 1994. Així i tot, continua essent la territori on les ETT treballen més.

L'àrea metropolitana de Barcelona i, especialment, els pobles del cinturó industrial van començar a bollir quan hi desembarcaren les empreses de treball temporal a partir del 22 de maig de 1994, data en què es legalitzaren aquestes empreses a l'estat espanyol. En dos anys, només a l'Hospitalet de Llobregat, van aparèixer trenta

va repetir en altres corporacions municipals: Sant Boi, Sant Vicenç dels Horts, Gavà o Viladecans. Fins i tot, a Sant Boi, la proposta de no fomentar ni promoure les activitats de les ETT va rebre el vot unànim dels regidors de tots els grups amb representació al consistori: PSC, CiU, IC-EV i PP.

Al mateix temps i en el mateix

fadores Legalizados com per altres d'estables, com ara Resistència Antifeixista de Komellà (RAK), va culminar en una acció coordinada a Barcelona el 25 d'abril de 1997: en dues hores, entre les 11 i les 13 hores, es van succeir una sèrie d'atemptats simultanis contra oficines d'ETT situades als carrers de Villarroel, Sant Adrià, Via Augusta, Diagonal, Aragó, Llacuna i Nicaragua.

Els actes violents s'havien estès a la capital, com ja ho havien fet les ETT. A l'abril del 97, al Principat, aquestes empreses gestionaren gairebé 30.000 contractes, un 22% dels contractes temporals signats aquell mes. Aquestes xifres s'han consolidat i en l'any 1998, a Catalunya, les ETT gestionaren 427.106 contractes, sense comptar les xifres del mes de desembre, que encara no es coneixen. Segons dades del Departament de Treball, de gener a novembre, per tant, les ETT feren de mitjanceres en un 27% del total dels contractes temporals signats al Principat. El nombre d'empreses de treball temporal que actualment tenen autorització per treballar-hi és de 143.

Al mateix temps, queda demostrat que els empresaris catalans són els que més utilitzen les ETT, vist que a Catalunya es gestionaren l'any 1998 un 27% del total dels contractes fets per aquestes empreses a l'estat. La segona comunitat en importància en aquest tipus de contractes és Madrid, que només gestiona un 18% del total estatal.

L'any 1996 començaren les accions violentes contra les ETT a l'Àrea Metropolitana de Barcelona. El 25 d'abril de 1997, es van succeir set atemptats simultanis a la capital.

oficines de diverses empreses de treball temporal, que gestionaven un 30% de les contractacions que es feien. A més, un estudi de CCOO de l'Hospitalet va revelar l'any 1997 que la mitjana de durada dels contractes era de 21 dies i la mitjana dels salaris era de 551 pessetes per hora. Una onada de rebuig es va estendre des de l'Hospitalet a d'altres localitats del Baix Llobregat. La moció presentada per Iniciativa per Catalunya a l'Ajuntament de l'Hospitalet perquè es limités el nombre d'ETT en el municipi, es

El 1998, al Principat s'hi va concentrar el 27% del total dels contractes temporals gestionats per ETT a l'estat.

cinturó industrial, es van iniciar una sèrie d'atemptats violents contra les oficines de les ETT que anaven des de la pintada de les portes del local amb acusacions de feixisme, fins al llançament de còctels molotov contra les oficines. Aquestes accions van començar el 1996 i precediren en el temps a les que ara han sorgit al País Valencià, i també a Galícia i altres punts de l'estat. El que havien estat atemptats aïllats a Cornellà, Terrassa o Vilafranca del Penedès, reivindicats tant per grups improvisats com Antiesta-

El Parlament s'hi pronuncia.

Potser per aquest lideratge del Principat, el Parlament de Catalunya ha estat especialment receptiu a les demandes dels sindicats pel que fa a les ETT. El passat mes de novembre va aprovar una proposició no de llei en què instava el Govern a promoure davant el govern de l'estat la modificació de la llei que autoritzà les ETT el 1994, en el sentit que es reformuli el model d'ETT perquè siguin empreses de serveis "que gestionen la temporalitat necessària i justificada, i no pas la precarietat laboral".

Manuel Garcia Biel, secretari general de la Federació de Serveis Financiers i Administratius (COMFIA) de CCOO, ha estat un dels impulsors d'aquesta iniciativa. Segons ell, "el que no pot ser és que les ETT funcionin per precaritzar el món laboral" i critica que l'actual llei reculli el pitjor dels dos models d'ETT que hi ha a Europa (vegeu requadre a la pàgina 36). Garcia Biel diu que, sobretot, cal canviar la situació actual en què l'ETT i l'empresa usuària poden fer els mateixos contractes però si el fa l'ETT surt més econòmic: "Tant uns com altres poden fer un contracte, però si aquest contracte el fa una ETT pot pagar al treballador un 90% del que paguen al conveni de l'empresa usuària, mentre que si el contracte el fa la usuària, aquesta empresa ha de pagar al treballador temporal el mateix salari que paga a un altre."

La proposició no de llei aprovada per tots els grups del Parlament demana que s'estudiï prohibir les ETT en determinats sectors. Segons Garcia Biel, aquests sectors són aquells que impliquen activitats de risc, ja que "la sinistralitat laboral és més alta entre els contractats per ETT". En aquest sentit, també es proposa "ampliar la regulació específica en matèria de prevenció de riscos laborals per als treballadors d'empreses de treball temporal".

A més, la proposició demana garantir els drets de sindicació d'aquests treballadors i cercar "instruments i formes contrac-

tuals que permetin avançar en la línia d'una estabilitat laboral més gran de les persones contractades per les ETT".

Segons la vice-presidenta de la patronal catalana ACETT, Rosanna Milesi, en aquesta proposició hi ha "oportunisme i avantatge polític". El que han fet els partits, explica Milesi, és "facilitar que una proposta de CCOO arribi al Congrés dels Diputats, però si demà haguessin de votar, molts partits no votarien a favor dels punts que allà apareixen."

Malgrat tot, la necessitat de les ETT de millorar la seva imatge és innegable. L'últim cop a aquesta imatge es va produir el passat mes de setembre, quan l'Ajuntament d'Arbúcies (la Selva) es va declarar vila anti-ETT i, posteriorment, se li han sumat els municipis de Campdevànol i Riudarenes, al Ripollès.

Rosanna Milesi qualifica la iniciativa de l'alcalde d'Arbúcies de "mostra de caciquisme". Segons la vice-presidenta d'ACETT, la imatge deteriorada de les ETT es basa en el fet que "la llei va aparèixer quan els sindicats no la

volien, en la comparació que es va fer de la nostra activitat amb la cessió de treballadors de fa cinquanta anys i en el fet que potser algunes empreses ho han fet malament".

Les últimes dades sobre l'evolució d'ETT fetes públiques a Catalunya poden, però, esperonar el sector a la recerca d'una nova imatge. Segons el Departament de Treball, el pes de les ETT dins dels contractes temporals ha baixat de manera vertiginosa entre l'agost i el novembre de 1998. El passat mes d'agost, les ETT van aconseguir el més alt percentatge de contractes en relació al total de contractes temporals de Catalunya: el 37,6%. Però aquesta dada, provocada molt probablement perquè la campanya turística és una bona època per a aquest tipus de contractes temporals, va seguida d'una caiguda espectacular dels percentatges: al setembre van baixar al 31,7%, a l'octubre, al 22,8% i, segons dades provisionals, al mes de novembre van caure fins el 16%, el percentatge més baix des de juliol del 1996.

Manifestació de joves contra les empreses de treball temporal, el novembre de l'any passat, a la Diagonal de Barcelona. Més del 90% dels contractats per ETT són menors de 29 anys.

Àlex Milian

La intifada kurda arriba a Europa

La detenció del líder kurd Abdul-lah Öcalan posa fi a un periple de quatre mesos, amb moltes negociacions secretes. Tanmateix, la qüestió del Kurdistan no ha estat resolta i Europa s'hi pot veure implicada com no ho havia estat mai.

Abdul-lah Öcalan, líder del PKK. Segurament, és més perillós per a Turquia a la presó que no pas en llibertat.

La Unió Europea i la comunitat internacional, en general, han perdut una gran oportunitat de reparar la injustícia històrica que fou per als kurds el Tractat de Lausana del 1923. A partir d'aquesta data, i amb la complicitat dels governs occidentals, el poble kurd s'ha vist obligat a viure dividit entre quatre estats (Turquia, Síria, l'Iraq i l'Iran) i a suportar formes de repressió cultural i física diverses. Setanta-cinc anys després, i aprofitant que el líder del Partit dels Treballadors del Kurdistan (PKK) Abdul-lah Öcalan s'havia refugiat a Roma, els governs occidentals haurien pogut pressionar Turquia perquè s'avinqués a obrir negociacions amb la guerrilla kurda, en revolta des del 1984. En vist de les reticències turques, els països de la Unió Eu-

ropea haurien pogut organitzar una conferència internacional al voltant de la qüestió kurda. Fins i tot, el Tribunal Internacional de l'Haia hauria pogut jutjar Öcalan per les seves responsabilitats en la lluita armada, però deixant una porta oberta per parlar també de les responsabilitats de l'estat turc en una guerra que ja ha causat 31.000 víctimes. Però res de tot això no ha tingut lloc.

Si bé les relacions comercials (venda d'armes, per dir-ne algunes) dels europeus amb Turquia i els conflictes nacionals interns d'alguns estats (com Espanya) han tingut un paper important en l'actitud del conjunt de països de la UE, són sens dubte les pressions dels EUA les que han tingut més pes en el desenvolupament del cas Öcalan. Efectivament, Turquia tor-

na a ser una peça clau de la política exterior nord-americana. Si de primer fou, durant la guerra freda, un antídota a "l'expansió comunista", després un tampó a l'amenaça islamista, a partir del 1991 ha esdevingut la principal base d'operacions dels EUA contra Saddam Hussein.

Després d'un període de tensió entre Washington i Ankarà, obert per l'exigència turca d'impedir la protecció dels kurds iraquians, Turquia ha trobat un altre cop el seu lloc dins els plans de l'administració Clinton en conflictes regionals com el de Bòsnia. Gràcies als acords de Dayton, Turquia, d'orientació pro-occidental i membre musulmà de l'OTAN, es convertia en el "protector" de la població musulmana de Bòsnia i augmentava les possibilitats de reelecció de Clinton. En canvi, els EUA han manifestat reiteradament el seu suport total a la política d'Ankarà al Kurdistan.

El llarg periple del líder del PKK per terres europees indica que hi havia, efectivament, una política concertada, almenys implícitament, dels estats de la UE sobre el futur immediat d'Öcalan. Durant uns quants dies, persones acostades a Öcalan i polítics europeus partidaris d'una solució política del conflicte kurd podien haver dissenyat una estratègia arriscada: fer anar el líder kurd de l'un país a l'altre. Aquest havia d'estar-se breus períodes de temps, de dos a tres mesos, a cada país, fet que havia de facilitar la tasca dels dirigents europeus de resistir a les

pressions turques i nord-americanes. Entre els països de la llista hi havia Àustria, els Països Baixos i Suècia. Però el problema principal era de trobar un primer país d'acollida, després de la sortida d'Itàlia. Ben aviat es demostrà que els artesans d'aquest pla havien fracassat, car tots prohibiren l'entrada a Öcalan.

Negant-se a acollir Öcalan al seu país els governants europeus han perdut una altra oportunitat històrica: la de moderar el discurs del líder kurd i del seu moviment armat. L'evolució política del PKK a posicions menys radicals a partir del 1993, data de la primera treva unilateral, es podria veure truncada després d'aquest cop tan dur. De fet, el futur immediat de la qüestió kurda a Turquia dependrà d'una seguida de factors: del resultat de les pròximes eleccions legislatives, de l'obertura del diàleg amb representants kurds o no, de l'evolució interna del moviment d'alliberament nacional kurd i, finalment, de l'actitud dels governs occidentals en el judici d'Öcalan.

Un diàleg, de moment, impossible. Si, com era previst, hi ha eleccions legislatives a Turquia el mes d'abril, segur que la qüestió kurda formarà el centre del debat polític, juntament amb "l'amenaça islamista". El govern actual, dominat per la direcció del Consell Nacional de Seguretat (MGK), podrà utilitzar la detenció d'Öcalan com a prova de la seva bona gestió dels afers interns. Però aquesta mateixa posició de força de l'aparell militar pot fer avortar qualsevol mena de diàleg amb les forces nacionalistes kurdes. De fet, el govern d'Ankarà ha deixat fora de joc tots els interlocutors vàlids per a iniciar les converses de pau, des del líder del PKK fins als representants del Hadep (partit pro-kurd) fortament implantat a les regions de població majoritària kurda. Així, tots els diputats del Hadep, democràticament escollits el 1995, són a la presó acusats de traïdoria, i la pressió exercida sobre els membres d'aquests partits no ha deixat d'augmentar des de

Judici a un poble

"Sóc a Europa per recordar-li les seves responsabilitats. Però Europa s'amaga, com si no hi fos. És per això que he renunciat a un judici. Jo vull ser jutjat, si es tracta d'un sumari equitatiu". En la darrera entrevista oferta per Abdul-lah Öcalan en llibertat, va reclamar que la justícia europea aclarís les responsabilitats sobre les 31.000 víctimes i els quatre milions de desplaçats kurds des del 1984. En efecte, el govern turc acusa al líder kurd de ser el responsable d'aquestes morts i segur que Öcalan serà condemnat per aquests fets en un judici que no ofereix cap garantia democràtica. El primer ministre turc, Bülent Ecevit, promet un judici ràpid i just. De moment, l'advocat kurd d'Öcalan ha estat també detingut a Turquia i els advocats europeus no han pogut entrar en territori turc. A més a més, quines proves es presentaran en el procés?

Ningú no dubta que el PKK és responsable de la mort de soldats turcs i de dissidents kurds. Però ningú no pot negar que l'estat turc és el responsable d'una política de "terra cremada" al Kurdistan. Més de tres mil pobles han estat evacuats, milers d'hectàrees de bosc, cremades, desenes de poblacions, sotmeses a un bloqueig econòmic, i milers de persones han desaparegut o han estat torturades. El ministre d'estat dels Drets Humans mateix, Azimet Koylioglu, reconeixia el 1994 que hi havia "terrorisme d'estat" a Turquia. **J. T.**

l'arribada d'Öcalan a Itàlia. D'una altra banda, la participació del Hadep en els pròxims comicis no és assegurada, perquè el 1995 les llistes d'aquest partit només s'hi varen admetre a última hora, amb l'objectiu de contrarestar el pes electoral del principal partit islamista, el Refah (actualment Fazilet).

La continuïtat d'un govern en minoria com l'actual, dirigit per Bülent Ecevit, no és descartable. Ankarà ha obtingut importants victòries en la seva política exterior, com l'aliança militar amb Israel o que Síria deixés de donar suport a Öcalan.

En el darrer congrés del PKK, tingut a principi de gener, l'organització política i la seva branca armada, l'Exèrcit d'Alliberament Nacional del Kurdistan (ERNK), van promoure una sèrie de reformes per "democratitzar-ne" el funcionament. De moment, qui es considera el número dos del PKK, Cemal Bayik, es troba al Kurdistan iraquian amb el perill de ser detingut durant una de les ja habituals incursions de l'exèrcit turc al nord de l'Iraq. Alguns polítics i intel·lectuals kurds veuen en la detenció d'Öcalan una oportunitat per a l'emergència de nous líders i de la diàspora kurda. El Parlament kurd a l'exili (PKE) aspira a fer aquest paper des de la seva cre-

ació, el 1995, però la seva influència sobre la comunitat kurda es podria veure neutralitzada per una possible radicalització de les posicions de turcs i kurds. En tot cas, la negativa del govern d'Aznar a deixar celebrar la pròxima sessió del PKE al País Basc no farà sinó augmentar la tensió.

La reacció fulminant de la comunitat kurda a l'exili ocupant ambaixades sembla que ha sorprès alguns polítics occidentals. Les primeres intervencions de l'ERNK a la televisió pro-kurda, MED-TV, no donaven peu a cap mena d'optimisme: la lluita armada al Kurdistan continuaria encara amb més força. Els governs europeus es veuran obligats a prendre partit, perquè la presència d'un milió de kurds als estats de la Unió Europea, especialment a Alemanya, no deixa cap altra alternativa. Per ara, només Suïssa i els Països Baixos s'han compromès a enviar observadors al judici del líder kurd, i el Consell d'Europa tot just si ha iniciat els primers contactes amb Turquia.

Per proximitat geogràfica i per conveniències econòmiques, els europeus no podran desentendre's de la qüestió kurda gaire més com han fet fins ara amb Abdul-lah Öcalan.

Jordi Tejel

Màscares humanes del carnaval nocturn

El fenomen de les 'drag queens' s'ha estès sense aturador pels temples de la música catalans. L'any passat es va celebrar a Mollet del Vallès la primera Trobada de Drag Queens.

L'existència de les 'drag queens' ha passat en pocs anys de la marginalitat més absoluta al reconeixement de l'univers nocturn. I és així que avui dia, qualsevol discoteca que es vulgui fer un nom necessita d'aquestes deesses de l'ambigüitat.

JORDI PLAY

En pocs anys les voluptuoses *drag queens* han deixat de ser simples atraccions de fira per integrar-se, i com!, a l'heterogènia galeria d'estereotips socials. Aquests inquietants éssers fronterers, que fan de l'ambigüitat sexual una dels signes d'identitat principals, han trobat a Catalunya un bon escenari per mostrar-se al públic tal com són: provocatives i esperpèntiques. La seva revolució particular, després d'haver abandonat el ghetto gai, sembla que no s'hagi acabat.

Trobar-s'hi de nas resultava torbador: la descarada clònica de la reina Mariana d'Àustria, la regent que tan bé va retratar Velázquez.

queix ja fa més de tres segles, es passejava tranquil·lament per l'atapeïda pista de ball donant forma, sense complexos i amb gran naturalitat, a una coreografia embastada de sensualitat, provocació i fantasia. La falsa reina, una criatura eufòrica, elegant i d'una vellesa inquietant, contemplava, calçant unes quilomètriques plataformes negres que l'elevaven per sobre els mortals, la seva radical i agosarada cort.

A prop seu, una deessa massai, engalanada com si hagués d'assistir a una cerimònia d'iniciació dels turkana kenyans, volia abraçar amb el seu cos fibril·lat els sons metàl·lics que el bisbe d'aquesta missa profana oferia a les excitants criatures del subsòl que il·luminen la nit. Sons que també captivaven una sensual Lolita de més de dos metres, que uns minuts abans navegava dolçament en braços d'una piratessa amb moltes ganes d'arribar a bon port; i una enigmàtica militar que, malgrat el seu alt grau de desobediència moral, semblava sortida de les mateixes files del tercer Batalló del 187è Regiment d'Infanteria. El mateix batalló que el maig de 1969, i l'any no és pas cap casualitat, va participar en els combats per conquerir la mítica Cota 937 (l'Hamburger Hill) de Vietnam.

Aquesta escena, un àcid retaule fet a cops de *glamour*, enginy i sensualitat, no és pas fruit d'un deliri oníric propi d'en Giacomo Casanova. Es tracta d'un dels pertorbadors efectes que es podien trobar, per exemple, en la primera Trobada de Drag Queens, escaiguda l'any passat a la discoteca Teatre de Mollet del Vallès. Un aplec organitzat per la debutant associació Promojovent, a la qual van assistir una vintena de les millors *drag queens* catalanes i que va servir, entre moltes més coses, per comprovar que qui n'havia vaticinat la desaparició de l'agit i frívol mapa nocturn urbà anava ben errat d'osques.

"La vida és un vestit". Malgrat els antecedents puntuals que trobem els anys 70 dins l'estètica

Les 'drag queens' van néixer a mitjan anys 80 al club Copacabana de Nova York. La propietària, la suïssa Susanne Bartsch, va decidir de reinventar el circ transsexual nord-americà.

La perduració del moviment 'drag' dins el carnaval de la nit dependrà de si l'ambient sexual continua essent un valor social. Una bona drag pot arribar a cobrar unes trenta mil pessetes per tres hores d'animació.

del glam rock (la Factory multidisciplinar creada per Andy Warhol n'és un bon exemple), les drag queens (de l'anglès drag, "vestit de cua"; i queen, reina en tot d'accepcions, l'homosexual inclosa) van néixer a mitjan anys 80 al club Copacabana de Nova York. La propietària, la suïssa Susanne Bartsch, va decidir aquells anys de reinventar el circ transsexual nord-americà programant, el primer dijous de cada mes, espectacles en què actuaven homes amb un look femení molt fort i sofisticat. Homes que feien seus els atributs més grotescos de la feminitat. Des de llavors, l'estètica drag ha anat envaint a cop de maquillatge i de perruques el panorama nocturn de mig món.

A Catalunya, el moviment drag (sense dades oficials sobre el seu nombre, és clar) és relativament nou. De fet, les primeres van començar-se a veure tot just després dels Jocs Olímpics del 1992. Però al cap de pocs anys han aconseguit de formar part de la nit i de demostrar la seva qualitat. "El tòpic recorda allò que tots els inicis són durs. En el meu cas, i en conec més, ha estat ben a l'inrevés: des de la primera nit de drag només he trobat facilitats, tant a l'hora de treballar com de rela-

cionar-me". Qui diu això és En-Cel-lo, una drag manresana que des de fa un any forma part d'aquesta "gran família". Una família ("no tot són flors i violes, que hi ha moltes rivalitats, gelosia i enveges", reconeix) que sembla haver après ràpidament dues de les màximes d'una bona drag. "La vida és un vestit i la veritat és que sóc home; la il·lusió és que sóc dona", diu de memòria En-Cel-lo. "Considero, i Déu n'hi doles si n'he vistes, que les drags catalanes som més imaginatives i agosarades que no pas, per exemple, les espanyoles. L'aspecte econòmic hi té molt a veure. Una bona drag pot arribar a cobrar unes trenta mil pessetes per tres hores d'animació i de ball; uns diners que permeten de renovar-te, aviar el teu look i anar a l'última", explica.

L'ajuda del cinema. Però el món de les drag no és fet únicament de vestits agosarats, de quilomètriques plataformes que les eleven per sobre els mortals, de postissos capil·lars dissenyats per arquitectes amb molta traça, o de tones de maquillatge que amaguen qualsevol resta de masculinitat. "La feina de drag pot arribar a ser molt dura —assevera En-

Cel-lo—. La gent només et veu en una discoteca ballant i rient. Però allò que pocs saben és que darrere tota drag hi ha hores de feina: de gimnàstica, d'assaig, de prendre hores a la son per dedicar-les a la feina..."

Un dels millors favors que han rebut les drags ha arribat en forma de cel·luloide. "El cinema —reconeix En-Cel-lo— ha estat un factor definitiu a l'hora de poder tenir l'acceptació social d'ara". A banda alguns fets puntuals, com els espectacles mediàtics organitzats pel jugador de la NBA Dennis Rodman o l'anunci d'una marca de texans en què apareixia una drag afaitant-se la barbeta en un taxi, films com *Les aventures de Priscilla, reina del desert*, la primera que ja va abordar l'any 1994 aquesta realitat amb naturalitat, sinceritat i sense complexos, *A Wong Foo, gràcies per tot Julie Newmar*, amb Patrick Swayze, John Leguizamo i Wesley Snipes en el papers principals, *La llengua assassina*, *Vegas in Space* o les espanyoles *Más que amor frenesí* o *Perdona, bonita, pero Lucas me quería a mí*, han fet conèixer l'univers drag al conjunt de la població.

"La pregunta del milió —s'interroga En-Cel-lo— és saber si les drags perviurem, si serem res més que una moda. Jo no ho sé, no puc respondre-t'ho. En el meu cas, m'ho prenc com una diversió temporal, una feina que m'agrada de fer i que, a més a més, em reporta uns bons guanys econòmics".

Ara, allò que sí que veu clar aquesta drag és que la perduració del moviment dins el carnaval de la nit dependrà de si l'ambient sexual continua essent un valor social. "Fa anys, els gais érem rebutjats; ara, malgrat les excepcions, no solament som ben acceptats, i com més va més, sinó que molts heterosexuals, tot i ser conscients que una drag és un home, descobreixen racons de la seva sexualitat que abans desconecien. I a mi, això, m'agrada".

Carlos González

La ciència europea vol obrir les portes

La Comissió Europea ha decidit reforçar significativament els programes d'investigació científica i tecnològica amb l'objectiu d'acostar els coneixements als ciutadans i a les empreses que els han d'explotar, tal com passa als Estats Units.

Brussel·les vol obrir les portes dels laboratoris de recerca europeus. El V Programa Marc de Recerca, Desenvolupament Tecnològic i Demostració (RTD) s'ha proposat d'orientar-se a la resolució de problemes socials i ser més transparent i comprensible per als ciutadans. I aquest és un canvi important en l'estratègia que la Comissió Europea havia seguit fins ara.

El Programa Marc de RTD, l'instrument per a desenvolupar la política científica europea des de principi d'enguany fins el 2002, no vol ser únicament un mecanisme de finançament de la ciència, sinó que vol orientar la recerca científica al servei de la societat. No es parla de disciplines concretes, sinó d'objectius comprensibles pels ciutadans i orientats a la resolució de problemes. Una visió que podria semblar òbvia, però que fins ara no figurava en els documents estratègics dels responsables de la política científica de Brussel·les.

Durant l'any 1998 la Comissió Europea va dedicar-se a negociar i definir el V Programa Marc. Tanmateix, va treballar en la valoració del programa anterior, un cop consumat el seu termini. Entre les autocrítiques va destacar el fet que, si bé les tecnologies de la informació havien tingut molts recursos, no se n'havien aconseguit els resultats esperats. El teixit empresarial i social europeu no n'havia obtingut els beneficis esperats. Va ser un exemple més

ARXIU / RAFA GIL

El Programa Marc de RTD vol orientar la recerca científica al servei de la societat. No es parla de disciplines concretes, sinó d'objectius comprensibles pels ciutadans.

La lluita contra el càncer és una de les línies d'investigació que rebrà més fons. Els Estats Units i Europa han augmentat els seus pressupostos per a la investigació de malalties associades amb els estils de vida occidentals i l'envelliment, a més del càncer.

ARXIU / EFE

de l'eterna dificultat que té Europa a l'hora de convertir el seu immens capital de coneixements en riquesa i iniciatives empresarials. Aquesta és la gran assignatura pendent que el V Programa vol aprovar.

D'una altra banda, Brussel·les també s'ha proposat d'agilitar els mecanismes burocràtics sense renunciar als necessaris controls que exigeix la distribució de recursos públics. Aquests darrers temps, molts científics manifestaven que cada cop hi havia més burocràcia a Brussel·les. Tenien la sensació que augmentaven exponencialment el grups de pressió i disminuïen les persones realment interessades a fer ciència. De fet, molts investigadors dediquen més temps a tasques burocràtiques i de gestió que no pas a recerca científica. La Comissió Europea ha reaccionat, almenys sobre el paper, i ha incorporat en el V Programa Marc un conjunt de mesures per simplificar els procediments i per incrementar la transparència de la informació.

Qualitat de vida i competitivitat industrial. Pel que fa a les prioritats en recerca, el V Programa Marc es caracteritza per una integració més estreta de les lí-

Brussel·les també s'ha proposat d'agilitar els mecanismes burocràtics sense renunciar als necessaris controls.

nies d'investigació. Aquestes s'estructuren en quatre grans programes temàtics (qualitat de vida i gestió dels recursos vius; societat de la informació; creixement competitiu i sostenible; energia, medi i desenvolupament sostenible) per promoure la multidisciplinarietat, crear sinèrgies i evitar encavalcaments. Cada programa temàtic considera un conjunt d'accions clau, sempre inspirades en dos conceptes que configuren el codi genètic del V Programa Marc: la qualitat de vida dels ciutadans i/o la competitivitat de la indústria europea. Tanmateix, hi ha tres accions horitzontals: la cooperació amb els països no co-

munitaris, la innovació i la formació del personal de recerca.

Des de la perspectiva dels recursos, el V Programa Marc té un pressupost de 15.000 milions d'euros (gairebé 2,5 bilions de pessetes) per al període 1999-2002. La partida més important es dedica a les ciències de la vida. Les malalties cròniques i degeneratives, com el càncer o la diabetis, i cardiovasculars; la recerca en genomes i les malalties d'origen genètic; les neurociències; la salut pública; l'ètica biomèdica i la bioètica; i els aspectes socioeconòmics relacionats amb el desenvolupament de les ciències i les tecnologies biològiques, seran els grans protagonistes de la recerca europea d'aquests anys vinents. Tanmateix, les tecnologies de representació, creació i utilització del coneixement; la nanotecnologia, els ordinadors de velocitat ultraràpida i les xarxes intel·ligents també hi tenen un paper destacat.

La cursa amb els Estats Units. El V Programa Marc de Recerca, Desenvolupament Tecnològic i Demostració aconseguirà els seus objectius? I la pregunta del milió de dòlars: continuarem perdent terreny respecte als Estats Units?

La gran diferència entre europeus i americans està en la capacitat d'aquests de convertir el coneixement, els resultats de la recerca, en empreses lligades ja sigui a les indústries de la informació i les comunicacions, ja sigui a la biotecnologia o al medi. El problema no és pas tant de manca de capital intel·lectual d'Europa, o d'apostar més o menys en recerca bàsica, sinó en l'entorn del sistema ciència-tecnologia: en l'estructura dels centres de recerca i de la universitat; en la manca de capital risc, i en l'escassa capacitat emprenedora de la societat europea, etc.

De fet, en un món globalitzat, les prioritats científiques dels països rics pràcticament són les mateixes. El govern dels Estats Units ha establert que la recerca bàsica i la biomèdica seran les

grans prioritats científiques de l'any 1999. El vice-president Al Gore manifestava: "Prendrem el més gran compromís amb la recerca en la història dels Estats Units". Les vaques grasses tornen per als científics americans: els pressupostos del 99 preveuen un finançament federal global de 78.000 milions de dòlars (11,2 bilions de pessetes, aproximadament) en recerca i desenvolupament (R+D), xifra que equival a un increment del 2,6% respecte a l'any passat.

La primera potència científica mundial ha manifestat que vol mantenir aquest creixement de forma continuada fins l'any 2003. Aquest canvi d'orientació ha vingut després de la davallada en recursos de R+D entre el 1994 i el 1997, que va suscitar protestes i grans pressions dels sectors acadèmics i científics dels Estats Units. De fet, demòcrates i republicans han segellat un pacte al Congrés amb l'objectiu de doblar la inversió en R+D civil durant la dècada vinent.

L'augment de recursos en ciència i tecnologia s'explica per la bona salut de l'economia nord-americana. Un fet important és que la recerca civil, que representa un 48% del total, ha estat la gran beneficiària d'aquest increment dels recursos, quan la recerca militar continua el seu descens (un 0,3% menys respecte al 1998) des de la caiguda del mur de Berlín.

La part més grossa del pastís ha estat per als Instituts Nacionals de Salut. La recerca sobre les malalties associades amb els estils de vida occidentals i l'envel·liment, a més del càncer, són les grans apostes científiques de Washington. En aquest sentit, l'anomenat Fons per a la Investigació al Segle XXI tindrà aquests anys vinents substancials aportacions de les empreses tabaqueres. La prioritització política de la biomedicina no vol pas dir que la primera potència científica del món abandoni els altres àmbits del coneixement. Com deia no fa gaire Harold Vermus, director de la poderosa xarxa d'Instituts Na-

L'augment de recursos en ciència i tecnologia s'explica per la bona salut de l'economia occidental. Les ciències de la vida són el far que ha de guiar l'orientació de la recerca aquests anys vinents.

cionals de Salut nord-americans, en la reunió anual de l'Associació Americana per l'Avanç de la Ciència (AAAS, en les sigles angleses), "els descobriments en biomedicina depenen del progrés en molts altres àmbits, com la física, la química i, en l'actualitat,

en enginyeria i informàtica". Això no obstant, les ciències de la vida són el far que ha de guiar l'orientació de la recerca aquests anys vinents. Europa navega seguint el mateix rumb.

Lluís Reales

Cicle

Ramon Llull: l'home i la seva obra

Coordinació: Antònia M. Calafat i Mercè Picornell

La figura de Ramon Llull continua essent desconeguda per a la majoria. Aquest cicle, adreçat a un públic no especialitzat, ens presentarà els aspectes de Ramon Llull que tothom hauria de conèixer.

■ 24 de febrer (dc)

A. SOLER

Ciència i literatura en Ramon Llull

■ 4 de març (dj)

J.M. RUIZ SIMON

Ramon Llull i el fonament de la veritat

■ 10 de març (dc)

A. BONNER

L'edició de textos medievals catalans: el cas de Ramon Llull

■ 18 de març (dj)

T. SALES

Ramon Llull, precursor de la informàtica

■ 24 de març (dc)

A. HAUF

Ramon Llull, o l'art d'inventar històries: claus «artístiques» de l'originalitat literària de l'Arbre exemplificat

Informació

FUNDACIÓ CAIXA DE SABADELL: tel.: 937 259 522

A/e: fundacio@caixasabadell.org

<http://www.caixasabadell.org>

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS:

Tel.: 932 701 620

Fax: 932 701 180

Entrada lliure
(places limitades)

Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans
Carrer del Carme, 47
del 24 de febrer al 24 de març de 1999,
de 19 a 20,30 hores del vespre
BARCELONA

FUNDACIÓ
Caixa de Sabadell

"SA
NOS
TRA"

Obra Social
i Cultural

Democràcia electrònica a Catalunya

Democràcia.web és una pàgina d'Internet promoguda pel grup FUS amb la idea d'explorar noves vies de participació ciutadana. L'experiència no pretén pas substituir el sistema representatiu, sinó millorar-ne el funcionament.

Si obrim el navegador d'Internet i hi teclegem **www.democracia-web.org** ens apareixerà a la pantalla una pàgina electrònica convidant a la participació. És una pàgina electrònica que defuig la complexitat de tantes altres i que s'organitza en tres àrees fàcilment diferenciables i accessibles: Parlament on line, Àgora i Democràcia electrònica.

Des de la primera, Parlament on line, els ciutadans que ho desitgin poden proposar esmenes a un projecte o proposició de llei en el mateix període de temps que ho fan els Grups Parlamentaris. Parlament on line permet també de fer arribar preguntes i comentaris a qualsevol diputat sobre qualsevol tema.

La segona gran àrea de Democràcia.web, Àgora, és un fòrum de debat clàssic sobre qüestions d'actualitat sovint relacionades amb els projectes o proposicions que discuteix el Parlament en aquell moment.

Finalment, a Democràcia electrònica, les persones interessades a conèixer experiències d'aquest estil que es duen a terme pel món poden trobar-hi enllaços sobre noves tecnologies i innovació democràtica, més una relació completa de pàgines electròniques de caràcter polític que inclouen institucions, partits i organitzacions sociopolítiques de molts països.

Democràcia.web és una pàgina del Grup Fus, amb el suport del Parlament de Catalunya i la col·laboració dels grups parlamentaris, però no pas una

pàgina institucional: el Parlament ja té la seva, de pàgina. El plantejament del Grup Fus és de mantenir Democràcia.web durant un període de dos, tres o fins i tot quatre anys, i estudiar-ne el funcionament. La voluntat, en principi, és que aquesta pàgina acabi essent ges-

creta en la visita a Barcelona de Steven Clift, un nord-americà promotor i responsable de la pàgina Minnesota E-democracy. Aquesta pàgina es va crear el 1994 amb motiu de les eleccions governamentals i de renovació parcial del Senat nord-americà. A partir d'aquesta visita, el grup FUS es planteja seriosament de tirar endavant el projecte. La tardor del 1997 entra en contacte amb els grups parlamentaris per proposar-los que el Parlament de Catalunya sigui l'objecte d'aquesta experiència; una experiència que es concreta, en una primera fase, entre març i abril del 1998, quan la mesa del Parlament accepta de donar suport a aquesta experiència. Finalment,

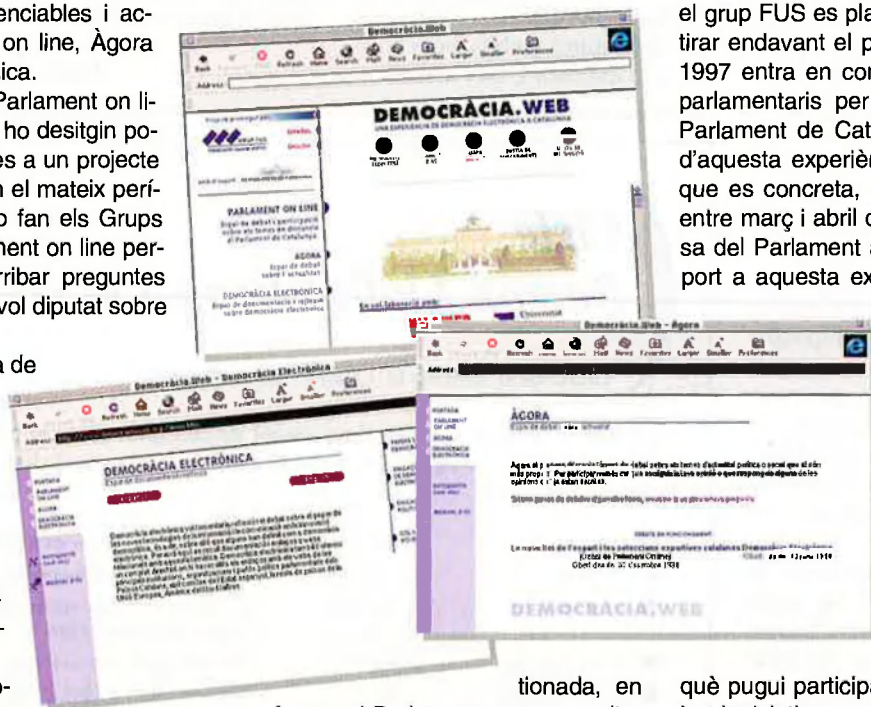
la pàgina s'obre l'11 de juny d'aquest any.

Objectius de Democràcia.web. Democràcia.web neix amb un doble objectiu. N'és el primer d'acostar l'activitat del Parlament a la societat, al ciutadà, per-

què pugui participar, sobretot, en el debat legislatiu, un dels processos menys coneguts de la ciutadania. El segon és d'experimentar i de posar a prova les potencialitats de les noves tecnologies en el perfeccionament del sistema democràtic. Segons Jordi Sánchez, de la Fundació Jaume Bofill, es tractaria d'optimitzar la informació que el ciutadà té de l'activitat política institucional, que Internet facilita amb un cost econòmic aproximat a zero. "Amb l'accés a aquesta informació cal veure com es poden obrir nous espais de participació en el procés legislatiu, probablement un dels

tionada, en un futur, pel Parlament o per una altra institució. El Grup FUS actua, doncs, de simple impulsor d'aquesta interessant experiència.

Orígens. L'any 1997 la Fundació Jaume Bofill es comença a plantejar un projecte experimental de participació ciutadana a través de la xarxa. Fins llavors hi havia pàgines electròniques de partits polítics i d'institucions que només oferien informació, però no pas participació. La primera activitat d'aquesta experiència impulsada pel Grup FUS es con-

àmbits de menys participació ciutadana perquè és monopoli estricte dels parlaments".

Perquè el ciutadà pugui participar-hi cal que el Parlament li proporcioni la informació necessària, especialment sobre els projectes i les proposicions que es tramiten. D'aquesta manera el ciutadà té la possibilitat de saber què fa el Parlament i de donar-li la seva opinió abans que s'acabi aprovant la llei. Igualment, els diputats poden saber l'opinió del ciutadà abans de fer l'últim acte del procés legislatiu, que és l'aprovació de la llei. Òbviament, només es tracta d'una experiència, de cap manera de proposar un canvi dels procediments habituals. Els diputats tenen més informació, però no per això els vinculen gens les opinions que reben. "El fet no priva —explica Laia Torras, de la Fundació Jaume Bofill— que en les primeres experiències de Democràcia.web hi hagi una bona participació ciutadana i que entre els grups parlamentaris tinguin bona acollida moltes de les propostes de la gent". Una vegada els grups han rebut les opinions dels ciutadans, si les assumeixen com a esmenes pròpies, no és pas perquè s'hi sentin obligats, sinó simplement perquè les troben realment útils.

A més a més, cal tenir present que la possibilitat de manifestar la pròpia opinió obliga a pensar la forma de vehicular-la. D'entrada, el fet d'escriure ja demana una reflexió més o menys profunda; l'opinió s'ha d'estructurar —a banda que la mateixa pàgina electrònica ja estableix un formulari que cal seguir per transmetre allò que volem dir.

Democràcia directa? Aquesta mena d'experiències no pretenen pas violentar, gens ni mica, el procés legislatiu del sistema parlamentari tal com el tenim establert actualment. És cert que hi ha autors que han fet observar que a través d'Internet es podria arribar a un sistema de democràcia directa sense intermediaris entre el ciutadà i les institucions, però aquest no és pas l'objectiu ni el model que Democràcia.web persegueix. Allò que pretén és de posar remei als déficits de l'actual sistema representatiu; i un dels més importants és, justament, el de participació, amb el déficit de legitimació que implica. En la mesura que el ciutadà ignora què fan les institucions, les veu llunyanes o fins i tot alienes. En canvi, quan hi participa no fa sinó legitimar-les encara més, de mane-

Disponibilitat parlamentària

La disponibilitat del Parlament de Catalunya i dels grups parlamentaris a aquesta experiència ha estat total, començant pel president i acabant pels membres de la mesa i pel cos administratiu. En el cas dels diputats, cal tenir en compte un factor afegit: la distància que hi ha en molts casos entre els diputats i les noves tecnologies, el respecte que fa situar-se davant un ordinador. Aquest envit, el Parlament se l'ha fet seu, i així ha començat, ja fa un any, un procés per educar els diputats en la utilització dels ordinadors i de les noves tecnologies. Les dificultats no depenen tan solament de l'edat; hi ha molts factors que hi intervenen. Això fa veure que la classe política té, en aquest terreny, les mateixes necessitats que el conjunt de la societat.

Cap diputat no està obligat a respondre res d'allò que li demanen, car l'experiència no pretén, de cap de les maneres, reformar el reglament parlamentari. De totes maneres, a la pàgina, s'hi poden llegir tant les cartes enviades —amb indicació de destinatari—, com les respostes obtingudes. Tot plegat són elements d'una nova cultura política que les noves tecnologies propicien i que, segurament, faran aparèixer noves maneres de fer.

ARXIU / RAFA GIL

Democràcia.web permet participar en la vida parlamentària.

ra que en resulten reforçades. Es tracta, doncs, de donar informació al ciutadà i d'obrir canals de participació. També es tracta, des d'un altre punt de vista, d'acostumar el parlamentari a la interacció amb el ciutadà, de forma que s'habitui a rebre les opinions dels ciutadans cada dia, i no pas una volta cada quatre anys.

De moment, per la minoria. Catalunya és un dels països europeus on l'ús d'Internet hi és més generalitzat. Tot i així, només parlem d'un 10% dels seus ciutadans, que són els que tenen connexió amb la xarxa. Això vol dir que el públic potencial de Democràcia.web és minoritari. D'una altra banda, el procés legislatiu és feixuc i no tothom està disposat, ni que s'interessi per la política, a fer el se-

guiment d'un procés legislatiu; i això no pas necessàriament per manca d'interès, sinó també de temps.

De totes maneres, l'interès de Democràcia.web radica, particularment, en el fet que una participació, que normalment sol ser sobtada, poc reflexiva, poc matisada, demana un procés de maduració. Tant important és accedir a la informació, contrastar-la, discutir-la i reflexionar-hi com emetre una

opinió final. L'opinió només té sentit, si hi ha hagut tots aquests passos anteriors. És a dir que tot plegat afecta la qualitat de la participació més que no pas la quantitat. Quan, en un futur, l'ús de la xarxa ja serà general i a l'abast de tothom, serà el moment de fer nous plantejaments sobre el potencial d'Internet en aquest camp, vetllant sempre, això sí, perquè no apareguin noves desigualtats.

Albert Punsola

FUS Grup de Fundacions
Provença 324, 08037 Barcelona
Tel. 93 458 87 00 – 93 458 30 04
Fax 93 458 87 08 – 93 458 87 10
fbfill@fus.org / fserveis@fus.org

El rock no ha mort

Imatge del primer Tirant de Rock, a València, l'abril de 1992. Sau, una de les formacions estandard del rock cantat en català, fou un dels grups que hi participaren.

La periodista Agnès Rotger descriu l'impacte de la mort del cantant de Sau, Carles Sabater, i el significat de la gran reacció que hi ha hagut després de la tragèdia, que va més enllà de la fi del duet que formava amb Pep Sala.

El divendres, dia 12, a les dues de la matinada, un grup de fans de Sau estaven contrariats. Quan s'esperaven perquè el duet sortís dels vestidors del Casal de Vilafranca del Penedès per saludar-los i demanar-los un autògraf, algú els va dir que no perdesin el temps, perquè en Carles Sabater era a l'hospital. La majoria se'n va anar a dormir pensant-se que era una excusa per a treure's de sobre.

Dos dies més tard, eren aquests fans els que signaven, amb llàgrimes als ulls, al llibre de signatures del tanatori de Collserola, frases com "Boig per tu!" o "Envia'm un àngel". Sabater s'havia mort pocs minuts després de deixar

l'escenari de Vilafranca del Penedès.

Dissabte al matí, la ràdio va donar-ne la notícia. Al cap de pocs minuts, i encara sense haver-se refet de l'estupefacció, començaven les trucades a les emissores. Enlloc no es comentava res més. L'endemà era portada a tots els diaris, es feien programes especials a les ràdios i passaven videoclips de Sau per la televisió. Aquesta campanya espontània d'homenatge a Carles Sabater havia de durar força dies.

No tots els qui es van sentir colpits per la seva mort eren seguidors de Sau. No era rar de sentir dir, a gent que no tenia cap disc de Sau ni n'havia seguit cap concert,

ni hi tenia cap tirada especial, que en coneixien moltes cançons i que els havia impressionat molt aquesta desaparició.

La banda sonora. La multitudinària resposta a aquest fet tan tràgic s'explica per la joventut i la popularitat d'en Sabater, però també demostra el lloc que el rock en català, i els seus protagonistes, s'han fet dintre la societat.

Independentment dels gustos musicals i de la llengua d'expressió habitual de cadascú, el rock en la nostra llengua ja forma part de la cultura general. Especialment de la gent més jove, que ha fet estudis en català o que ha viscut les èpoques de més eufòria del rock d'a-

quí. Per a aquesta generació, cançons com "No he nascut per militar" de Sau o "L'Empordà" de Sopa de Cabra ja formen part de la banda sonora de la vida, encara que no tinguin ni un disc d'aquests dos grups a casa.

En alguns casos, fins i tot, s'ha trencat ben clarament la barrera generacional. La cançó "Bon dia", que van editar els Pets el 1997, ha aconseguit de penetrar en capes de la població que mai fins aquell moment no havien tingut gaire contacte amb el rock en català. Com sempre, s'hi poden trobar raons diverses: una cançó encertada, una promoció eficaç... i un públic capaç d'acceptar amb naturalitat la música amb lletra en català. Un fet que ha costat molts anys d'aconseguir, i en què Sau havia tingut, precisament, un paper molt important.

Després de la febrada. Els primers anys 90 el rock en català era pertot arreu; se'n van vendre centenars de milers de discos; no hi havia poble que no tingués un grup o dos de "rock català" per la festa major. Les discogràfiques treien la pols dels catàlegs, normalment

plens de sardanes i velles glòries, i els ampliaven. Arribava el nou rock. Carles Sabater, de Sau i Gerard Quintana, de Sopa de Cabra, inauguraven aparatosament el moviment de fans al nostre país. Tot era tan nou i excitant que n'hi havia més d'un que pronosticava que, després de la borratxera, la caiguda seria fortíssima. Sobretot després del mític concert al Palau Sant Jordi, del 1991, que va batre un rècord d'assistència, ja semblava ben difícil de pujar més amunt.

I efectivament, va arribar un moment que els grups més importants havien sofisticat tant el seu espectacle que les petites institucions no els podien pagar. Els concerts van guanyar en qualitat, però ja va ser impossible d'anar dia sí dia també als pobles del voltant i trobar-hi un concert. De manera que, sí, l'eufòria va decaure. I es va començar a parlar de crisi, encara que van continuar i continuen apareixent grups de molt d'èxit, com Gossos, Glaucs o Whisky's.

Sau ha viscut, com la resta de grups, la *baixada de tensió* del rock català, però, tot i així, fins a l'últim moment ha estat un dels

ARXIU / CARME PUÉRTOLAS

que ha comptat amb un grup de seguidors més sòlid. I, de fet, enguany tenien emparaulada una ronda que els havia de dur per tot el país, amb un repertori de cançons seves ja clàssiques.

Ara, Sau ha hagut de posar punt final a la seva carrera, i amb Sau, la història de la música catalana també fa un punt i a part i comença una nova etapa. Una etapa en què es pot dir que està de dol, però no pas en baixa forma.

Carles Sabater, amb Pep Sala en segon terme. La mort del cantant ha posat de manifest que Sabater era una de les figures més estimades pels seguidors del rock en català.

Agnès Rotger

LLUÍS GENDRAU

Ha nascut un mite

La mort sobtada de Carles Sabater és la fi d'una estrella de pop-rock, però a la vegada és el naixement d'un mite. Des d'ara Sau ja és un mite per al rock en català. Milers de seguidors idolataven la figura de Carles Sabater com a cantant d'una de les bandes més populars de la dècada dels 90. El rock té aquestes coses. Aixeca símbols i els destrueix en un no res. Sovint es tracta d'un fenomen fugaç.

Pep Sala, el company de Carles Sabater a l'escenari i l'altra meitat de Sau, ha anunciat la fi del grup. No hi haurà més concerts de Sau, però Sabater continuarà en el record de tots. El duet d'Osona havia publicat deu discos de llarga durada i havia escrit més de tres-centes cançons. Es, doncs, indubtable que el seu bagatge musical passarà a la història. Fins i tot, més enllà de l'estricta àmbit professional —el pop-rock i el teatre—, Carles Sabater era un personatge prou conegut, reconegut i saludat per la gent del carrer.

Entre els fans del rock en català, però, Sau era un grup de masses. Quan van assolir el cim de l'èxit amb discos com *Quina nit!* o el directe *Concert de mitjanit* els seguidors defensaven Sau a ultrança. Més que un grup de rock, en aque-

lla època es van convertir en un símbol. La necessitat de trobar ídols amb qui identificar-se es va plasmar en la figura de Carles Sabater, i en el seu projecte musical. I fins i tot, ara, quan encarrilaven els dotze anys de carrera, mantien una legió de seguidors i seguidores fidels.

Les cendres de Carles Sabater s'escamparan per les aigües de Llançà. Des d'ara s'escriu la llegenda d'una de les bandes de pop-rock en català de referència. El club d'Amics de Sau, Clam Sau, no es dissoldrà. La seva empresa de management organitzarà un homenatge a Carles Sabater i Sau, es publicarà una nova edició de la seva biografia, es reeditaran els seus discos i se'n faran exposicions. No hi ha lloc a discussió. Sau ha passat a la història musical nacional. A Pep Sala li agradava comparar Sau amb el Barça, i segurement tenia part de raó. Sau era més que un grup.

**Director d'"Enderrock"*

"Sau és la prioritat"

Fa un any, la revista musical 'Enderrock' publicava una entrevista a Carles Sabater, que reflecteix els projectes de futur i les opinions d'un jove ple de vida. Amb l'agror de la mort sobtada, EL TEMPS en repodueix un resum en record d'aquest artista.

Això de pujar a l'escenari per cantar ja ho fas habitualment, però en aquest cas és diferent... fas un musical.

—Sí, però començo a estar-hi acostumat. Ara fa un any vaig començar a assajar *Company*, i això ja em va donar experiència per a interpretar un personatge que canta dalt un escenari. És la segona vegada que faig un personatge així. Abans havia actuat amb l'Àngels Gonyalons en un recull de cançons d'un compositor que es diu Stephen Sondheim i també havia fet teatre sense cantar, de text. Gràcies a aquestes parades que fa Sau tinc l'oportunitat de fer més coses. (...)

—Ara que ho has provat tot: televisió, teatre musical, de text, cantar en un grup... Amb què et quedes?

—Amb tot, és clar. M'és difícil de triar. Però Sau és un cas a part. Sau no compta, perquè no és un paper que interpreto, sinó que m'hi interpreto a mi mateix, m'hi mostro com sóc. Dintre la interpretació, allò que més m'agrada és el teatre, musical o no, pel fet de ser dalt de l'escenari amb un públic. Després vindria el cinema i, finalment, la televisió, que no és que no m'agradi, però s'hi treballa a massa velocitat. Encara que jo he tingut la sort de treballar en sèries com ara *Arnau o Sitges*, que eren molt elaborades. Jo crec que qualsevol actor estaria d'acord amb el fet que és molt difícil de treballar bé la interpretació en una sèrie de televisió. No tens temps de preparar bé un personatge, ets un element d'una macroestructura i, al final, que ho facis bé o malament no és determinant. És un problema del mitjà, que no et deixa treballar i fer evolucionar el personatge. Però que consti que, això, ho dic partint de la base que tots els actors de televisió són grans actors.

—En el teatre et quedes amb el musical o preferiries interpretar un text parlat?

—El que he fet últimament han estat musicals. El text, fa temps que no el toco, però també m'agradaria. Sé que arribarà, i no és una cosa que em preocupi. Tinc la sort que Sau continua, que passa un bon moment. En l'aspecte creatiu i com a estabilitat de feina,

Sau em va perfecte. És la meua vida i la del Pep. Al teatre he d'esperar que algú em contracti, en canvi amb Sau, no. El grup existeix, si jo vull —de fet, si tots dos volem. (...)

—*Els papers que has fet fins ara no han estat creats especialment per a tu. Si mai ningú escrivís una obra pensant que l'has d'interpretar tu, t'agradaria que hi cabés Sau?*

—Sí, crec que podria estar bé. Em penso que en Pep, com a compositor, té moltes coses a dir. Ha fet bandes sonores i té una formació musical que li permetria de

fer tot allò que es proposés. Podria fer la banda sonora d'un musical, allò que abans se'n deia una òpera rock. (...)

—*Aquest any torna Sau, amb nou disc i gira...*

—Sí, hi ha disc nou i hi ha previst de fer una gira del juny a l'octubre. D'aquesta manera, fins l'abril o el maig puc fer sortides amb *Els Pirates*. Si m'ho puc compaginar, ho faré. (...) Si arriba el cas en què totes dues coses són incompatibles m'hauré de decidir. I la decisió, la tinc claríssima: quan no tingui concert amb Sau sempre puc fer *Els pirates*. Mai al revés. Sau és la prioritat. (...)

—*Aquest estiu no hi va haver gira de Sau... a Catalunya, però sí per*

Europa. Ara que han passat uns quants mesos, com la recordes?

—Fer una gira a fora sempre és una cosa gratificant. —*Aquí els vostres concerts són com una assegurança d'èxit, no?*

—Sí i no. Cada vegada que fem un concert faria una abraçada a cada persona que ve. Avui dia és molt difícil fer que la gent surti de casa. Pel que fa a Europa, t'ho has de prendre des d'un punt de vista diferent. És una mica com aquí al principi, te'ls has de guanyar.

—*I la llengua no és una dificultat?*

—No sé què passaria si anéssim a uns altres llocs, però nosaltres sempre ens hem mogut per Alemanya, Luxemburg, Bèlgica, una mica de França..., i aquest és un públic molt acostumat a sentir cantar en anglès, francès, alemany, neerlandès, fins i tot en italià... Són

"Em penso que en Pep, com a compositor, té moltes coses a dir. Té una formació musical que li permetria de fer tot allò que es proposés."

comunitats molt acostumades a parlar més d'un idioma. A més, ja es veu pel carrer, que és ple de races, i això porta una barreja idiomàtica. La gent surt per escoltar música i és normal veure algú cantant en un idioma que ningú de la sala no entén. Això aquí és difícil que passi amb naturalitat, però allà la gent escolta música sense cap opinió pre-establerta ni cap prejudici; van a escoltar els grups que els han agradat per la ràdio. Si els agrada, bé, i si no, mala sort. A més, paguen per sentir-te, i això vol dir que hi tenen interès. Que a Colònia, a les sis de la tarda, unes persones, encara que no et coneixin de res i que siguin poques, paguin l'entrada per venir-te a veure és una cosa molt estimulante. (...)

—*Com us rebia el públic?*

—Bé. La gent que ens ha fet arribar la seva opinió ens deixa de puta mare. Aquesta és la gent que ens importa i resulta que estan encantats. A Colònia, la tia de la sala on vam actuar va quedar flipada i és de les que ara ens busca actuacions per allà. A Europa hem anat funcionant pel vell truc del boca-orella.

—*Com eren els concerts que hi fèieu? Igual que els que feu aquí?*

—Sí, com els d'aquí, fèiem concerts de dues hores. Els parlàvem en anglès i les poques coses que sabem d'alemany. La gent s'ho passava bé. Per nosaltres ha estat una experiència de puta mare (...). Ens vam quedar amb concerts pendents, com a Bonn, que volien que hi anéssim al cap d'un mes i mig, però això surt molt car.

—*Una gira així porta moltes despeses...*

—Sí. I això que nosaltres no hi hem anat a guanyar peles, sinó a passar-nos-ho bé. Actuar allà era un risc per a Sau. El nostre plantejament era molt modest. Si haguéssim dit 'anem a arrasar Alemanya', ens hauríem equivocat. (...) Hi ha molts camins i nosaltres creiem en el de no pretendre res, simplement jugar-te-la amb el que fas perquè ens ha portat molts beneficis, tant artístics com de grup. A Alemanya, hi anem amb humilitat, però també amb tota la dignitat del món. Sortim i ho donem tot, intentem fer el millor concert de la història de Sau. Si ningú ens veu i aposta per nosaltres, ja no ho controlem. L'única cosa que provoquem és l'oportunitat d'anar-hi, gràcies al fet que hi ha una gent que creu en nosaltres. (...)

—*Parles de la repercussió que té la vostra feina en determinades crítiques musicals?*

—He arribat a la conclusió que tot el que és la crítica musical té per obligació de carregar-se algunes coses. Veig com un fet normal que se'ns carreguin. Som en un país en què ens ho carreguem tot amb una facilitat tremenda. Hi ha un desconeixement bestial de la professió, i la gent parla per parlar. (...) Simplement opinen, i això ho pot fer tothom. La diferència que hi ha entre els crítics i la gent normal és que els uns cobren per opinar i els altres, no. jutjar és molt fàcil; jo també ho he fet durant molts anys. Ara intento de jutjar al mínim possible. M'he sorprès moltes vegades fent judicis a priori. La majoria de crítics musicals no coneixen el mitjà, no en tenen ni idea.

—*Aquesta actitud és més dura amb la gent que*

canteu en català i, més especialment, en el cas del grup Sau?

—Sí, i és un cas totalment perdut. Després d'intentar esbrinar-ne els motius i de parlar amb algunes persones, em penso que és perquè bona part del nostre públic és gent jove. Però és dolent això? A qui fa mal? Jo em penso que és de puta mare. Precisament la bona és que et vingui a veure algú, que per això fas la música. Trobo demencial qui jutja Sau per l'edat de la gent que ens ve a veure. És una falta de gust i de tot. Què volen dir, que nosaltres som burros i ells intel·ligents? He arribat a la conclusió que és millor que parlin de nosaltres, encara que sigui malament, que no pas que ens ignorin. Ens fan un favor, gràcies. La ignorància és terrible. Estic fart d'això de les nenes i el *guaperes*. Sóc feliç i intento de viure de la millor manera possible.

—*Com veus els grups nous que surten?*

—Bé, ho fan millor que no pas nosaltres al principi.

—*Es troben amb més facilitats que no pas vosaltres?*

—Per una banda, crec que tenen una part guanyada, que és la que vam haver d'aconseguir nosaltres. Ara comença a haver-hi tradició. Ja ningú no se sorprèn que es canti en català, és normal. Si surten els *Gossos* cantant en català ningú no es planteja si hi ha mercat i públic. Fem el mercat més gran i una indústria més potent i més exportable.

"Sau em va perfecte. És la meva vida i la del Pep."

Joaquim Vilaranau (*Enderrock*, núm. 32)

"El català és una prioritat del govern"

Enric Pujal (Encamp, Andorra, 1945), ex-cònsol de la parròquia d'Encamp i conseller general al Parlament andorrà, és des del 1995 ministre de Turisme, i des del novembre passat ho és, a més a més, de Cultura. Ara fa, doncs, cent dies del seu mandat.

Hi ha una certa llegenda negra que impulsa els veïns del petit país pirinenc —enclavat entre Catalunya i el País de Foix— a veure els andorrans com uns comerciants de cap a cap, no pas de model fenici, sinó d'un tipus més adust, depredador dels avantatges que la seva singularitat geopolítica ha donat històricament a Andorra en forma de franquícies i exempcions que han permès el diferencial fiscal que forma la base del *boom* andorrà. Si bé aquesta imatge de l'andorrà preocupat només pel calaix de la botiga té, com tota llegenda negra, una base històrica inqüestionable, també és veritat que Andorra ja no és avui —i en certa manera no ho ha estat mai únicament— un llarg carrer de botigues, al qual s'ha afegit aquestes darreres dècades el motor econòmic de l'esquí. Unes altres inquietuds han mogut també la societat andorrana i les seves institucions, com ara les relacionades amb la cultura. Fites històriques com el Pessebre Vivent d'Engordany, la trajectòria de l'Esbart Santa Anna, el cartell de premis de la Nit Literària andorrana o el Festival internacional de jazz ho testimonien a bastament, i cal afegir-hi que avui Andorra té, tant pel que fa a infraestructures com a volum d'activitats, una oferta cultural amplíssima, molt per damunt del que seria exigible a un país de 60.000 habitants.

Enric Pujal va fer-se càrrec del Ministeri de Cultura ara fa justament cent dies, després de la dimissió del ministre Pere Canturri. Per raons d'economia d'energies, sempre recomanable en un país petit, i de condicionaments en l'arquitectura política del govern liberal presidit per Marc Forné, Pujal comparteix la cartera cultural amb la de Turisme, un ministeri que a Andorra és d'una importància cabdal.

—*Un sol ministre per a Turisme i Cultura. Es poden compartir dues carteres sense que en pateixi cap?*

—Perfectament, per això ho vaig acceptar. I no sols es poden compartir, sinó que es potencien mútuament. En un país petit com el nostre el fet cultural no té només un caràcter centrífug, de consum interior, si-

nó que cal comptar també amb els deu milions de turistes que ens visiten cada any. La feina del ministeri ha de tenir en compte, doncs, aquestes dues realitats, i el fet d'ajuntar Turisme i Cultura en un sol titular respon a aquesta filosofia. I és que l'interès cultural del turisme és cada dia més gran.

—*Quan parlem de cultura, en un país de les dimensions d'Andorra, de què parlem?*

—Naturalment, parlem de potenciar tot allò que afecta l'esperit, el cultiu intel·lectual de l'individu i de la comunitat. Parlem de conservar i difondre els nostres referents com a poble, el nostre patrimoni històric i artístic, i la nostra llengua, el català, que, a més de ser la llengua oficial per imperatiu constitucional, és la que encarna les nostres arrels i ens identifica com a comunitat. Parlem també de promoure i potenciar les iniciatives que sorgeixen de la societat civil i del ric associacionisme que comprèn tots els àmbits culturals, tant els de caràcter autòcton com els al-

tres, lligats als residents pertanyents a unes altres cultures, que, sense desnaturalitzar l'essència andorrana, indubtablement l'enriqueixen i la complementen.

—*Una de les competències de Cultura és la defensa i el foment de la llengua oficial, que, segons una enquesta feta fa un parell d'anys pel ministeri mateix, no passa els seus millors moments quant a ús en alguns àmbits, com ara el del comerç. Hi ha catalans*

"L'Institut d'Estudis Catalans ha demanat al govern d'Andorra que el reconegui com a acadèmia de la llengua, cosa que de forma verbal ja hem fet, i que segurament farem de forma oficial quan entri en vigor la llei de política lingüística."

que es queixen que a Andorra els atenen majoritàriament en castellà...

—No podem oblidar que Andorra és, en gran part, un país d'immigració, un país que viu del turisme, i que aquest no sempre parla en català. Hem de tenir la necessària capacitat d'adaptació per a atendre els nostres visitants o en la seva pròpia llengua o en una llengua que ells entenguin. Dit això, també cal dir que el ministeri ha portat a terme campanyes de sensibilització sobre l'ús del català en general, i en especial entre la dependència del comerç. Per a enguany hi ha prevista també una campanya que afectarà el món de l'esport. Es un procés lent, però que va donant els seus fruits, que es tradueixen en l'augment d'alumnes de les classes de català per a adults i en l'acceptació dels materials de suport editats.

—La llei de política lingüística serà finalment una realitat, després de passar una colla d'anys al calaix, tot i que els governs successius ja la tenien a punt?

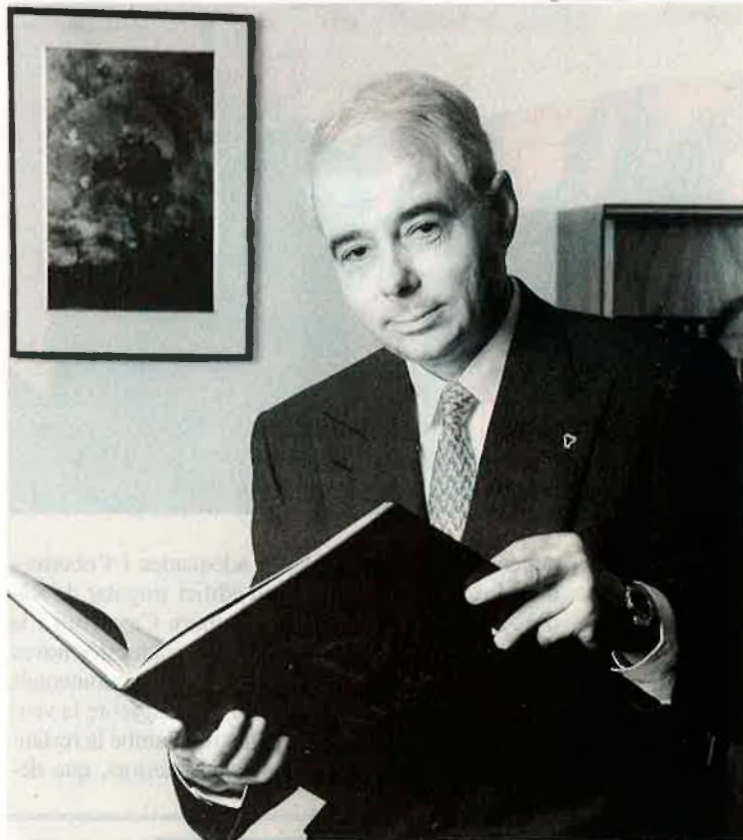
—És una prioritat del govern. El projecte està enllestí i a hores d'ara l'acabem de pactar amb el nostre grup parlamentari. Puc dir que abans del juny entrarà a tràmit al Parlament. És una llei necessària, perquè és la base a partir de la qual l'ús de la llengua oficial tindrà una potenciació efectiva i continuada en tots els sectors socials.

—Tenim el català llengua oficial. Tenim un "rerepaís" de llengua catalana amb deu milions d'habitants. Tenim, d'una altra banda, la sobirania d'Andorra com a estat independent. Quin és el paper d'Andorra en aquesta galàxia?

—Respecte a la llengua en si, el paper principal d'Andorra és de fer present el català en els àmbits de relació internacional on fins fa poc no arribava. El 1993, aprovada la constitució, el discurs del cap de govern arran de l'entrada a l'ONU, fet en català, va ser un primer exponent d'aquest important paper. I darrere seu han vingut molts altres actes en el mateix sentit, derivats de la nostra relació amb organitzacions internacionals, que permet la presència del català de forma directa o en forma de traduccions de documents de tota mena. M'atreviria a dir que en la comunitat internacional la mera existència del català és cada cop menys desconeguda gràcies a la presència d'Andorra.

—I el paper d'Andorra respecte a les comunitats de parla catalana?

—El de la cooperació i l'intercanvi, als quals sempre hem estat oberts i en els quals sempre ens hem vist correspostos. Les nostres relacions amb la Generalitat de Catalunya són fluides en tots els sentits, especialment en el terreny cultural. Una de les fites principals és la coorganització del Premi Carlemany de novel·la, que enguany es concedirà per cinquena vegada en un acte a celebrar el setembre a Ciutat de Mallorca. Amb el Consell Insular Balear, i a partir d'uns contactes previs de les associacions culturals andorranes, ens trobem en vies d'establir-hi un ambiciós programa d'intercanvi. I pel que fa al País Valencià, hem col·laborat en el passat amb l'editor Eliseu Climent, amb qui recentment he tingut el plaer

d'entrevistar-me amb l'objectiu d'estudiar noves formes de treball conjunt.

—També tinc entès que s'ha iniciat una relació estable amb l'Institut d'Estudis Catalans.

—L'Institut ha demanat al govern d'Andorra que el reconegui com a acadèmia de la llengua, cosa que de forma verbal i espontània ja hem fet, tant el meu antecessor en el ministeri, Pere Canturri, com jo mateix, i que el govern segurament farà de forma oficial quan entri en vigor la llei de política lingüística. A més a més, amb la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, hem començat un treball de recerca centrat, d'una banda, en toponímia, i d'una altra, en lèxic, a fi que la nova edició del diccionari normatiu pugui incorporar alguns termes propis del parlar de l'alt Pirineu en general i d'Andorra en particular.

—Quins són els projectes immediats del seu ministeri?

—A més dels que ja han sortit al llarg d'aquesta conversa, he de ressaltar la pròxima entrada a tràmit parlamentari del projecte de llei del patrimoni cultural, que anirà en la línia d'aquest tipus de lleis als països europeus: definirà els criteris sobre el patrimoni cultural i, sobretot, facilitarà les previsions urbanístiques necessàries per a no malmetre'l. D'una altra banda, i dins la filosofia d'arribar a tenir un Museu Nacional descentralitzat, treballem conjuntament amb els comuns per obrir noves dependències que s'afegeixin a les ja existents: a Canillo, el Museu de la Neu; a Sant Julià de Lòria, el Museu del Tabac; a Encamp, el trasllat del Museu de l'Automòbil a unes

"En la comunitat internacional la mera existència del català és cada cop menys desconeguda gràcies a la presència d'Andorra."

GOVERN D'ANDORRA

"Continuarem la restauració del romànic, especialment d'interiors, que demana un gran esforç pressupostari."

dependències més àmplies i adequades i l'obertura del Museu de la Ràdio al vell edifici singular de Ràdio Andorra; a la Massana, el museu Casa Rull i la restauració de la Farga Rossell. Totes aquestes noves instal·lacions s'afegiran als dotze punts monumentals i museístics ja existents, que el 1998 van rebre la visita de 143.568 persones. Continuarem també la restauració del romànic, especialment d'interiors, que de-

mana un considerable esforç pressupostari. I entre les realitzacions immediates en l'àmbit de l'edició hi ha la publicació de l'Atles Cartogràfic d'Andorra, una obra monumental que comprèn tots els mapes coneguts des del segle XVI fins avui, complementada amb articles d'especialistes i un índex toponímic, que inclourà alhora una exposició de cartografia andorrana, i l'edició del Diccionari de la Neu, editat pel govern d'Andorra en col·laboració amb el Termcat, una obra que es posarà a la venda a les llibreries aquesta primavera. I, també, la concessió anual d'ajuts i subvencions a les associacions culturals del país, sis de les quals (l'Associació d'Escriptors, el Centre de la Cultura Catalana, el Cercle de les Arts i de les Lletres, la Federació de Fotografia, la Societat Andorrana de Ciències i la Xarranca Associació de Creatius) han tingut la bona pensada d'aplegar-se en una taula de treball conjunt, anomenada Àgora Cultural, que té per objectiu de realitzar algunes accions conjuntes, com ho ha estat un homenatge a Pompeu Fabra en el seu cinquantenari, en el qual el govern, representat pel mateix cap de l'executiu, es va complaure a col·laborar. Unes accions que han de sortir d'un pressupost per al 1999 de 730 milions de pessetes, procedents d'un pressupost nacional total que voreja els 30.000 milions.

Àlvar Valls

AJUNTAMENT
D'ALBORAIA

editor **a** ers

Presentació del llibre:

**EL VALENCIANISME
POLÍTIC 1874-1939**
d'Alfons Cucó
Presentat i conduït per Vicent Soler, Vicent Olmos, Alfons Cucó i Joan Barres.
Dia 25 de febrer, a les 20.00 hores.
al Teatre Municipal l'Agrícola.

La Fundació del Teatre del Mar de Mallorca

La Fundació Teatre del Mar ha aconseguit que les principals institucions públiques s'hi integrin per tal d'assegurar la realització del vell somni de crear un teatre privat però amb vocació pública.

La Fundació Teatre del Mar és un original projecte de teatre *total* que va néixer a Mallorca l'any 1991. Enguany el vell somni es podrà veure convertit en realitat gràcies a la signatura d'un acord entre la Fundació i l'Ajuntament de Palma, el Consell de Mallorca i el Govern balear. Aquestes institucions entraran a formar part del patronat de la Fundació, al qual ja pertanyen entitats com la Caixa de Balears, Sa Nostra.

La història es remunta a principis d'aquesta dècada. Aleshores el grup mallorquí Iguana Teatre ideà un projecte que semblava del tot irrealitzable: reconvertir una antiga sala de cine, a la barriada des Molinar de Palma, en un teatre permanent, privat però amb vocació pública. Amb Carles Molinet com a director, Iguana Teatre començà a explicar a nombroses persones la seva idea. El 1991 s'elaborà un projecte concret, amb l'adhesió d'un centenar de persones destacades en els mons de la política i la cultura. Al cap de dos anys es constituí la Fundació Teatre del Mar. Integraven el patronat vitalici els promotors i fundadors i les entitats que s'hi implicaren: Obra Cultural Balear, Universitat de les Illes Balears i l'Associació de Veïns des Molinar, així com nombroses persones adherides a títol individual—fins a 42, entre les quals cal destacar la cantant Maria del Mar Bonet o el cineasta Agustí Villaronga—que componien el patronat temporal. El mes de maig de 1993 s'obrien les portes del Teatre del Mar per primera vegada al públic amb l'espectacle *Rondaies*, d'I-

XAVIER G. DELGADO

guana Teatre. Des d'aleshores s'han ofert programacions cada vegada més estables i dilatades, fins arribar a programacions de vuit espectacles per temporada i més de cent funcions. En conjunt, en aquests sis anys de funcionament hi han passat més de quaranta espectacles. De l'èxit del projecte en dona fe que el 1998 hagin passat pel Teatre del Mar més de 13.000 espectadors.

Però per acollir aquest creixent nombre d'espectacles, s'han hagut de fer profundes reformes a l'antiga sala de cinema. S'hi han invertit més de 50 milions—una xifra certament modesta, però amb resultats espectaculars—que han permès de disposar d'un escenari adaptable a les necessitats de cada espectacle i un pati de butaques amb una capacitat de 200 a 250 localitats, també adaptable a les necessitats.

Ara, però, es feia del tot impres-

cindible que les institucions s'hi implicassin més encara per poder acabar les reformes previstes—pressupostades en prop de 40 milions més—i seguir amb un ritme creixent d'activitat, no solament en representacions, sinó també en l'àrea didàctica i de difusió, ja que editen el *Butlletí dels Amics del Teatre*, únic del seu gènere a Balears. Les institucions aportaran el 49,5% del pressupost, un 16,5% Sa Nostra, un 25% són recursos de la mateixa fundació i la resta són fons diversos.

Donant sempre preferència al teatre en català, i als grups balears, valencians i catalans, aquests sis anys d'existència del Teatre del Mar demostren, si més no, que el somni d'un teatre estable, privat però amb vocació pública que atengui les necessitats teatrals de l'illa, es pot convertir en realitat.

Miquel Payeras

Acte de signatura de l'entrada a la Fundació de les institucions públiques. D'esquerra a dreta, Joan Mas (UIB), Andreu Ramis (Sa Nostra), Damià Pons (Consell Insular de Mallorca), Manuel Ferrer (conseller de Cultura del Govern balear), i Joan Fageda (batlle de Palma).

"El truc consisteix a quedar-se en blanc"

El públic no sap què veurà ni els actors què faran. És 'Imprebís', un espectacle basat en la improvisació que Santiago Sánchez, Carles Castillo, Carles Montoliu, Àngel Estellés i Antonio Castillo representen al Teatre Arnau de Barcelona fins el dia 7 de març.

Fa cinc anys un quintet format per un director, dos actors, un músic i un il·luminador van presentar *Imprebís*, un espectacle de Michel Lopez en què els actors improvisen els temes que els proposa el públic que assisteix a la representació. Ara *Imprebís* ha tornat a Barcelona i continua tenint-hi l'èxit del primer dia.

—*Com es manté un espectacle durant cinc anys?*

SANTIAGO SÁNCHEZ: Per molts motius. Primerament, connectant amb el públic, perquè si el públic no ho passés bé veient-nos, no s'aguantaria ni cinc anys, ni mitja temporada. Segonament, a base del treball que hem fet per evolucionar constantment. Si l'espectacle s'hagués estancat en el treball de la primera temporada, tampoc no s'aguantaria, perquè nosaltres mateixos hi hauríem perdut interès. L'èxit ve de fer un espectacle diferent i créixer.

—*Com va sorgir la idea?*

S.S.: La idea és de Michel Lopez, professor d'interpretació i improvisació del Teatre Nacional de Chaillot. Durant dotze anys va ser el seleccionador

nacional de l'equip d'improvisació francès. Després de tants anys treballant-hi, l'any 1992 es va demanar què caldria perquè la improvisació esdevingués espectacle. I va trobar que el punt essencial era un equip de dos actors, un il·luminador, un músic i un director que creessin en directe els temes proposats pel públic.

—*I com us vau posar en contacte, vosaltres?*

S.S.: Ens coneixíem de feia temps. Cal dir que treballàvem la improvisació des del 89. Carles Castillo ja hi era des del principi, i Carles Montoliu ja havia fet col·laboracions amb mi. Amb l'Àngel Estellés també hi havia col·laborat feia temps, el 1985, però des de llavors no havíem treballat plegats. Després d'una nit d'una borratxera important (*riu*) vam començar a pensar en la possible part musical de l'espectacle.

—*N'havia fet, d'improvisació, abans?*

ÀNGEL ESTELLÉS: I ca, gens! I si he de ser sincer, no m'ho creia, però a poc a poc hi vam anar treballant.

—*I en quines melodies s'inspira?*

A.E.: En melodies senzilles. La part de la música és

bàsica per a poder improvisar després la lletra. Dono prioritat a la part verbal.

—*Us heu quedat mai en blanc?*

CARLES MONTOLIU: I en blau, en vermell, en groc... Sempre diem que en això consisteix la part fonamental de l'espectacle, a quedar-se en blanc per començar a donar color i forma a cada improvisació. Quan tens una cosa prevista que t'agradaria fer, has de fer la teva aportació del moment per lligar-la amb aquella escena. Cal quedar en blanc i és el que fem després de cada improvisació, tornar a quedar en blanc per començar de nou.

—*En què us inspireu a l'hora d'improvisar?*

CARLES CASTILLO: En tot. En qualsevol material que pensem nosaltres que ens servirà per a la improvisació, des de la conversa amb tu a allò que veiem al carrer, que sentim al metro... Tota la informació que rebem queda en nosaltres, com una motxilla de sensacions que utilitzarem després.

—*Heu repetit mai cap escena?*

S.S.: Seria una trampa mortal per a l'espectacle. Una de les coses més interessants que hem après en aquesta feina és que el cervell té dues formes de funcionar: l'una quan crea lliurement, quan utilitzes la teva cultura inconscientment, i l'altra, quan fa un procés de repetició, quan l'obligues a recordar. No sóc neuròleg, però crec que són dues formes de funcionar no simultànies; així, si forcéssim una situació, si repetíssim, automàticament se'ns blocaria la creativitat.

—*Com prepara el director els actors durant l'espectacle?*

S.S.: No hi ha receptes. Però res de millor que quan el públic et sorprèn, perquè la sorpresa encén una imatge, una sensació, i llavors treballem la forma més teatral d'abordar la història: ara una emoció, ara uns personatges, ara un ritme... La cosa important és d'establir aquest principi teatral que estira tots els altres.

—*Quina és la proposta més curiosa que us hagin suggerit?*

C.C.: Els suggeriments són molt distints, i n'hi ha molts que et sorprenen, i no pas perquè siguin rars: a vegades una simple paraula et pot atraure molt.

C.M.: A mi, m'agrada molt quan es nota que la proposta ha estat molt pensada, que hi han rumiat estona, que no és gens improvisada. És com provar de sintetitzar allò que els agradaria veure.

—*Quina responsabilitat!*

C.M.: No, perquè la segona vegada que la gent ens ve a veure, ja ve entrenada i s'enfila encara més; ens sorprenen més i se sorprenen més.

—*Quin és el punt més difícil de la improvisació?*

C.C.: Una volta has començat la improvisació, la cosa més difícil és de desenvolupar un tema sense dir tota l'estona les mateixes coses. Perquè, si això no té sentit per a tu, per al públic encara en té menys. Aleshores és molt difícil de saber com continuar, com donar-hi tota la força, i quan ja creus que has dit tot el que es pot dir, posar-hi un final.

C.M.: A mesura que passa el temps hi ha dificultats que abans no tenies, i ara sí, i a la inversa. L'espectacle és l'evolució de les cinc persones que formem això.

GLÒRIA MATAMALA

Ara ens és més difícil de potenciar el factor sorpresa, no pas per al públic, sinó per a nosaltres mateixos.

S.S.: Els primers anys avances per quilòmetres i ara el plaer consisteix a veure com avancen els mil·límetres. És com la vida. En un infant es nota molt el creixement d'un any, però ja no és tan evident el creixement quan passes dels cinquanta anys als cinquanta-u. I tanmateix, el creixement és més ric, perquè els cinquanta anys, els tens al darrere.

—*L'humor s'ha convertit en el protagonista...*

S.S.: Quan agafes un tema i el pots explicar fent trencar de riure és molt més fort i bèstia. Això no priva que no optem per alguns altres tipus de llenguatge teatral. Hi ha moments per a tot: per a riure, emocionar-se, reflexionar...

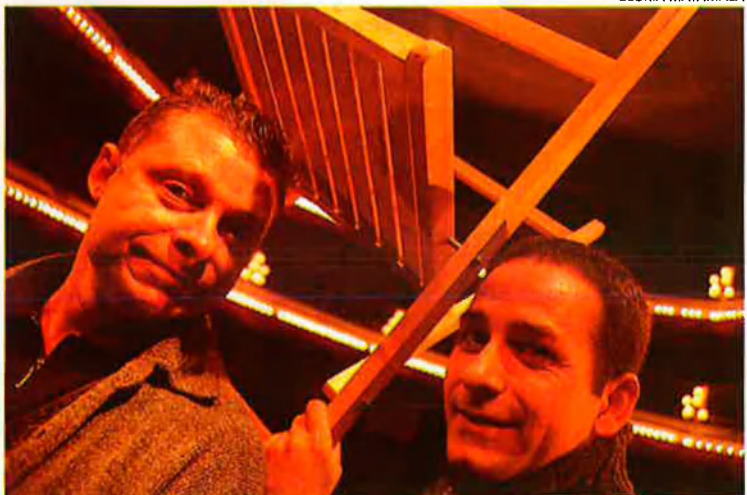
—*Llarga vida a 'Imprebís'?*

S.S.: El 7 de març és l'última actuació. De moment, ens agafarem unes vacances. És una qüestió molt dura, però per a evitar que la història es cremi, ens calen unes vacances, madurar-ho i ponderar la necessitat de continuar-la o no.

Santiago Sánchez (el director) té un dels currículums més prometedors del teatre. Va treballar amb Dario Fo i ha dirigit algunes obres seves. Àngel Estellés (el músic) ha compost bandes sonores per a televisió i publicitat.

Bea Cabezas

GLÒRIA MATAMALA

Carles Castillo i Carles Montoliu són els dos actors d'Imprebís. Els encarregats de representar les peticions del públic.

Reivindicar la poesia visual catalana

L'exposició 'poesia visual catalana' proposa un recorregut pels últims quaranta anys d'aquest art. Des del 25 de febrer, el Centre Cultural de la Caixa de Terrassa presenta aquesta mostra, que reivindica la presència de la poesia visual als Països Catalans.

Full volant, 11 de setembre 1945 (anònim).
A primer cop d'ull sembla una bandera espanyola, però quan es resol el trencaclosques resulta que és la catalana.

Joan Brossa va dir en una ocasió que el poeta actual té una paleta que no tenia el poeta del segle passat, una paleta que li permet d'expressar-se de moltes maneres. Amb aquesta afirmació Brossa volia explicar la poesia visual i reivindicar-la com una forma d'expressió artística tan vàlida com qualsevol altra. Els poetes Xavier Canals i J. M. Calleja han recuperat l'esperit reivindicatiu de Brossa amb l'exposició *poesia visual catalana*: "Els comissaris esperem que aquesta mostra serà un gra de sorra més dins l'il·lusionat projecte de reconstrucció de la nostra identitat poètico-nacional".

Com que la idea és que l'exposició *poesia visual catalana* pugui resseguir els Països Catalans, el dia 25 de febrer anirà al Centre Cultural de la Caixa de Terrassa, després d'un mes d'estada al Centre d'Art Santa Mònica de Barcelona; per Sant Jordi arribarà a Valls i, més endavant, hauria de fer cap a Mallorca. L'exposició presenta el camí fet, aquests últims quaranta anys, per la poesia visual catalana, gràcies a vint-i-tres artistes, enclosos en quatre apartats: fins els anys seixanta, els anys

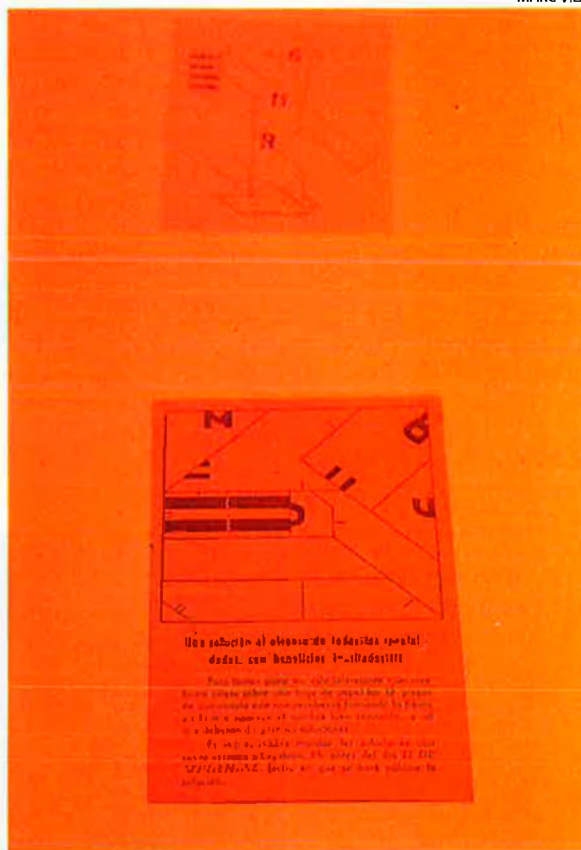
setanta, els vuitanta i els noranta.

Abans d'entrar en la història contemporània de la poesia visual catalana, caldria definir-ne el concepte, per més que tot poeta sap què és indefinible, perquè ho

poètic de l'escriptura que gira entorn de l'ideograma, una imatge-idea representativa i conceptual que inclou figures retòriques de tot tipus".

El primer poeta visual català que va actuar conscientment com a tal va ser Joan Brossa. Des de les primeres provatures, el 1941, Brossa estableix les bases d'un llenguatge que s'estructura, a grans trets, unint llenguatge escrit i visual. A la fi dels anys 50, va aparèixer el segon poeta visual conegut, Guillem Viladot, que va ser el primer a editar un llibre de poesia visual al nostre país i a la Península Ibèrica. Poc temps després, sorgia el tercer pioner de la poesia visual catalana: Josep Iglésias del Marquet. Tots tres plegats van fer la primera exposició de poesia visual als Països Catalans, el 1971, a la Petite Galerie de Lleida.

Els anys 70 va esclatar la moda de la poesia visual. En una època protagonitzada pels moviments revolucionaris va créixer el nombre de poetes visuals catalans. Jordi Vallès, Albert Ràfols-Casamada, Josep Maria Figueres, Santi Pau, Carles Camps Mundó, Gabriel Guasch, Andreu Terrades i Antoni Tàpies-Barba són els poetes d'aquesta

és la poesia, oimés una poesia en què la imatge té un paper essencial. Així i tot, Xavier Canals s'hi arrisca i ens en dona aquesta definició: "És un metallenguatge —perquè en cada poema hi ha reflexió sobre el llenguatge mateix—

dècada representats a *poesia visual cAtAlAnA*. Són poetes preocupats pel seu temps i que usen els poemes per lluitar contra la dictadura. La paraula, i el concepte, "llibertat" es repeteix en la majoria de poemes visuals dels anys 70 com una reivindicació: "justícia poètica", en diu Xavier Canals. Durant aquesta època, endemés, es comencen a editar llibres sobre poesia visual i a muntar exposicions en alguns indrets dels Països Catalans.

Els anys 80 i 90 hi són representats per Bartomeu Ferrando, J. M. Calleja, Xavier Canals, Perejaume, J. M. de la Pezuela, Gustavo Vega, Josep Sou, Ferran Fernández, Jordi i Salvador Badiella, Abel Figueras i Eduard Escofet. Aquests poetes viuen en un temps més calmat. Instaurada la democràcia, reflecteixen una època marcada, no tant per la política, com per neguits més universals: amor, mort, cultura, identitat...

Un art sovint oblidat. "La poesia visual és una forma d'expressió, sovint maltractada, que en moltes ocasions ha estat oblidada pel món de la cultura. Encara avui és difícil de trobar llibres sobre la poesia visual catalana", diu Xavier Canals. És curiós que una forma d'expressió tan natural com la poesia visual resulti tan estranya. La humanitat s'ha expressat des de sempre a base de poesia visual: des dels jeroglífics dels nostres ancestres, passant per l'art religiós fins a la publicitat actual. Segons Xavier Canals, la qüestió és que a l'hora de fer la història de la poesia visual caldria reconsiderar "tota la història de l'art i la literatura; és com la història de qualsevol llenguatge de síntesi, com per exemple el còmic".

poesia visual cAtAlAnA reivindica aquesta forma d'expressió, que ha estat sempre present –ni que al principi fos de manera inconscient– en la història de la humanitat i que actualment, en una societat dominada pel món visual, encara té més relleu. "Si en la nostra civilització la imatge ha adquirit una gran importància, el poeta la pot utilitzar donant-hi

aquest sentit ètic que no té la imatge tota sola", va dir Joan Brossa en una entrevista que li va fer Xavier Canals el gener del 1998, i que podem trobar a la revista electrònica *Corner Magazine* de l'editora Carlota Caulfield.

La poesia visual catalana, doncs, sembla que albiri un futur força

més optimista i esperançador, com ho demostra aquesta exposició mateixa, amb un aplec tan considerable de poemes. I és que, tal com va dir en Joan Brossa, sempre hi haurà poesia, perquè és una necessitat de l'home.

Bea Cabezas

'poesia visual cAtAlAnA' vol exposar-se arreu dels Països Catalans. Després de Terrassa, anirà a Barcelona, Valls i Mallorca, de moment.

BANCAIXA

Antoni Miró:
Sobre el crèdit de la realitat
(Imatges i transfiguracions)

Fins al 28 de febrer.
Sala Damià Forment

Horari de visita:

De dilluns a dissabte
de 10 a 14 h.

i de 17 a 21 h.

Diumenge, de 10 a 14 h.

www.bancaja.es

CENTRE CULTURAL

Plaza de Tetuán, 23. Tel. 96 387 59 64. Valencia

EXPOSICIÓ

El batlle de Salses, la fi del món

Sylvain Dagues (Estagell, Rosselló, 1938) és batlle de Salses des del 1995, quan va guanyar les eleccions encapçalant una llista unitària. Ara vol construir una "Porta dels Països Catalans" al seu terme municipal que ha trobat l'oposició del ministeri d'interior francès.

L'alcalde de la xicoteta població de Salses es troba immers en una batalla per tirar endavant un projecte emblemàtic, construir una Porta dels Països Catalans a una carretera que done la benvinguda als viatgers que es dirigeixen cap al sud del país. Tot i el suport tant de la Generalitat de Catalunya com de diferents espònsors privats catalans, el ministre de l'interior francès, Jean-Pierre Chevenement, ho ha rebutjat perquè considera que és un símbol independentista. A més d'aquesta qüestió d'actualitat, Sylvain Dagues també parla, sense perdre ni un sol moment el seu bon humor, sobre un grapat de coses de la desconeguda, per alguns, Catalunya Nord.

—*Què és la Porta dels Països Catalans?*

—És un projecte de construcció d'un senyal de quinze metres d'alçada en una carretera que pretén avisar als viatgers que arriben als Països Catalans. A l'estat francès n'hi ha de paregudes que assenyalen que s'arriba a la Bretanya, a l'Alsàcia...

—*El projecte ha tingut una bona acollida per les autoritats franceses?*

—El *préfet* del nostre departament no vol que es faci i el ministre de l'interior Jean-Pierre Chevenement tampoc. Consideren que és contrari a la independència de l'estat francès. França es va fer amb bretons, catalans... que van fer un país únic, això sembla que s'ha oblidat! Aquesta gent pensa que si un departament com el nostre destaca es farà aviat independent. Jo trobo molt estrany aquesta postura, però l'estat és central i l'amo és Jacques Chirac.

—*Canviant de tema, recordeu que la primera vegada que vingué a València, quan es descobrí en el Molí dels Frares de Campanar aquella pintura sobre la batalla de Salses, va comentar un poc com havia viscut vostè el procés de substitució lingüística del català pel francès...*

—Jo vaig ser l'últim a parlar català de la meua família. De petits tots el parlàvem, a la bressola que

dèiem. Mes quan va arribar la Segona Guerra Mundial tot va canviar. El soldats que tomaven dels camps de presoners d'Alemanya ja parlaven francès. Jo crec que per primera vegada van descobrir que es podia viure només en francès.

—*Es a dir, que la guerra va impulsar el canvi.*

—De manera clara. Els meus germans nascuts abans de la guerra i jo parlem català. Els germans que van néixer després parlen francès. Saben el català, mes de

petits van començar a parlar en francès. I ara el meu nét que té cinc anys parla català.

—*Així, doncs, després d'una generació perduda hi ha un procés de recuperació.*

—Sí, mes és minoritari. Una part de la joventut ha tornat a aprendre el català, mes la majoria es conforma a parlar el francès i a cantar en anglès. Hi ha bressoles per als nins, per exemple, però el català es promou de manera voluntària perquè no és pas com aquí, no hi és pas cooficial. La llengua s'ha perduda

molt a poc a poc, mes de manera constant. Per què? Perquè nosaltres érem pocs, els francesos eren molts i a més molt subtils. Quan érem petits a escola ens deien que quaranta reis havien fet la França i que cadascun d'ells n'hi havia aportat un trosset. Un d'aquests trossets era el Rosselló i el centre, que era París, era qui havia de vigilar perquè tot continués unit. Així s'explicava el centralisme. Les diferències entre el Rosselló, la Bretanya i l'Alsàcia són enormes i per fer un país homogeni la llengua va ser el primer pas: aconseguir que tothom parlés francès. Lluís XIV va fer venir jesuïtes que només parlaven francès i després van venir els soldats i després van obligar el francès als documents. De manera subtil, a poc a poc, fins que el francès es va convertir en la llengua dels diners, dels notaris, del prestigi, de la gent com cal, que diuen a Perpinyà.

—*Per cert, parlant de Perpinyà, no pareix que els pobles d'allò que en diem la Catalunya Nord parlen tan bé de la capital.*

"El ministre d'Interior francès pensa que si Salses destaca, aviat demanarà la independència."

—Administrativament Perpinyà és la capital, mes no aconsegueix pas de fer de capital. Tingues en compte que econòmicament va molt perduda i que, a més, de catalans, n'hi ha pocs a Perpinyà. En la guerra entre Perpinyà i Montpeller per a controlar el departament, Montpeller té més força.

—*Hi és tan forta la crisi econòmica com diuen?*

—Així que t'allunyes un poc dels pobles descobrires els camps abandonats i la terra salvatge. Els pagesos abandonen l'agricultura. La idea d'un bon pagès francès és de ser gendarme. El país a poc a poc es va morint. No hi ha pas hagut polítics amb empena que lluitessin per un departament tan petit i poc poblat com el nostre, amb només 100.000 habitants. Nosaltres hem provat moltes coses, mes és molt difícil. Per exemple, en la mancomunitat on hi ha Salses s'ha fet una minizona industrial amb seixanta hectàrees de terra. Ens deien uns japonesos que hi tenien interès i que podrien crear més de 150 llocs de treball, mes van desaparèixer sense deixar rastre. Feia l'efecte que només volien les ajudes oficials. De tota manera, aquest darrer any hem creat cinquanta-dos llocs de feina, que per a nosaltres és molt.

—*I el turisme? No fa gaire van celebrar el cincentè aniversari del castell de Salses...*

—Sí, mes el castell és situat un poc enfora del vilatge i el turisme que ve visita el castell i se'n va sense passar-hi. Això, volem canviar-ho, i aquest mural aparegut aquí a Campanar ens hi pot ajudar. La directora general de Cultura, Carmen Pérez García, ens n'ha donat un facsímil i nosaltres l'hem col·locat a la Casa de la Vila. Volem que la gent passi pel vilatge i que s'hi quedi a menjar i beure, per exemple. L'administració ha d'ajudar en petites coses com això: que els forns venguin més pa... Mes les administracions més grans no ho entenen pas. Ara, per exemple, volem fer una petita construcció per a tractament de talassoteràpia, perquè hi ha aigua salada sota terra, a quaranta metres, mes no tinc pas un sou. A més, molt a prop d'aquesta zona, hi ha unes muralles del temps dels romans, molt interessants, i saps quant ens dóna l'estat per mantenir i promoure aquest parc arqueològic?

—*Quant?*

—Deu mil francs l'any [unes 250.000 pessetes]. Una vergonya, perquè és un lloc del més gran interès. Jo pensi que l'administració ha de preocupar-se de moltes petites coses i no pas solament de grans projectes. El context geogràfic de Salses és envejat per alguns altres vilatges, amb un castell com aquell i un estany tan bonic, mes, lamentablement, el municipi ha de lluitar contra l'administració, si vol avançar.

—*Ha parlat alguna vegada de realitats que existeixen al marge de les administracions i les fronteres...*

—Sí, és l'agermanament que viu la gent del carrer, la gent senzilla. Nosaltres som agermanats amb una vila del Piemont i quan vénen a visitar-nos descobrim, per exemple, que el piemontès és molt semblant al català, descobrim que tenen una manera de ser i de comportar-se molt semblant a la nostra, més que no pas la de la gent del nord de França. Es l'Europa de la Mediterrània, molt més important que no pas la que apa-

reix als papers. Jo recordi que vaig anar a Tunísia i vaig comprovar que la terra tenia el mateix color, les herbes de la vora dels camins també eren les mateixes; això sí, els qui treballen als camps no són pas els mateixos, perquè allí treballen només les dones. I la llum, la llum és la mateixa. Aquesta germanor per a un francès és una bogeria, mes és certa; més que Maastricht ens uneix l'oli d'oliva.

—*I dins aquesta Europa de l'oli d'oliva hi hauria els Països Catalans?*

—Tots els qui parlem la mateixa llengua ens sentim del mateix lloc, som germans, evidentment, mes intentar crear un nou estat, per exemple, seria una bogeria, crearia una guerra. De totes maneres, crec que amb el camí actual es farà una comunitat d'idees, de sentit; ara, política, pensi que no. Una comunitat del cor sí, mes parlar de política és molt conflictiu.

—*Jo em referia més aviat a una comunitat cultural.*

—La cultura sí, naturalment. Mes els estats actuals, tot i que existeix l'euro i tot això, són molt forts i continuaran essent-ho; les fronteres polítiques hi seran molt de temps. En tot cas, la cosa més important són els fets quotidians. En el mural de què parlava, els valencians vingueren a defensar Salses, què més evident que això? A Salses, a més, hi viu una família de Senyera [Ribera Alta], que continua parlant amb accent valencià. Això és molt més eficaç que cap projecte.

—*Una última pregunta: si parlem de Països Catalans, Salses n'és la frontera, això marca d'alguna forma?*

—És clar que sí, tingues en compte que Salses és la fi del món, allí s'acaba tot, ha, ha!

"La llengua s'ha perduda molt a poc a poc, mes de manera constant. Per què? Perquè nosaltres érem pocs, els francesos eren molts i a més molt subtils."

Jordi Sebastià

Joan Perucho reinventa el món

Com cada any, nous llibres de Joan Perucho s'afegeixen a la seva obra literària. La poesia com una via d'accés al sublim, l'assaig que aspira a reinventar el món i la seva idea, tan particular, del periodisme són els aspectes més destacats de les seves novetats.

"Tot és assaig", afirmava Antoni Marí en una conferència memorable a Iruña, convocant al voltant d'aquest gènere els elements que modelen l'univers d'un creador. La mateixa sensació d'abastament, de reunió inexcusable, he tingut ara en llegir —rellegir?, mai no se sap amb aquest autor— els nous lliuraments de Joan Perucho, peces esparses sempre d'una obra extensa que aspira a explicar l'únic món real: aquell que els éssers portem a dins, producte del coneixement, la imaginació i l'experiència.

Joan Perucho.
L'escriptor examina amb voluntat de cartògraf el món contemporani i reuneix alhora tots aquells aspectes que el poden ajudar a configurar la seva teoria del fantàstic.

Perucho examina amb voluntat de cartògraf el món contemporani i reuneix tots aquells aspectes que el poden ajudar a configurar la seva teoria del fantàstic. Així, comprovem que l'extraordinari no sols fa niu a les coses que semblen allunyar-se de la realitat més quotidiana, sinó que també el trobem al més profund dels desigs dels éssers: la bellesa, l'amor, el viatge, el coneixement entès com a preàmbul de la felicitat, són aspectes que imaginem possibles dins una explicació del fantàstic a l'obra de Perucho. I també, de vegades en els mateixos protagonistes, trobem en aquests textos éssers de carn i ossos que lluiten per entendre alguna cosa del seu entorn o, en últim termini, de l'únic misteri realment important: la vida i la mort. Totes dues vessants dins l'escriptor català es confonen i beuen sovint de les mateixes fonts, ens fan recordar aquella aprofitable teoria de Borges: "En el record, la vida viscuda i la vida imaginada —els

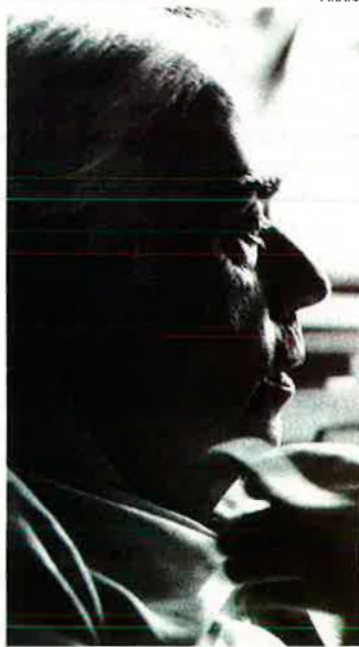
somnis, les lectures, els films...— es converteixen en un component més de la memòria, capritxosa i dúctil."

És clar que si els éssers estan sols dins d'un món individual i invisible, tot i els respectables desigs de l'autor per afegir-hi la vessant reli-

sall de sensacions desconegudes.

Un model propi. Però si tot, des d'aquesta mirada inevitablement individual, forma part de la matèria escrita, més particular esdevé el vehicle que l'autor fa servir per reinventar el món. Després de dècades treballant un model que viatja de continu a través dels gèneres —del periodisme a l'assaig, de la poesia al llibre de viatges, de la creació narrativa a l'experiència mística— Perucho ha arribat a establir una conxorxa entre els gèneres que s'acosta cada dia més al diari personal, entès d'una manera àmplia, capaç de créixer en moltes direccions i enriquint sempre els materials que s'han escollit per conformar l'escriptura. L'autor no sols esdevé un lletraferit, un malalt impenitent per causa de la creació literària, també és un home a la recerca de bellesa, de ciència a la manera clàssica, d'una interpretació pròpia al voltant de l'estranya aliança que formem amb les coses que ens importen.

I aquestes reflexions vénen al cas arran de la recent publicació de quatre nous volums dins la seva extensa obra. Però potser el que més s'ajusti a la idea que venim desenvolupant és *La meua visió del món* (Edicions d'El Mèdol), un recull publicat en dos parts, sens dubte per no editar un llibre poc manejable, amb el qual ens ha volgut oferir diferents aspectes que contribueixen a una comprensió global dels seus referents. Els petits assaigs van desgranant retalls de la seva existència que s'acom-

giosa, es fa del tot necessari donar a conèixer el teu petit univers si vols accedir a l'univers exterior. L'obra de Perucho vol penetrar fins i tot dins els cercles invisibles del coneixement, i no li fa por travessar els límits de les seves creences o de la raó contemporània per aconseguir-ho. Això fa que els seus textos atresorin elevats components de risc que converteixen la lectura en un deves-

panyen de referències actuals, reunint passat i present com una mateixa extensió del temps on vida i coneixement haguessin trobat un espai compartible.

No ens ha d'estranyar que dins d'aquests dos volums s'hi troben molts escrits sobre art i sobre artistes –Marinetti, Cirlot, Foix o Miró són alguns dels noms propis– atès que el món de Perucho respon a aquestes coordenades. Art i Literatura, totes dues amb majúscules, i amistat, viatges, poesia... La consolidació de l'estil de l'autor fa cada dia més difícil comentar aspectes generals dels llibres que publica, les sorpreses del lector són molt més particulars, s'esdevenen després d'una lectura atenta, curiosa, sense prejudicis, dels textos. La "visió del món" de Joan Perucho neix d'aquells detalls que els bons *gourmets* de la literatura sabran estimar en exacta mesura.

Al llibre publicat per Edicions Proa, *La porta de la identitat*, una mica més marcat pel que fa als seus temes, Perucho ens hi ofereix sobretot retrats i records de personatges, vius o ja desapareguts, amb els quals sembla que vulgui retratar-se a través del mirall de les seves devocions humanes. El seu tarannà obert i dialogant és al darrere dels retrats o dels breus episodis mundans que ens informen de les relacions de l'escriptor i també de les seves febleses o mancances. Potser l'episodi que més sobta és la veu d'un impagable Josep Pla. El dia que es van conèixer, en Pla li diu: "Vostè és aquell que escriu aquelles collonades màgiques a la revista. No és veritat?" I si bé Perucho ens informa que poc després es va mostrar amable i encantador, no deixa per això de tornar a plantejar-se dubtes col·lectius –sempre una mica maliciós, a l'anglesa– i es pregunta: "Fou el mateix Pla qui va traduir-se al català?"

Per últim, també a Proa, ens ha lliurat Perucho un nou recull de poemes, *La mirada d'Antinea*. Es tracta de textos més aviat breus, en bona mesura petites històries que han estat vessades al paper en forma de poema però que, sense canviar-hi gaire la intenció, podrien haver servit com a motiu per algu-

ARXIU

na de les seves prosas. Hi ha d'altres molt més breus que són més a prop de la reflexió o l'aforisme, sovint amb la idea d'expressar una sensació sobtada, un pensament al qual podria tornar més tard per transformar-lo en algun text més extens. Tot molt ben acompanyat de cites clàssiques que marquen el camí al lector, que l'informen a cada pas de la trajectòria sentimental d'una poesia aliena a modes, complementària d'una obra singular i, sobretot, de manera notable, d'uns versos que, per a la seva correcta degustació, s'han de llegir amb l'ànim obert al recolliment que demanen les lectures profundes. Podem ser partidaris d'una poesia més expressiva o més tècnica, però els versos de Joan Perucho sempre ens obren dimensions desconegudes, potser oblida-

des, que ens ajuden a estimar la cultura.

Deia Marí que "tot és assaig" però, a la vista de l'evolució que ha seguit l'obra de Joan Perucho, podríem dir que tot sembla incloure's en aquesta feliç combinació de periodisme i assaig, de poesia i relat que fan dels seus textos peces úniques dins la literatura catalana. Però insistir a dir que Perucho ens ofereix en realitat les pàgines disperses –que algun dia ell mateix s'encarregarà de trobar-hi un sentit unitari– d'un enorme diari personal, no em sembla una obvietat. A més a més, no ens hem d'enganyar per les pretensions erudites, per les aproximacions històriques; tot el que puguin tenir de real els seus escrits no pot amagar que en llegir Perucho –en rellegir-lo?– ens trobem davant un fabulador, un de l'estirp de Cervantes, de Xahrāzād, de Pedrolo, de Sterne, un ésser capaç de mentir-nos a la primera ocasió, és a dir, tot just el que necessitem cada vegada que ens acostem a un llibre. Gràcies Joan!

Xulio Ricardo Trigo

Bibliografia

—*La porta de la identitat*. Proa. Barcelona, 1998. 268 pp.

—*La meua visió del món (I i II)*. El Mèdol. Tarragona, 1998. 200 i 198 pp.

—*La mirada d'Antinea*. Proa. Barcelona, 1998. 62 pp.

ARXIU

Al llibre 'La meua visió del món' es poden descobrir els referents de Joan Perucho. Entre ells trobem al poeta Josep Vicenç Foix.

Al llibre 'La porta de la identitat', Joan Perucho explica la seva relació amb Josep Pla. L'escriptor del Quadern gris es va mostrar amable amb Perucho.

Viatge a la València medieval

Epistolari de la València Medieval (II) és, a més de l'excel·lent treball d'un bon investigador coneixedor de primera mà de les fonts directes de la història, una invitació a fer un viatge al·lucinant a les entranyes de la València del nostre Segle d'Or. Un llibre ben suggerent que ens traslladarà al passat.

ASSAIG

AGUSTÍN RUBIO VELA
Epistolari de la València medieval (II)

Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana
Biblioteca Sanchis Guarner, 43

Fa algunes setmanes l'erudit Albert G. Hauf centrava molt oportunament des de les pàgines del diari *El País* la importància del segon volum de l'*Epistolari de la València medieval*, edició que ha anat a cura d'Agustín Rubio Vela, nom, d'altra banda, que segons el prestigiós catedràtic "és una garantia de fidelitat a la lletra i a l'esperit dels textos editats i també del bon gust i de la rellevància del material seleccionat".

Per a Hauf, l'edició de Rubio ajudarà, sens dubte, a comprendre millor l'anomenat "Segle d'Or" valencià "(...) des de la perspectiva dels jurats mateixos que controlaven amb exemplar i paternal providencialisme els destins de la nostra ciutat".

Agustín Rubio, amb tota seguretat un dels millors especialistes i investigadors del segle XIV valencià, ha aplegat en aquest volum —que veu la llum tretze anys després de la publicació d'una primera part— 160 lletres missives redactades pels jurats de la ciutat de València i guardades a l'Arxiu Municipal del cap i casal. Les missives seleccionades, com apunta el mateix Rubio a l'estudi introductori que enceta el recull, "(...) corresponen a una etapa d'especial interès polític, econòmic, social i filològic en la història del País Valencià: la que comença en 1412 amb l'elecció de Ferran de Trastàmara pels compromissaris de Casp i el conse-

guent canvi de dinastia, i acaba en 1479 amb l'arribada al tron de Ferran el Catòlic i la formació de la Monarquia Hispànica (...)"

Confeccionades a l'escripció municipal medieval, les missives esdevenen una eina clau per tal d'entendre tota una època, tot i que el lector haurà de prevenir-se del punt de vista dels autors, membres d'un patriciat urbà oligarca, que tothora es mostra gelós dels seus privilegis i poder.

En tot cas, l'estudiós, l'especialista, l'afecionat a la història, a la sociologia, o simplement el curios de mena, gaudirà de les dades, escenaris, anècdotes magistralment desplegades al llarg del volum. Comptat i debatut, Rubio ha fet gala d'una meticulositat exquisida, exclusiva només de l'investigador més prepa-

rat, a l'hora de seleccionar el material que tan afanosament ha cercat i regirat a l'arxiu de la ciutat de València durant anys.

El lector de segur que a través de les pàgines de l'*Epistolari de la València medieval* farà un viatge al·lucinant a la ciutat dels corsaris, dels bruixots, dels nobles i mercaders, dels esclaus, de les grans construccions arquitectòniques, dels conflictes interètnics...

En paraules del catedràtic de la Universitat de València, Antoni Ferrando, "(...) recomanar-ne la lectura és ja, de tan obvi, més que sobrer". **Francesc Viadel**

ARXIU / RAFA GIL

GASTRONOMIA

JAUME FÀBREGA
La cuina mediterrània

Fotografies: Francesc Guillaumet
Edicions L'Isard. Barcelona, 1998

Edicions L'Isard ha publicat el volum tercer de la cuina mediterrània dedicada a la gastronomia del territori meridional (l'Egipte, Líbia, Algèria, Tunísia i Marroc). A més de receptes i esplèndides fotografies, el volum inclou un glossari de lèxic culinari i una extensa bibliografia sobre el tema.

C. PUIG RODRÍGUEZ
I C. PUIG FABREGAT
Cuina saborosa per als que treballem

Edicions Tàndem
València, 1998

A la classificació tradicional de qualsevol llibre de cuina (entremesos, sopes, cremes, pastes, arrossos, peix, etc.), les autores Carme Puig Fabregat i Carme Puig Rodríguez afegeixen a cada recepta tres conceptes pràctics: el temps de preparació del plat, la baixa, mitjana o alta economia i el grau de dificultat.

222 pàgines 2.300 ptes.

MARGARITA TORRENT
La cuina de l'estudiant

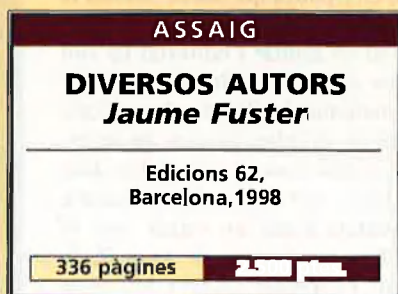
Edicions La Magrana
Barcelona, 1998

Aquest llibre ajudarà a trencar el gel a aquells que no han estat mai introduïts en matèria culinària. Es presenten receptes per menjar bé, bo i barat, receptes de menjar casolà adaptat a l'estil de vida actual que exigeix una cuina ràpida, flexible i poc complicada. La majoria de plats es poden preparar en mitja hora.

132 pàgines 1.500 ptes.

Testimonis d'una vida

Amics i companys de Jaume Fuster ens ofereixen un àlbum de records i vivències personals que no oblida el suport gràfic, amb imatges de gran valor testimonial. Un llibre, en definitiva, deliciós, emocionant i necessari, que ens fa sentir de nou el privilegi d'haver conegut Jaume Fuster.

ARXIU / VICENT A. JIMÉNEZ

Escriptors i pensadors ens ho recorden cada cert temps, però de vegades oblidem que un dels components més importants de la literatura és la memòria, i que mereix un respecte que no sempre li guardem. La memòria preserva el passat i estableix una mena de fil conductor que impedeix considerar com a pretèrits fets o persones que tornen impulsats per una força que no va desaparèixer amb ells.

De memòria, de literatura i, sobretot, d'amistat, del valor inestimable de l'amistat, en sabia l'escriptor Jaume Fuster,

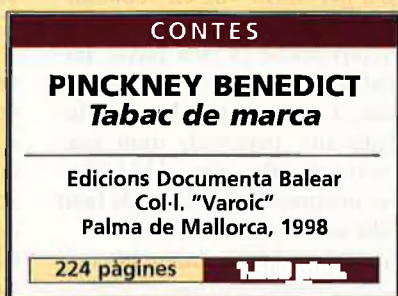
desaparegut l'any passat. Fuster va lluitar perquè l'ofici d'escriure fos més digne, perquè es pogués enfrontar a les noves tecnologies sense rebutjar-ne els avantatges. Va voler bastir una obra personal i valuosa que no sempre els seus compromisos cívics li van permetre dur a terme.

La figura de l'amic i de l'escriptor, la de l'home que sempre va tenir un instant per atendre tot aquell que es desclares tocat per la literatura, ha estat homenatjada en un llibre de records. Homes i dones que el van conèixer han deixat escrit l'e-

pisodi que més els va sobtar, els minuts d'existència comuna que més s'estimen de la seva memòria. Seria injust destacar-hi alguns noms d'entre tants personatges que han anat construint la cultura d'aquest país. Però sí que s'escau una reflexió: sense discutir l'oportunitat de l'homenatge, quants llibres s'han dedicat –o es dedicaran en un futur– a glossar la trajectòria i l'obra de Jaume Fuster i la seva influència en la literatura catalana dels últims 25 anys? La nostra literatura no pot passar pàgines a cop d'homenatges. Meditem-ho! **Xulio Ricardo Trigo**

Una tradició americana

Els nou contes que componen aquest recull transcorren a la terra natal de l'autor, el "sud de West Virginia", i ens presenten personatges tan distints com un ex-militar que apallissa la seua companya, un colossal porc assassí anomenat Booze o dos joves que habiten una caravana infecta.

Cal admetre que l'edició catalana d'aquest llibre és admirable: l'autor n'ha escrit expressament un prefaci. Gayà Sunyer ha fet una traducció insòlita i molt lloable –tret d'algunes fofoques com la de canviar el títol original, *Town Smokes (Tabac del poble)*– i, a més,

Hilari de Cara hi signa una encertada introducció on esmenta noms com Hemingway o Raymond Carver. De fet, els contes de Benedict recorden sovint els de Carver: sota l'aparença fàcil del retrat costumista –del realisme–, construeixen missatges molt elaborats i plens d'un li-

risme invisible. D'acord que hi ha brutícia i violència per tot arreu, i fins i tot un humor negríssim –molt semblant al de Tobias Wolff, un altre escriptor etiquetat erròniament dins el *realisme brut*–, però no és això el que defineix el llibre; ho és la manera distinta, transcendent, en què això hi és utilitzat: "Tots els morts" ens conta com algú mor dessagnant-se pels budells, sí... però, alhora, utilitza un gran conjunt de símbols i de recursos que, disposats de manera única, aconsegueixen la literatura. Són coses com el fred que nota Jason en l'olla dels crancs al final de "Dimarts gras", o com la reacció brusca del pare que talla en tres parts una serp a "El rebostet Sutton". Semblen anècdotes simples i buides, però prenen un valor nou quan les associem amb la resta del conte; és aleshores quan copsem un significat molt més ampli, i quan ens adonem que Benedict ha superat els límits del notari i ha esdevingut un gran contista americà i del món. **Felip Tobar**

LES NOTES DE

VÍCTOR RIPOLL

Un pacte fa caure Primo

El 1930, diu Lluïsa Julià (*Breu història de la literatura catalana*), les forces d'esquerra i antimonàrquiques signen el Pacte de Sant Sebastià, fet que precipita la caiguda del general Primo de Rivera i la convocatòria d'eleccions. Ho diu perquè no ha informat el lector del fet que el general Berenguer ha substituït Primo de Rivera i perquè, quan parla del general, li falta dir que es refereix al general Berenguer. Quan els partits republicans signen el pacte, la Dictadura de Primo de Rivera ja és història i el dictador ha mort al seu exili de París.

Un cap misteriós

Els jugadors d'*Àlícia al país de les meravelles* juguen a croquet tots a l'hora, sense esperar torns, barallant-se i disputant-se els eriçons, que fan de pilota. Al cap d'una estona, escriu Salvador Oliva, "la Reina estava fora de si i picava de peus i cridava: 'Que li tallin el cap! Que li tallin el cap!'". A qui volia tallar el cap la Reina? Oliva no ens ho diu. Carroll, Carner i Compta no plantegen cap misteri. La Reina, escriu Carner, "escriu: 'Lleveu-li el cap a aquest' o: 'Lleveu-li el cap a aquesta!', gairebé una vegada per minut". ("shouting 'Off with his head!' or 'Off with her head!' about once in a minute").

Juvenils de cinc anys

Juvenil, diu el DIEC, és "la categoria per edat utilitzada en tots els esports que inclou generalment els esportistes entre cinc i disset anys". Per tant, en la categoria juvenil, poden jugar-hi, generalment, equips formats per esportistes de cinc anys contra equips d'esportistes de disset anys.

"El Tall neix perquè l'historiador no tenia editor"

MARC VILA

Josep Juan Vidal, catedràtic d'història moderna de la Universitat de les Illes Balears, s'ha convertit en l'editor que ha reviscolat la bibliografia històrica balear amb més decisió. L'any 1990 va fundar l'editorial El Tall i la dirigeix en solitari. En deu anys ha publicat una setantena de llibres, la majoria d'història, tant de divulgació com de recerca, tant la més recent com la més antiga. Dos d'aquests volums són signats per l'editor. Les seves novetats d'ara, en català, són *El regne de Mallorca a l'època de Joan II*, de Rocard Urgell; *El Regne esvau i Mallorca en el segle XIII*, de Pau Cateura Bennàsser, i *L'alçament forà*, de Guillem Morro Veny.

—Per què vàreu convertir-vos en editor?

—Sóc professor d'història i autor d'obres d'investigació i em va costar Déu i ajut publicar-les. Crec que feia falta una plataforma, atesa la gran quantitat de llibres que hem publicat. Hi havia una demanda dels historiadors i estudiosos. En alguna ocasió hem publicat obres de gent gran que no havia trobat editorial i que, desgraciadament, han sobreviscut molt poc després de veure l'obra editada, com ha estat el cas dels dos volums de *Cent anys de Mestres d'Aixa a Mallorca*, de Joan Palmet Grua.

—Setanta llibres, amb un mercat tan reduït, no és una xifra exagerada?

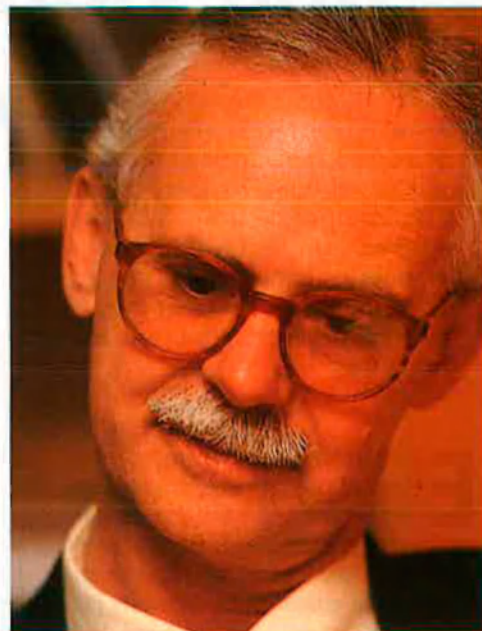
—He publicat el que se'm presentava i era publicable. No sé si setanta són molts o pocs. Sóc conscient que les obres editades pel Tall no són èxits de venda. Ha estat el públic culte el que ha apreciat la nostra tasca.

—Com ho feu per sortir-vos-en econòmicament?

—Qualque equivocació hi deu haver hagut. D'un costat he intentat que els autors siguin amics meus i mantinguem bones relacions, unes relacions personals molt cordials. Alguns són deixebles meus. I hi ha hagut uns suports institucionals, als quals hem intentat d'acollir-nos, evidentment.

—Allò que interessa l'historiador interessa el lector?

—Allò que interessa més el lector en general és potser l'època de la guerra civil i l'antifranquisme, memòries o cròniques que connecten amb el record, directe o familiar, de la gent. I també llibres de cançoners, de les migracions dels sallerins a França i el tema dels xuetes i antixuetes. Qualque llibre d'excursions, de fonts i de monestirs. La memòria popular.

Josep Juan Vidal, editor del Tall, de Mallorca.

—Com estava la historiografia balear, en comparació amb la de la resta dels Països Catalans?

—S'ha renovat molt, aquests darrers anys. Qui feia història, a les Illes? Capellans. Eru-dits de campanar. Amb estridències i desqualificacions. L'ambient era molt crispat, amb polèmiques mal enfocades, per apassionades, i estèrils. Hi havia molt de retard, comparat amb Catalunya i València. Els historiadors catalans van ser, els 50 i 60, renovadors, a tot Espanya. Com Jaume Vicens Vives i els seus deixebles. Jo em vaig formar a València amb l'un d'ells, Reglà, i també amb Emili Giralt i Miquel Tarradell. El primer a plantejar de forma rigorosa la història, a Mallorca, va ser un valencià, Álvaro Santamaría, catedràtic d'institut i investigador, condició que no es dona gaire sovint, i ara catedràtic emèrit de la Universitat de les Illes Balears. Ara només recordo el gironí Santiago Sobrequés.

—Per què El Tall i no Es Tall?

—La nostra llengua és la catalana i els modismes serveixen per enriquir-la, quan la parlem, però els nostres autors escriuen en el català més correcte i entenedor per a tots els lectors. No usem el salat, normalment, en el text. Hi ha gent que es refereix a l'editorial dient *Es Tall*. Fins i tot s'ha escrit. Molt bé. També és correcte. **Lluís Bonada**

La cultura del fum crea un llibre modèlic, 'Cigars'

Barcelona és la primera ciutat del món en consum de cigars havans, constata Xavier Febrés en el llibre *Cigars. La cultura del fum*, que ha publicat Edicions de la Magrana. Dècades i dècades d'alta cultura del fum han fet el seu pòsit i han donat un dels llibres més singulars i modèlics de l'edició en català, tan mancada de llibres singulars i modèlics. *Cigars. La cultura del fum* és —i això és notícia— un llibre il·lustrat i llegidor, gràcies al seu format amable, un pam llarg d'alçada i un pam curt d'amplada, i al seu pes lleuger. Josep Pla odiava els llibres de luxe, els llibres objecte: no hi ha qui els llegeixi. Només serveixen per regalar o per decorar el

menjador i exhibir cultura de moble, tret d'excepcions, com els volums de cuina catalana i cuina mediterrània de Jaume Fàbrega.

Però aquest hauria fet peça a Pla perquè és llegidor. No solament pel tema, ell que, recorda Febrés, sabia que

Coberta del llibre de Xavier Febrés.

els règims de vents de Barcelona acusen al màxim les bones qualitats del tabac.

La primera felicitació és, doncs, per a l'editor i la segona, naturalment, per a l'autor, el periodista Xavier Febrés, una de les persones que amb més perseverança ha divulgat entre els lectors la cultura popular, des de l'havanera, el turisme, i els viatges fins a Pla, element de cultura popular, també. Xavier Febrés se situa en el cas dels cigars en el terreny de la divulgació documentada i amena: les dades principals hi són. Evita així un perill, la mala literatura. Parlant de fum era fàcil de convertir en fum un món tan important com el dels cigars. **LI. B.**

'La cuina mediterrània', completada

Jaume Fàbrega ha completat l'obra il·lustrada de format gran *La cuina mediterrània* amb el tercer volum, *Mediterrània oriental*, dedicat a les cuines d'Egipte, Líbia, Tunísia, Algèria i el Marroc. El volum inclou un diccionari de productes mediterranis, a més d'un índex de receptes i un de noms.

La cuina mediterrània és, fet i fet, un apèndix d'una obra presentada sota les mateixes característiques, *La cuina catalana*, de set volums. Per l'autor, Jaume Fàbrega, és, per tant, una única obra de deu volums. I per al fotògraf, Francesc Guillaumet.

L'obra és un projecte editorial i de producció feta a Edicions de la Magrana, per Edicions Isard.

L'OPINIÓ DE PERE GIMFERRER

El culte a Humphrey Bogart

—És el centenari del naixement de l'actor de cinema nord-americà Humphrey Bogart. Compreneu les causes de l'especial admiració que causa?

—Bogart té dues etapes. A la primera, la dels anys 30, és un actor secundari de caràcter més o menys eficaç però a vegades excessiu o estereotipat i no particularment interessant. En canvi, des de començaments dels anys 40, quan fa el personatge principal d'*El fal·cò maltès*, ja és sempre actor protagonista i crea el seu veritable personatge. A *Casablanca*, o *La gran dormida*, o *La comtessa descalça*, per exemple. En aquesta segona època és un actor excel·lent que representava el desencís davant l'aventura i fins i tot, com deia d'una manera probablement massa metafísica i un pèl exagerada, André Bazin, la màscara de la seva pròpia mort. Aquesta sensació retrospectiva deguda en part al seu estil d'interpretació de maduresa i en part la seva desaparició prematura explica en bona mesura el culte específic de què és objecte. Que va ser inaugurat,

si no m'erro, pel pla d'*Au bout de soufflé* en el qual una foto de Bogart ocupa tota la pantalla lleugerament aureolada del fum de cigarret que li llença Jean-Paul Belmondo, la veu del qual, en *off*, diu "Boggy", quan feia no gaire més de dos anys que era mort i que Bazin havia publicat l'article que he citat abans.

—Josep Maria Espinàs ha deixat de fer la seva columna diària a l'*Avui* i ara la fa a *El Periódico de Catalunya*. Creieu que guanyarà o perdrà, amb el canvi?

—En la mesura que va manifestar que marxava de l'*Avui* perquè estava descontent amb l'empresa, de moment hi guanya per definició. Les incògnites essencials són unes altres: el públic de l'Espinàs anirà a seguir-lo a *El Periódico*? El públic d'*El Periódico* connectarà amb l'Espinàs? L'Espinàs, amb tota la seva traça i experiència professional, mirarà de fer seu el públic d'*El Periódico* o bé de fer els articles pensant en aquest públic?

—Màrius Serra ha obtingut el premi Ciutat de Barcelona per *La vida normal*. Heu seguit la trajectòria d'aquest escriptor?

—Només en conec els articles sobre enigmística publicats a l'*Avui* que m'han interessat sempre i un dels quals, titulat "Espanya" i publicat un 12 d'octubre, tinc retallat i procuro de difondre.

L'oli d'oliva a Catalunya: importància i dieta

L'oli d'oliva, el present més gran que la cultura gastronòmica grecollatina ens ha llegat, és sens dubte l'element primordial de la dieta mediterrània, considerada per metges i experts en gastronomia la més sana i equilibrada del món.

El conreu de l'olivera i la producció d'oli d'oliva tenen a Catalunya una gran importància socioeconòmica, tot i que no hi representa sinó l'1,2% de la producció final agrària. Aquesta importància social i econòmica es basa en el fet que l'oli es cultiva principalment en zones on no hi ha cap més tipus d'orientació productiva amb possibilitats de prosperar.

El conreu de l'olivera va començar a la zona costanera de Síria i Anatòlia, i després es va estendre a Grècia. Ja el 1200 aC els fenicis, que difonien per la Mediterrània la seva manera de conrear l'olivera, la van portar fins a Líbia i Cartago. Més tard, els grecs i els romans en van prosseguir la difusió pels països de la conca mediterrània.

La qualitat d'un bon oli depèn de la combinació de factors ambientals (clima i terra), genètics (varietat de l'oliva), agrònomicos i d'una correcta extracció.

Més del 80% de la producció mundial d'oli d'oliva es fa a la Unió Europea (UE). En són països productors Espanya, França, Grècia, Itàlia i Portugal. Espanya produeix el 40% de l'oli d'oliva de la UE, amb uns 300 milions d'oliveres.

Catalunya produeix aproximadament el 4% de l'oli d'oliva que es fa a l'estat espanyol (el 80% surt d'Andalusia). A Catalunya hi ha dues Denominacions d'Origen: Siurana i Garrigues, que emparen olis d'oliva verge extra obtingut de l'oliva arbequina. L'oli de Siurana es fa a les comarques del Camp de Tarragona (Alt i Baix Camp, Tarragonès), al Priorat i a la Ribera d'Ebre. L'oli de les Garrigues es fa a la comarca de les Garrigues i en alguns municipis de les comarques del Segrià i de l'Urgell. Actualment es prepara la nova Denominació d'Origen Terra Alta. La zona més productora d'oli d'oliva de tot Catalunya se situa al Baix Ebre-Montsià, extret de les varietats d'oliva morruda, farga i sevil·lenca principalment. La producció d'oli d'oliva de Catalunya va atènyer, en la campanya 97/98, les 47.000 tones.

La superfície productiva de Catalunya és d'unes 120.000 hectàrees, distribuïdes com segueix: un 67% a les comarques de la demarcació de Tarragona un 30% a les comarques de la Terra Ferma.

ARXIU / RAFA GIL

Les cooperatives agràries catalanes concentren més del 80% de l'oli d'oliva verge extra que es produeix a Catalunya —que té més de 120 cooperatives oleícoles.

La dieta mediterrània, composta d'hortalisses, llegums, fruita, peix, oli d'oliva i vi, fou redescoberta quan els especialistes en nutrició van observar que, gràcies a aquesta dieta, la població dels països mediterranis presentava un índex de colesterol menor que el de la població dels països que basen la dieta en els greixos animals.

Antigament, el pa sucat amb oli d'oliva verge i vi, acompanyat d'olives i peix, constituïa el principal menjar grec. A Turquia i en alguns països mediterranis les olives formaven part de l'esmorzar diari.

Per a la salut, l'oli d'oliva té molts avantatges: no solament no produeix colesterol, ans ajuda a reduir-ne el nivell; conté quantitats apreciables de vitamina A, C, carotè i tiamina, i elements minerals, particularment calci i magnesi; és ric en àcid linoleic, ajuda a prevenir malalties cardiovasculars, proporciona una vida millor i més llarga al cor, al sistema circulatori i a tot el cos en general; redueix la incidència de l'arteriosclerosi; és més fàcil de digerir, de manera que afavoreix la digestió; la presència de clorofil·la en facilita l'absorció; redueix l'envelliment cel·lular, prevé la formació de càlculs biliars, estimula el desenvolupament i les funcions del cervell, ajuda a les funcions del sistema nerviós i beneficia el creixement dels ossos.

Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca
Generalitat de Catalunya

La Galeria

Guia d'espectacles, art i lleure dels Països Catalans

Les arts s'uneixen en el Festival de Primavera

Del 2 de març al 21 de juny, se celebra per primera vegada el Festival de Primavera: Música Viva, a Barcelona. Aquest certamen és organitzat pel Centre Internacional de Música Antiga i per la Capella Reial de Catalunya, sota la direcció artística de Jordi Savall, i proposa una relació intercultural entre les diferents disciplines artístiques.

La ciutat de **Barcelona** dona la benvinguda a un nou certamen cultural: el I Festival de Primavera Música Viva, un cicle de concerts i conferències que proposa "una relació intercultural, unir les diferents facetes i disciplines que formen una activitat creativa", segons el mestre Jordi Savall. Del 2 de març al 21 de juny, el festival reviu la relació entre els espais arquitectònics antics i moderns de la ciutat (Auditori de Catalunya, basílica de Santa Maria del Mar, monestir de Pedralbes, palau de la Música Catalana i Drassanes Reials) i les músiques més importants de l'edat mitjana, del renaixement i del barroc.

El Festival de Primavera Música Viva

programa set concerts en què s'interpreten músiques de set segles, del XII al XVIII, i cadascun d'ells és precedit d'una conferència-debat. Tots els concerts del festival són produccions pròpies a càrrec de la Capella Reial de Catalunya, Hespèrion XX, Le Concert des Nations, Yair Dalal, Montserrat Figueras, Pierre Hantaï, Rolf Lislevand, Jordi Savall i Kenneth Zuckermann.

Amb el concepte "La cultura en diàleg", el festival proposa un cicle de conferències-debats per a reflexionar sobre els diferents aspectes estètics, socials i espirituals que són indissociables de tota activitat creativa i que serviran per a introduir i contextualitzar els concerts. Entre els conferencians

ALBERT AYMAI

El mestre Jordi Savall és el director artístic del Festival de Primavera: Música Viva i de la Capella Reial de Catalunya.

ARXIU / BARCELÓ

trobem personalitats del món de la cultura, com ara Antoni Tàpies, Raimon Panikkar, Oriol Bohigas i José María Mendiluce, entre d'altres.

Totes les conferències-debats començaran a dos quarts de vuit del vespre i els concerts a dos quarts de deu de la nit, amb mitja hora de descans entre els dos actes. El festival s'inaugura el 2 de març al Palau de la Música Catalana amb la conferència *L'Europa unida i l'Europa cultural del segle XXI*, amb la participació de Baltasar Porcel i Xavier Bru de Sala, moderats per Agustí Fancelli. Tot seguit, tindrà lloc el primer concert del certamen: *La suite francesa a l'Europa musical del Barroc*, amb obres de Lully, Muffat, Bach i Händel, interpretades per l'Orquestra barroca de la Capella Reial de Catalunya dirigida per Jordi Savall. **B. C.**

NOVETATS

Gossos 'Directament' (Magna)

Doble CD amb l'essència de la música del grup manresà Gossos. Aquest concert en directe té la gràcia que hi col·laboren els seus amics, com Gerard Quintana, de Sopa de Cabra, o Cris Juanico, de Ja t'ho Diré. A més dels temes clàssics del grup, també s'inclouen versions dels seus ídols musicals.

Ani Di Franco 'Up, up, up' (Cooking Vinyl)

Poesia electrificada que posa la pell de gallina, així és la música d'Ani Di Franco. En aquest CD aprofundeix en l'austeritat del seu rock, cosa que no treu ni un bri d'emoció a composicions com "Angry any more" o "Come away from it". Temes que sovint et deixen un nus a la gola abans de precipitar-se a l'estómac. O. C.

Sinatra, Clinton i Sopa de Cabra, a la Fira del Disc de Girona

La VII Fira del Disc del Col·leccionista de Girona s'escau, enguany, el dia 28 de febrer al Palau de Fires de Girona, amb concerts i objectes curiosos per a mitòmans de tota casta: des del testament de Frank Sinatra a una pilota de golf de Bill Clinton, passant pels instruments musicals de les estrelles del rock.

La Fira d'enguany ret un merescut homenatge als conjunts i intèrprets musicals gironins dels anys seixanta en un revival anomenat *Girona Sona*. Una exposició amb instruments musicals originals, amb vestuari i amb caràtules de discos s'encarrega de recordar l'ambient musical de la Girona dels 60. A més, s'ha creat, especialment per a l'acte, la Girona Sona Band, un grup de tretze músics, tots membres de conjunts gironins dels anys 60, que actuarà després de la subhasta, a dos quarts de nou del vespre.

Els mitòmans i afeccionats al col·leccionisme tenen sort, perquè la Fira d'enguany subhasta una gran varietat

La Fira 99 substarà una guitarra del grup Guns'N'Roses.

d'objectes curiosos i atractius per als fans de les grans estrelles. Per primera volta a la història sortirà a la llum el testament del cantant nord-americà Frank Sinatra, que va morir el dia 20 de maig del 1998, un document de 23 pàgines, que inclou tretze clàusules, les ordres d'execució i l'atestat. I per als curiosos hi ha la subhasta d'una pilota de golf de Bill Clinton, amb el logotip de la Casa Blanca i signada pel president dels EUA.

De les estrelles de la músi-

ca d'ara i de sempre, se n'hi subhasten plectres d'Eric Clapton i B. B. King; guitarres de Guns'N'Roses, Marilyn Manson i The Cure; un preservatiu amb instruccions, de John Lennon; dues entrades del concert dels Beatles a Barcelona del 1965 i signatures de la banda de Liverpool; una pandereta signada pels Rolling Stones a la gala de la MTV; i discos de platí de Jimy Hendrix, The Doors, Led Zeppelin i Pink Floyd.

La Fira ha programat concerts per amenitzar la festa. De quarts de dotze del migdia a les set del vespre, a l'escenari Catalunya Ràdio, hi actuaran els grups Van De Kul, Whiskyn's, Sopa de Cabra i Los Salvajes, que tornen a la formació original per celebrar els trenta-cinc anys del naixement. A més a més, d'onze del matí a sis del vespre, l'escenari Rock and Clàssic presentarà en concert grups joves dels Països Catalans, com ara els solsonins les Pellofins Radiactives o els mallorquins Lois Lane. B. C.

Sabadell presenta l'òpera 'L'elisir d'amore' de Donizetti

L'Associació Amics de l'Òpera de Sabadell presenta *L'elisir d'amore*, de Gaetano Donizetti, els dies 3, 5 i 7 de març al Teatre Municipal la Faràndula de Sabadell.

Assumpta Mateu, Carles Cosias, Ramon Gener, Francisco Valls, Cristina Obregón i Cesc Sánchez es reparteixen els papers principals d'aquesta òpera sobre tripijocs d'amor. Els acompanyen l'Or-

Gaetano Donizetti.

questra Simfònica del Vallès i el Cor dels Amics de l'Òpera de Sabadell, sota la direcció musical de Lluís Vila Casanovas i escènica de Joan Anton Sánchez.

L'elisir d'amore es podrà veure després en alguna altra ciutat catalana: el 9 de març al Teatre Fortuny de Reus, l'11 al Teatre Municipal de Girona, i el 13 al Centre Cultural de Sant Cugat del Vallès.

MUSICA

Madredeus presenta 'O paraíso' al Palau de la Música de València

Madredeus va ser el primer grup que va aconseguir obrir les portes a la música portuguesa més enllà de les seues fronteres. Liderat per la inconfusible, i incombustible, veu de Teresa Salgueiro, Madredeus actua el proper diumenge 28 de febrer a les 21.00 hores a la Sala Iturbi del Palau de la Música de València per presentar el seu darrer treball: *O paraíso*. Es tracta d'un treball,

Teresa Salgueiro, la veu del grup portuguès Madredeus.

gravat a Itàlia, amb cançons expressament compostes per a la veu de Teresa Salgueiro.

Salgueiro actuarà acompanyada pels guitarristes Pedro Ayres Magalhães i José Peixoto, el baixista Fernando Judice i el teclat Carlos Maria Trindade, una nova formació que ha començat a recórrer el món per transmetre "la fantasia musical d'arrel portuguesa". **R. M.**

TEATRE

ESTRENES

El Teatre Ardenbrut de Barcelona presenta, del 25 de febrer al 21 de març i a càrrec de la companyia Teatre de Calaix, *Audiència i Vernissatge*, dues comèdies de Václav Havel.

Pere Anglas, Míriam Alamany, Oriol Genís i Josep Minguell, que és alhora el director de l'espectacle, són els principals intèrprets de dues de les comèdies més crítiques de Havel. El dramaturg, i avui president de la República Txeca, és un dels autors més sensibles a l'alienació de l'home i a la deshumanització que amenaça la societat contemporània. Segons Havel, al poder dels poderosos, cal oposar-hi "el poder dels sense poder", afirmació que resumeix força bé el sentit d'*Audiència i Vernissatge*.

Música sacra i danses rituals completen 'La llum de les imatges'

Dins de la majestuosa exposició *La llum de les imatges* inaugurada recentment a la catedral de València, la Generalitat Valenciana ha previst un seguit d'activitats paral·leles que s'afegiran a la mostra pròpiament dita. Fins el 6 de juny hi ha programat un cicle de concerts de música sacra i danses rituals que inclou per al diumenge 28 de febrer a les 12.00 hores a la plaça de la Mare de Déu l'ac-

tuació de la formació del Ball dels Locos de l'Olleria. El dia 28 de març hi haurà les danses de la Costera, amb la participació de grups de ball de Moixent i de Xàtiva. Dins dels concerts de música sacra, destaca el de l'Orquestra Barroca Valenciana amb el Cor de Cambra d'Elx el dia 4 de març; l'Orquestra de Cambra Joaquín Rodrigo de València; el 15 d'abril i l'Orfeó Universitari el 6 de maig. **R. M.**

La presència

Mercè Company

En morir la seua mare, l'Adrià es compra un pis antic amb els diners de l'herència. Al mateix replà, hi viuen uns veïns estranys que intenten fer-se amics d'ell amb una finalitat gens clara.

Bromera
"Espurna", 38

Allò que es féu paraula en mi

Claes Andersson

Claes Andersson (Hèlsinki, 1937), psiquiatre i ministre de Cultura de Finlàndia, és autor d'una extensa obra poètica iniciada el 1962. *Allò que es féu paraula en mi*, traduïda per Marc Granell i per Francisco J. Uriz, n'és una àmplia selecció que arriba fins al 1993.

Denes 10 Editorial
"Edicions de la Guerra", 31

Els incendiaris

Max Frisch

Aquesta farsa és la història del burgès Gottlieb Biedermann, que, en un acte d'altruisme oportunista, deixa entrar els incendiaris a casa seva amb l'esperança d'aconseguir així la seua indulgència. Una obra profunda i còmica, que continua essent de gran actualitat.

Editorial Moll
"Raixa", 157

CINEMA

ESTRENES

'La delgada línea roja' (EUA, 1998), de Terrence Malick, amb Sean Penn, Nick Nolte i John Travolta.

Després d'anys en què el cinema bèl·lic estranyament traiés el nas a les pantalles, el 1998 ha situat dos títols, *Salvar al soldado Ryan* i aquest, entre els cinc nominats a l'Oscar al millor film. *La delgada línea roja*, una generosa superproducció bèl·lica, representa el retorn a la direcció de Terrence Malick, després que fa 24 anys es consagrés amb *Malas tierras* i que en fa vint s'estrellés amb *Días del cielo*. Ho ha fet dirigint acuradament un elenc estel·lar, que contribueix al seguiment de les excessives dues hores i tres quarts de durada del film.

L'episodi històric: la batalla de Guadalcanal, que va contenir l'avenç japonès al Pacífic. La base del guió: una novel·la homònima de James Jones, que sustenta el seu discurs antibèl·lic en la col·lisió entre humanitarisme i militarisme. L'encert del tractament, la bellesa dels paisatges i el xoc amb les imatges de la crueltat de la guerra i del sofriment dels homes mostrats a través de la fotografia de John Troil i potenciats per la preeminència de la imatge i dels monòlegs.

Josep M. López Llavi

EXPOSICIÓ

Sorolla i la seua relació amb la Hispanic Society de Nova York

Un conjunt de setanta-cinc obres, entre retrats, paisatges i esbossos del millor Sorolla, es podran veure fins el proper dia 9 de maig al Museu de Belles Arts de València. Es tracta de l'exposició "Sorolla i la Hispanic Society", que ha comptat amb la col·laboració del Consorci de Museus de la Generalitat Valenciana, el Ministeri de Cultura, el Museu Sorolla, la Fundació Thyssen-Bornemisza i la Fundació Marcelino Botín, que presideix Emilio Botín.

El que té d'excepcional aquesta mostra és que les obres exposades no s'havien vist encara fora de Nova York, unes obres que Sorolla va fer per encàrrec de la Hispanic Society de Nova York a través del seu fundador, Archer Milton Huntington. El fundador, obsessionat amb la idea de crear,

'Dos pescadores portando una vela' (1915) és una de les obres que formen part del fris de la biblioteca de la Hispanic Society.

juntament amb la seua biblioteca, un museu hispànic, va conèixer la pintura de Sorolla en una exposició de les Grafton Galleries de Londres el 1908. A partir d'aleshores va adquirir nombroses obres del pintor valencià i li va fer dos importants encàrrecs: retratar els espanyols més il·lustres de l'època i realitzar un fris de 3 metres d'alçada i 70 metres de longitud per a la biblioteca de la Hispanic Society. Així, en la mostra trobem retrats de personalitats de les lletres i les ciències de l'època,

com Pío Baroja, José Echegaray, Blasco Ibáñez, Juan Ramón Jiménez, Ortega i Gasset o Gregorio Marañón, en què Sorolla afina al màxim la seua tasca com a retratista. El segon i gairebé monumental encàrrec de Huntington va ocupar Sorolla des del 1911 fins el

1919. Tot i que Huntington li havia encarregat la representació d'alguns dels fets més rellevants de la història espanyola, Sorolla va preferir pintar diversos motius representatius de les regions de tota la península. En aquesta part és on es troben alguns dels paisatges més destacats de la seua carrera artística. D'aquesta obra, en el Museu de Belles Arts es reproduïen alguns dels dibuixos i esbossos preparatoris que Sorolla va fer abans de pintar directament sobre el fris. **R. M.**

L'elegància i la majestuositat del piano, en tres segles d'història

La Sala d'Exposicions del Palau de la Música de València acull fins el 4 de març una mostra sobre la història i evolució del piano, un dels instruments per excel·lència en tot tipus de música, de la clàssica al jazz, a més de ser l'instrument més utilitzat per acompanyar la veu. En "Tres segles de piano" es poden veure reunits vint instruments originals que provenen d'un

Model de piano del fabricant Julius Blüthner (1824-1910).

gran nombre de col·leccions particulars i que inclouen des del clavicordi fins el potent piano modern. L'evolució de l'instrument es pot comprovar a través de la mecànica, de la més senzilla a la més sofisticada. Alguns dels pianos més destacats de la mostra són un Broadwood (1792), un Fritz (1815), un Erard (1845), un Esteinway (1875) i un Blüthner (1905). **R. M.**

EXPOSICIONS

'Made in USA', de l'expressionisme abstracte al pop dels anys 70

El Centre Cultural de la Fundació la Caixa presenta a **Barcelona**, fins el 28 de març, "Made in USA 1940-1970. De l'expressionisme abstracte al pop". Es tracta d'un recorregut per l'obra de tres generacions d'artistes que van fer de l'art nord-americà un punt de referència internacional. Per primera vegada en la història de l'art occidental, Europa perdia protagonisme en favor dels Estats Units.

L'exposició, organitzada per la Fundació la Caixa, amb la col·laboració de la Schirn Kunsthalle de Frankfurt, vol explicar el pas d'un art basat en formes abstractes (1940) a una nova representació d'una realitat simulada (1970): una aproximació a la vida des de l'art.

Durant els anys 40 molts artistes europeus van emigrar a Nova York fugint de la Segona Guerra Mundial i van influir decisivament en l'aparició del primer gran moviment artístic nord-americà: l'expressionisme abstracte. "Made in USA" destaca la importància que va tenir la pin-

tura gestual en aquest estil. Pintors gestuals com ara Willem de Kooning, Franz Kline, Hans Hofmann i Jackson Pollock van concebre el procés pictòric com una aventura. Amb gestos i moviments

ARXIU J

automàtics van reflectir la violència i l'angoixa de l'home contemporani en els anys de la guerra freda.

La segona generació de postguerra és de transició. Artistes com Sam Francis, Jim Dine, Jasper Johns, Joan Mitchell, Robert Rauschenberg i Larry Rivers donen un nou

sentit a les innovacions pictòriques dels seus predecessors, i s'atansen al retrat "objectiu" de la realitat contemporània.

És a principi dels anys 60 que irromp l'art pop. L'allau d'imatges dels mitjans de comunicació, la publicitat i els objectes de consum multitudinari fascinen la tercera generació, formada per artistes com ara Andy Warhol, Roy Lichtenstein, James Rosenquist i Tom Wesselmann. Els artistes pop traslladen a l'art el llenguatge directe dels anuncis, dels còmics i dels cartells de cinema: deixen de banda la subjectivitat implícita de la pintura gestual i opten per formes literals i molt definides.

Simultàniament amb l'exposició, el Centre Cultural de la Fundació la Caixa programa un cicle de conferències i debats sobre "El triomf nord-americà". Del conjunt, se'n destaca la taula rodona del dia 25 de febrer, a dos quarts de vuit del vespre, en què participaran els artistes Albert Ràfols-Casamada, Ferran García Sevilla i Xavier Grau. **B. C.**

TELEVISIÓ

CICLES

ARXIU

El Canal 33, que s'anticipa a l'homenatge que l'Acadèmia de Hollywood farà a Elia Kazan la nit dels Oscar d'enguany, emet un cicle amb alguns films dels més representatius del director de *La llei del silenci*. Elia Kazan, nascut a Constantinoble el 1909, ha passat a formar part de la història del cinema, no solament com a director, sinó també com a guionista, productor i actor. Fou un dels impulsors del famós mètode d'interpretació Stanislavsky i va guanyar dos Oscar com a millor director i importants premis als festivals de Berlín, Canes i Venècia. Així, el dia 25 de febrer se n'emetrà *Baby Doll*, basat en una obra de Tennessee Williams i interpretat per Karl Malden, Eli Wallach i Carol Baker.

El Cister

El patrimoni dels monestirs catalans a la Corona d'Aragó

J. Fuquet i C. Plaza

Visió general i, alhora completa sobre les abadies i els priorats cistercencs catalans i les seves filials en els territoris de l'antiga Corona d'Aragó; amb plànols i fotografies per fer entenedora i atractiva la trajectòria del Cister.

R. Dalmau, editor
"Nissaga", 14

Contes i viatges

Miquel Ferrà i Martorell

Amb aquest recull Miquel Ferrà i Martorell confirma la seva reputació com a prosista d'una formidable varietat temàtica. La primera part de *Contes i viatges* és composta de narracions fantàstiques, i la segona pel relat de tres viatges al Llenguadoc i la Provença.

Eds. Documenta Balear
"Menjaments", 27

Ficció criminal a Barcelona 1950-1963

Ramon Espelt

A la Barcelona dels cinquanta i seixanta, el gènere policíac tingué una gran acollida. Ficció criminal estudia, en el context històric del moment, la seva evolució en 65 pel·lícules i la interrelació entre els altres mitjans on també es desenvolupà.

Laertes
"Kaplan", 16

Jaume Fàbrega

Product of Catalonia

Quina és la imatge de la nostra cuina que tenen la gent de fora?

Llevat de poquíssimes i testimonials excepcions (com Colman Andrews), els autors estrangers (espanyols inclosos) que escriuen sobre la nostra gastronomia continuen manifestant, en general, que en tenen (de la cuina i del país) un gran desconeixement i, ni cal dir-ho, una perspectiva que ens continua considerant un apèndix espanyol (o francès, en el cas de Catalunya Nord). Nosaltres som una *cocina regional*; som perifèria, som propietat del centre. Com a molt, només podem aspirar a ser masovers del seu gran *cortijo*.

No cal dir que els estats espanyol i francès, en les seves publicacions i fulls turístics, per als de casa i els de fora de casa (seva), continuen donant una imatge gairebé monolítica dels estats respectius: Catalunya hi continua essent una "regió espanyola" (o "francesa") com les que sí

ho són, i la llengua, la correcta escriptura dels topònims o l'expressió d'un país propi continua essent tabú.

La paella és el "plat nacional espanyol", i l'ensaimada, potser el dolç més típic.

ARXIU / RICARD CUGAT

No passaria res, naturalment, si Espanya fos un estat civilitzat com la Gran Bretanya, que té un nom neutre per a tothom, però que respecta el de cada nació. A ningú, no se li acudiria de posar, en una ampolla de whisky fabricada a

Escòcia, "product of England", sinó que hi consta el nom d'Escòcia. Als productes catalans (del sud o del nord), valencians o balears, en canvi, hom els encoloma una pertinença nacional, si més no, contestada.

Caldria engegar una campanya perquè, a les etiquetes de vins, caves i més productes elaborats al nostre país, hi constés un raonable "Product of Catalonia". O de València o de les Balears. Hi ha ningú que s'hi apunti?

Trencant la roda

Augustus Rosat Cabernet Sauvignon 1998. Denominació d'Origen Penedès. PVP aprox., 759 ptes.

Els vins rosats tradicionals han estat menystinguts i considerats vins de segona, sovint amb raó. Les característiques d'aquests vins els han deixat fora de la clàssica tria "blanc per al peix i negre per a la carn". Això els va fer entrar en la roda del baix preu: com que el públic no els aprecia, no en vol pagar gaire res, i com que l'elaborador vol fer

un producte barat, l'elabora amb raïm de baixa qualitat i amb mètodes econòmics. El resultat ja el sabem: "rosadets" amb poca entitat, sovint aptes només per a aperitius, i "tapats" per qualsevol àpat mínimament saborós.

Al celler Puig & Roca han volgut sortir d'aquesta espiral elaborant un rosat pensat per a acompanyar menjars, i ho han fet amb una base ben sòlida: raïm cabernet sauvignon procedent de les seves terres del Baix Penedès, prop de mar, que donen bona maduració al raïm i per tant molt de grau al vi. En veient el color d'aquest vi ja tenim pistes de la seva força inusual: tot i que, quan l'elaboren, el deixen macerar poc amb la pell, té un color de maduixa intens. Les aromes són complexes, de fruita vermella amb notes varietales del cabernet. Amb molta estructura, té una passada per boca potent, però equilibrada per l'acidesa, que li dona frescor i vivacitat.

Servit a 10-12°C, és excel·lent per a acompanyar l'arròs a la cassola, la paella, aviram blanc i peix blau o amb salsa.

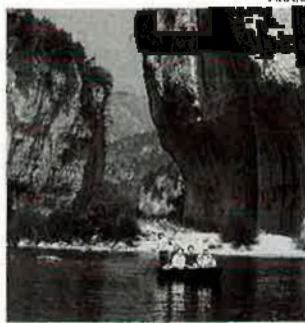
Joan Nebot

L'estació de Sants acull l'oferta gastronòmica de la Losèra

Els artesans de la Losèra presenten els seus productes, a l'estació barcelonina, de Sants, del 26 de febrer al 7 de març, amb l'objectiu d'atreure turisme a una de les zones més muntanyoses, verges i despoblades del Llenguadoc, sota el massís septentrional occità. Per segona vegada, aquest mercat de productes gastronòmics ens porta deliciosos productes, tals com

mel, fetge gras i formatges variadíssims: *forma* (vaca), *blau dels Causses* (ovella) i *pelardons* de les Cevenas (cabra)...

L'ús que d'aquests productes en fa la cuina més imaginativa, quedarà demostrat al Casal de Llenguadoc-Roselló de Barcelona, car durant aquests deu dies hi treballarà un dels xefs d'anomenada de la Losèra, Guy Prouhèze.

Els artesans promouen les Gorges del Tarn, a la Losera.

IDEES

Reus ofereix la XIX Mostra de Teatre Infantil

El Teatre Bartina de Reus ofereix, del 22 al 26 de febrer, la XIX Mostra de Teatre Infantil Reus-Baix Camp, amb la participació de vint-i-cinc centres escolars.

Durant cinc dies, estudiants de totes les edats es consagren al teatre interpretant obres de tota mena, des d'una versió del conte *Les entremaliadures de Till Olibaspill* a una adaptació d'*Els deu negrets* d'Agatha Christie.

Enric Valor, investit doctor Honoris Causa per la Jaume I

L'escriptor valencià Enric Valor rebrà, el dia 26 de febrer, l'homenatge de la Universitat Jaume I de Castelló. La Universitat ha decidit d'atorgar-li el títol de doctor Honoris Causa en un acte que començarà a les onze del matí al saló d'actes Alfons el Magnànim de la Facultat de Ciències Jurídiques i Econòmiques. La decisió de nomenar Enric Valor doctor Honoris Causa, la

Enric Valor, de nou distingit.

va aprovar la junta de govern de la Universitat Jaume I el mes de novembre passat, després de rebre la petició dels estudiants de la Universitat, avalada pel Departament de Filologia Anglesa i Romànica.

La Universitat Jaume I ha volgut que aquest homenatge a Enric Valor coincidís amb la celebració del vuitè aniversari de la creació de la Universitat. **R. M.**

Artur Heras, al Carnestoltes de Gençana

L'escola Gençana de Godel·la (l'Horta) ha programat un seguit d'activitats per a la setmana blanca escolar. Enguany el dissenyador del cartell del X Carnestoltes de Gençana és el pintor valencià Artur Heras, que també serà el protagonista d'una exposició desplegada a l'escola fins el dia 31 de març. En aquesta exposició, Heras hi reuneix mostres dels cartells que ha realitzat durant la seua carrera.

Comencen de nou els concerts de la Xarxa Valenciana de la Música

Un any més, les trenta poblacions del País Valencià que formen part de la Xarxa Valenciana de la Música començaran a gaudir dels concerts que la Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana ha programat en col·laboració amb la CAM (Caixa d'Estalvis del Mediterrani). S'han programat noranta concerts que inclouen formacions de música simfònica i de cambra,

grups de música antiga amb un extens repertori líric, i com a novetat, grups de jazz. Aquesta setmana destaquen les actuacions de l'Orquesta Clàssica de València els dies 26 i 27 de febrer a Xàbia i Dénia respectivament, i de la formació de jazz New York Flamenco Reunión, amb els solistes Marc Miralda i Perico Sambeat els dies 25 i 26 de febrer a Alzira i Gandia. **R. M.**

Els valors de la Punta 18 arguments en defensa de l'horta

Diversos autors

Els treballs que conformen aquest volum plantegen, des de perspectives científiques i professionals molt diverses -de l'ecologia a l'arqueologia, de l'estètica a l'enginyeria d'obres públiques...- la importància i la necessitat de la conservació de l'horta de la Punta d'en Silvestre.

Universitat de València
"Col·l. Oberta"

Poemes

Narcís Comadira

Narcís Comadira (Girona, 1942) és pintor i escriptor. Com a poeta, destaquen, entre els seus llibres, *La llibertat i el terror. Poesia 1979-1980*, *Enigma*, premi Serra d'Or i premi de la Generalitat de Catalunya, *En quarantena*, premi Ciutat de Barcelona, Nacional de la Crítica.

Universitat de les Illes Balears
"Col·lecció poesia de paper", 7

Música, femení singular Dones compositoras, una ullada a la història

Isabel Rosselló

Amb un llenguatge fresc i directe, Isabel Rosselló recorre la Història de la Humanitat enfocant els aspectes que afavoriren o entrebancaren l'accés de la dona a la música, tot inclouent-hi concerts, conferències i enregistraments discogràfics.

Di7 Edició

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapis o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genis

Horitzontals: 1. Arma de pitbull o de rottweiler. Demostren enginy en jugar les seves cartes. 2. Motiu justificat. La sort del jugador de ruleta. Tanquen el cercle. 3. Obre la gana. Crida la gallina a dinar. Son profunda. 4. Trajectòria sinuosa de bar en bar. S'omple halant i es buida amb xerrera. Inhòspit, deshabitat. 5. Nivell de la primera volada. La primera d'anar fent-se un nom. Crea disjuntiva. 6. Escollíu. Bes-só del pare. 7. Incita a llepar-se'n els dits. Més proper que allò. 8. Dipòsit de patates o de nens entremaliats. Propi del pol nord. Fronteres provincials. 9. Cercle viciós. Ni la de Noè tenia bona cara. Violetes. 10. Les mil i una. Tal com ho deien els avis. Poema de moda. 11. Pinto de colors. Corromput. 12. Complement de l'espasa del Zorro. Recipient per fer pastetes.

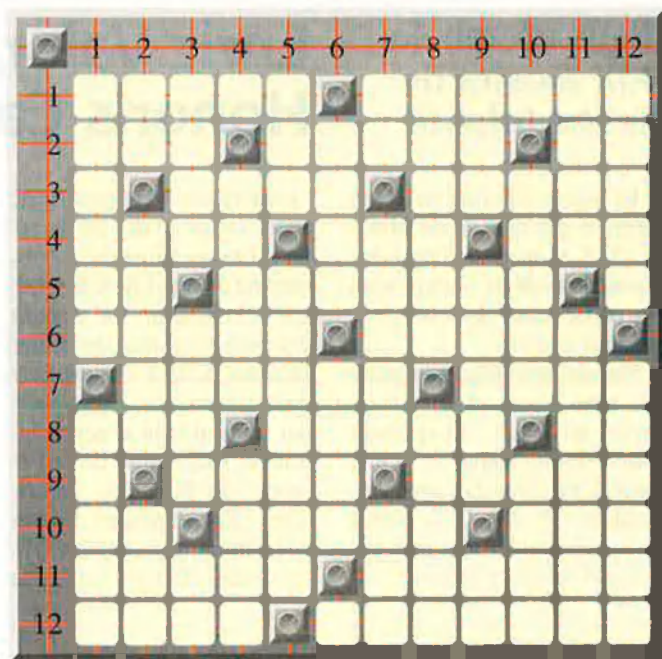
Verticals: 1. No es pot perme-

tre de perdre el temps. Ploricó. 2. Entrada al laberint. El camí més exitós de Jesús Moncada. El pecat dels més rabiüts. 3. Extres nadalencs en espècies. Mandioca. Número que fa el pi. 4. Lletre de pal. Àvies. La justa mesura, cullerada a cullerada. 5. Dilatat. Moviment d'oscil·lació que es nota. 6. Oculti negocis bruts. Boig. Obre parèntesi. 7. Alfa i omega. Atansament. Animes els pares a associar-se. 8. Deslliurin les matrius d'impureses. Somiatruïtes. 9. Espetec tempestuós. Persegueixi amb insistència. 4x4. 10. Fa del lector un possible votant. Cobreixi la ferida de pell. Hort orientat cap al nord. 11. Purificador de piscines. Trametre mercaderies. 12. El bon parroquià, l'escolta sense replicar. És tota ossos.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horitzontals: 1. Triomfs. Et submergeixes en un mar de

dubtes sobre la fidelitat de la teva parella. 2. Una mica fluix, com deixat anar. Faci nosa. Diu que ha perdut el cap. 3. Un zero a l'esquerra. Vagarejo tant que m'equivoco. Pompa i ostentació percebudes tal com ho fa l'Anna. 4. Fa dissoldre gas carbònic en un líquid. Li passa la bola en Haan o en Neeskens. Elaboren. 5. Quaranta-nou. Aquesta és tan susceptible com una cançó antiga. Creu. 6. Es desplaça a un espai i l'ompli. Lavativa. 7. Beguda miraculosa. L'activitat vocal més filosòfica. 8. Ase. Cosa que passa cada any. Matrícula de policia motoritzat que en alguns llocs és conegut amb el malnom de "guripa". 9. La lletra amb què Brossa obria el camí cap a la saviesa. Tant li fa, si l'esbronques. Rínxols. 10. La seva hora coincideix amb la dels toros. Aparqui l'hidroavió i hi passi el motxo. La i la... 11. La planta herbàcia preferida per l'Enric Satué. Aquesta està, literalment, amb una mà sobre l'altra. 12. Ras. Encendre els llums d'avís.

Verticals: 1. Lloo. Assassines el professor vegetarià d'aritmètica. 2. Sobirà asiàtic que, triplicat, remena tot l'esquelet. Aixequen. L'hidrocarbur d'Spielberg. 3. Surts. Futurs tanyos d'una planta. Do arcaic. 4. En un tres i no res. Grati una cosa amb un instrument contundent amb la sana finalitat de rebaixar-la. Estació de servei al bell mig del desert. 5. La germana de l'ascensor. El guareix amb oracions, medicaments i una mica de "shawarma". 6. Hi tornes després de voltar pel món. Principi independentista. Amor viu. 7. Cua d'àrabs. Que no en té mai prou ni té aturador. La tripulació més juganera. 8. Apallissin. Relativa a l'orina. 9. El nostre codi de barres fiscal. Perd embranzida. Iridi. 10. El camí dels senders que es bifurquen. Fa patir una gana de nassos. Del dret és porc i del revés peix. 11. Estri dels que esmolten els segadors que estan en boca de tothom. Una clau que no és pas de judo. 12. Patint molt per tirar-ho endavant. Donar cops amb el cap.

SOLUCIONS:

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENIS
 Horitzontals: 1. Ullal. Arcecs. 2. Raó. Alzar. 3. G. Tria. Sopor. 4. Bessa. Pad. Erm. 5. Ml. Inicial. O. 6. Tien. 7. Gustos. Això. 8. Sac. Artuc. Ps. 9. O. Arca. 10. Mi. Aital. Oda. 11. Iriiso. Putrid. 12. Capa. Pastera
 Verticals: 1. Sot. Alamar. 2. Sord. Rulls. 3. Te. Amen. Les. 4. Mul. Anna. GU. 5. Gasar. Rep. Fan. 6. Il. Sentida. T. 7. Ufana. 8. Err. 9. Ufana. 10. Err. 11. Sentida. T. 12. Sentida. T.
 MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA
 Horitzontals: 1. Exits. Banyes. 2. Lax. Obsit. 3. O. 4. Gasar. Rep. Fan. 5. Il. Sentida. T. 6. Ufana. 7. Err. 8. Err. 9. Ufana. 10. Err. 11. Sentida. T. 12. Sentida. T.
 Verticals: 1. Sot. Alamar. 2. Sord. Rulls. 3. Te. Amen. Les. 4. Mul. Anna. GU. 5. Gasar. Rep. Fan. 6. Il. Sentida. T. 7. Ufana. 8. Err. 9. Ufana. 10. Err. 11. Sentida. T. 12. Sentida. T.

EL TEMPS QUE CORRE per JOAN F. MIRA

Kant i la geografia

“Els negres naixen blancs, a excepció de les parts genitals i d'un anell al voltant del melic, que són negres. Des d'aquestes parts, el color negre s'escampa per tota la resta del cos al llarg del primer mes.”

Imaginen que a vostès els cau a les mans un llibre antic o modern, i l'obren a l'atzar i comencen a llegir: *“Els negres naixen blancs, a excepció de les parts genitals i d'un anell al voltant del melic, que són negres. Des d'aquestes parts, el color negre s'escampa per tota la resta del cos al llarg del primer mes.”* Probablement pensaran que una curiositat tan fantasiosa només pot ser obra d'algun monjo medieval, d'un autor xinès o vés a saber de qui. No d'algué que escrivia i publicava a l'Europa del Segle de les Llums, racional, il·lustrada, etcètera. Si no fóra pel títol d'aquest article, ni vostès ni jo mateix hauríem sospitat que això ho va escriure don Immanuel Kant. Això i moltes coses per un estil. El senyor Kant, aquell individu de vida tan metòdica que la bona gent de Königsberg posava en hora els rellotges quan el veien passar camí de casa o de la universitat, va publicar el 1781 la *Crítica de la raó pura*, i els anys següents les altres dues *Crítiques*, de la raó pràctica i del judici, que li han donat el lloc que ocupa en la història del pensament, i tot això. Ara mateix, sembla que torna a haver-hi filòsofs neokantians, cosa que s'esdevé de tant en tant d'ençà de més de dos segles, de la mateixa manera que sempre n'hi haurà de neoaristotèlics o de neoplatònics, i sempre n'hi ha hagut. El problema és que Kant, de la mateixa manera que Aristòtil, es va interessar, diríem, per massa matèries que no eren del seu ofici de crític de les raons. I llavors –com a mi de tant en tant– li va passar el que li va passar.

Abans de les *Crítiques* el senyor Kant, que ensenyava també geografia a la seua ciutat alemanya de Königsberg –no podia imaginar que dos-cents anys més tard seria russa i es diria Kaliningrad– havia publicat obres com *“Concepció nova del moviment i del repòs”*, *“Sobre si la terra envelleix”*, *“Sobre els tremolors de terra i els vents”*, *“Història universal i teoria del cel”*, *“Consideracions sobre l'optimisme”*, i algunes altres amb títols igualment sorprenents i deliciosos. Aquell home, segons sembla, s'interessava per tot: per l'astronomia i pels mals de panxa, per les alteracions de la rotació de la terra i pels moviments de l'ànima, pels rius d'Amèrica i pel concepte de quantitat negativa, per “la veritable avaluació de les forces vives” (*sic*: és el títol d'una obra, i no sé què vol dir) i pels

principis de la teologia natural. Almenys això pareix, segons expliquen els llibres que tinc a casa i que he consultat. Ara, però, ha aparegut en francès, sembla que traduïda per primera vegada, una obra més curiosa encara que es diu *“Geografia Física”*, i que és el text de les lliçons de don Manuel tal com les explicava als seus estudiants de les vores del Bàltic. Durant quaranta anys. De geografia, com a tal geografia i amb el mateix nom, sembla que abans de Kant se n'ensenyava molt poca, en cap lloc d'Europa. Potser això explica que el bon professor donara als seus alumnes informacions com aquesta: *“Els habitants de la Nova Holanda tenen els ulls mig tancats, no poden veure de lluny sense doblegar el cap endarrere sobre l'esquena. Agafen aquest hàbit a causa de les nombroses mosques que els volen sempre pels ulls.”* O com aquesta pura delícia de la geografia humana o de l'etnografia: *“A les vores del riu Gàmbia la gent té el nas esclafat; pren aquesta forma perquè les mares porten els infants a l'esquena mentre treballen.”* Llegint açò no puc deixar de recordar, emocionat, els textos del meu vell Heròdot. Però Heròdot no era professor d'una universitat europea del segle de les llums i del racionalisme.

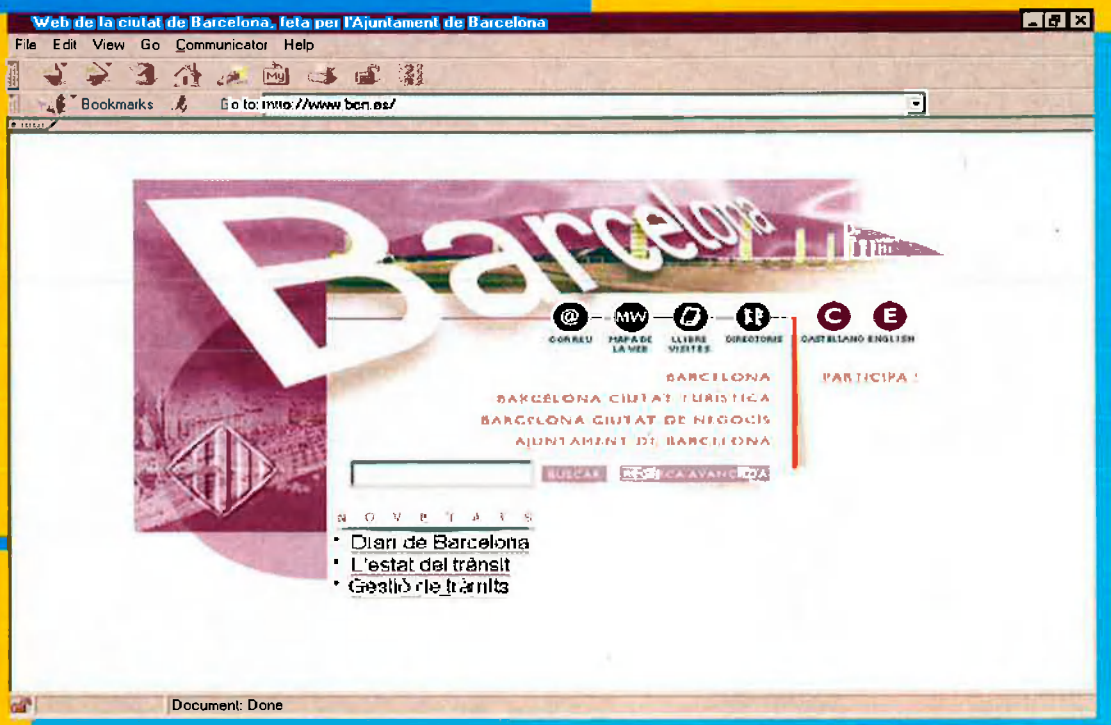
Afirma don Manuel, amb tota la innocència del món: *“La humanitat assoleix la més alta perfecció en la raça dels blancs. Els indis grocs (sic) ja tenen menys talent. Els negres estan situats molt més baixos, i a baix del tot es troba una part dels pobles americans.”* Pura il·lustració, pura raó. Pura candidesa del filòsof que, com els seus avantpassats grecs o romans o medievals, recollia, sense crítica de la raó pràctica ni pura ni del judici, tota la informació de qualsevol tipus i origen que li arribava a l'orella. I el resultat –després de passar, segons assegura ell mateix, per consideracions de la química, la física, les matemàtiques i el criteri filosòfic– es convertia en lliçons de geografia. De manera que, llegint textos com aquest i recordant les coses que arribaven a creure el comte Buffon, l'imprésentable Voltaire, el pobre Rousseau i els esperits més forts de l'Enciclopèdia, no deixa de ser admirable que d'aquella gent i d'aquells anys vinguem en línia recta els europeus tan informats, tan raonables i tan políticament correctes de dos segles més tard.

Ara els nostres rius desemboquen al Palau Robert.

Els rius de Catalunya són molt més rics del que t'imagines. Són tot un món per descobrir. Amb el seu misteri. Amb la seva pròpia fauna. Amb la seva mitologia. Amb el seu passat. I també, amb molt de futur. I és que ara, a Catalunya, els rius tenen i ens donen vida. Redescobrim i conservem la seva màgia. Perquè els nostres rius són un patrimoni de tots. Ara, a Catalunya, els rius són vius. Viu-los al Palau Robert a partir del 6 d'octubre a l'Exposició **Les veus del riu.**

<http://www.bcn.es>

l'agenda de la ciutat actualitzada permanentment, amb una selecció d'actes recomanats

més de 200.000 adreces d'associacions, entitats, equipaments i empreses de la ciutat

nova cartografia de la ciutat amb 7 nivells d'aproximació

el Diari de Barcelona

gestions i tràmits amb l'Ajuntament

l'estat del trànsit

connecta't!

Ajuntament de Barcelona